

ADVOCATENBLAD

nr. 8 | september 2013

A portrait of an older man with white hair and glasses, wearing a dark suit, a light blue shirt, and a patterned tie. He is looking directly at the camera with a serious expression. The background is a blurred green landscape with trees.

Hoekstra adviseert: **GEEN STAATSTOEZICHT**

De interim-rapporteur over zijn onderzoek naar het dekenaal toezicht

- » Nieuwe initiatieven van online opleidingen
- » Levert bezuinigen op rechtsbijstand wel geld op?
- » Trend: ouders procederen tegen scholen

Sdu UITGEVERS

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

MOET U BETALEN VOOR UW FOUTEN?

Iedereen kan een beroepsfout maken. Daarom is het goed een beroepsaansprakelijkheidsverzekering te hebben. Er zijn echter behoorlijke verschillen tussen de ene en de andere verzekering. Zo kunt u nog voor vervelende verrassingen komen te staan als u een beroep moet doen op uw verzekering. De kosten van uw beroepsfout kunnen dan flink oplopen.

Mutsaerts kent de financiële risico's waar u mee te maken heeft. Zowel kleine als grote kantoren begeleiden wij op het gebied van beroepsaansprakelijkheid, alsmede de bedrijfs- als bestuurdersaansprakelijkheid. Wij bedenken oplossingen voor moeilijk verzekerbare risico's, ook als de verzekerde bedragen de capaciteit van een of enkele verzekeraars te boven gaan. Mutsaerts heeft daarnaast eigen voorwaarden voor de M-BAV ontwikkeld met essentiële dekkingsverruiming, zoals onbeperkte in- en uitloopdekking. Door onze inkoopkracht kunnen wij zeer scherpe premies bieden en inspelen op marktfluctuaties.

Bij schade staat uw belang voorop! Mutsaerts heeft de kennis en ervaring u op professionele wijze te begeleiden bij een claim.

Natuurlijk staan onze medewerkers altijd voor u klaar om uw vragen te beantwoorden. Of uw specifieke situatie goed te bekijken. Een beroepsaansprakelijkheidsverzekering is vaak maatwerk en uw mogelijkheden lichten wij graag toe. Neem gerust contact met ons op!

M-VERZEKERINGEN
EXCLUSIEF VOOR ADVOCATEN, NOTARISSEN, GERECHTSDEURWAARDERS EN ACCOUNTANTS

M-verzekeringen is een product van Mutsaerts
Ringbaan West 240 • Tilburg • T 013 594 28 28 • info@mutsaerts.nl • www.mutsaerts.nl

Rechtsbijstand

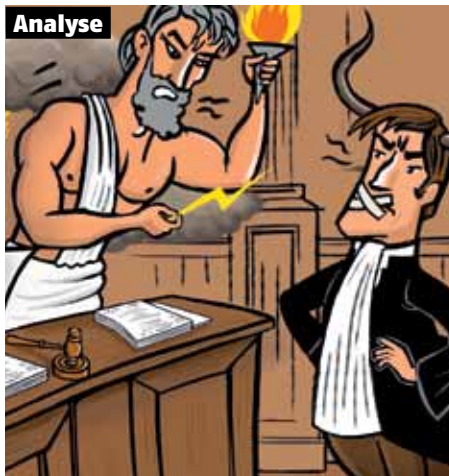

16

‘Teeven rekent zich rijk’

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven (VVD) wil 85 miljoen euro bezuinigen op de gesubsidieerde rechtsbijstand. Maar wat is de rekening van deze besparingen?

Analyse

20

De advocaat als rund

Rechters zetten advocaten op achterstand ten opzichte van officieren van justitie. Waar belediging van een ambtenaar in functie extra zwaar wordt bestraft, ligt dit kennelijk anders bij belediging door een ambtenaar in functie.

Interview

24

Kwaliteit door loyaliteit

Hoewel de werkdruk bij rechters is opgelopen, is de kwaliteit niet achteruit gegaan. Dat zegt Frits Bakker, de nieuwe voorzitter van de Raad voor de rechtspraak. ‘Alleen door de enorme loyaliteit van de mensen, kan de kwaliteit worden gehandhaafd.’

Actualiteiten

- 3 Van de Deken: Resultaat-gerelateerde beloning
- 5 Column Matthijs Kaaks
- 7 Griffierechten weer omhoog

Reactie

- 9 Advocaten zijn niet slecht

Cover

- 12. ‘Je moet geen toezicht op toezicht stapelen’

Achtergrond

- 10 Digitaal versus papier
- 26 Curator uit de hoge hoed
- 40 Procederen tegen een vijf
- 44 PO-punten halen 2.0

In beeld

- 28 Voor straf de duinen in

Analyse

- 30 Goochelen met de cassatiebalie

- 35 Wat behelst het Wets-voorstel modernisering arbitragerecht?

Historie

- 33 Het tuchtrecht volgens Verpaalen

Opinie

- 39 Stel grenzen aan het duiden

HRM

- 48 Winstoptimalisatie-abc

Mediation

- 51 Discriminatie in de postkamer?

Even oprissen

- 52 Wat behelst het begrip ‘belanghebbende’ ook alweer?

Transfers

- 53 Wie, wat, waar?

Uitspraken

- 55 Van de geschillencommissie
- 59 Van de tuchtrechter

Colofon

93e jaargang

Het *Advocatenblad*, het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten, verschijnt 12 keer per jaar (elke laatste donderdag van de maand) en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De van de Orde onafhankelijke redactie stelt de inhoud samen, behalve Van de deken, Van de Orde en Tucht recht.

Hoofdredacteur
Robert Stiphout

Journalistieke redactie
Sabine Droogleeve Fortuyn,
Hedy Jak en Mark Maathuis

Redactie
mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. C.C. Oberman
mr. M.A.R.C. Padberg
mr. L.H. Rammeloo
mr. drs. Th.C. van Schagen
mr. B.J.R. Van Tongeren

Beeldredactie
Charlotte Helmer

Vormgeving
Dimdim, Den Haag

Correctie
Sandra Braakmann

Druk
Senefelder Misset, Doetinchem

Citeerwijze
Adv.bl. 2013-8, p.

Aan dit nummer werkten mee
Maarten Bakker, Maarten Brante, Ronald Brokke, Erik Jan Bolsius, Paula Boshouwers, Erik van de Burgt, Walter Hendriksen, Matthijs Kaaks, Michel Knapen, Peter Louwerse, Kim van der Meulen, Huib Nederhof, Robert

Sanders, Tatiana Scheltema, Trudeke Sillevius Smitt, Dolph Stuyling de Lange, Marjan Verburgh, Flos Vingerhoets, Annemarie van de Weert en Jerry van der Weert.

Redactionele bijdragen
Bijdragen kunnen naar redactie@advocatenorde.nl. Per 500 woorden leveren deze 1 opleidingspunt op. De redactie heeft het recht bijdragen in te korten.

Sdu Uitgevers
Gert Jan Schinkel (uitgever)
Sandra Kroon (directeur Legal, Tax & Regulatory)

Advertenties
Fenneke van der Schee en Angela Bruins (media adviseurs) 070-378 05 62 www.bereikdejurist.nl, advertentie.juridisch@sdu.nl,
Inzendtermijn:
nr. 9, 11 september 2013
nr. 10, 16 oktober 2013

Abonnementen
Per jaar: 222,50 euro (incl. verzend- en administratiekosten). Studenten: 111,25 euro. Jaarbanden: 39,95 euro (excl. verzendkosten). Losse nummers: 30 euro (excl. verzendkosten). Alle bedragen zijn excl. btw.

Adreswijzigingen
Sdu Uitgevers klantenservice, 070-378 98 80, Postbus 20014, 2500 EA Den Haag, www.sdu.nl/service; adreswijzigingen van advocaten: adres@advocatenorde.nl

Bureau van de Orde
Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag Postbus 30851, 2500 GW Den Haag info@advocatenorde.nl
070-335 35 35
Helpdesk: helpdesk@advocatenorde.nl
070-335 35 54

ISSN 0165-1331

Omslagfoto:
Ronald Brokke

HO
PRINT

uitgeversverbond
Groep uitgevers voor vak en wetenschap

Van de redactie

Aan de beurt

Geen kip in de trein, geen hond op straat en een leeg Binnenhof. Regeringsstad Den Haag was twee maanden lang nagenoeg uitgestorven. Een stilte voor de storm. Op 2 september eindigt het reces en dan is de advocatuur aan de beurt. Vlak voor en zelfs een beetje tijdens het reces spuwde het ministerie van Veiligheid en Justitie een trits voornemens en voorstellen richting parlement en media. De griffierechten bijvoorbeeld gaan (weer) omhoog als het aan het ministerie ligt, en wel met 15 procent (zie 'Griffierechten weer omhoog' op pagina 7). En natuurlijk zullen politici zich buigen over de bezuinigingsplannen op de rechtsbijstand. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven (VVD) hoopt 85 miljoen euro te kunnen bezuinigen op de rechtsbijstand. Lukt hem dat? In het artikel 'Teeven rekent zich rijk' (pagina 18) geven deskundigen het antwoord. Advocaten gaven op www.advocatenblad.nl al aan waarom de politiek haar handen af moet houden van de rechtsbijstand. Hun argumenten zijn bij het artikel op een rij gezet. Maar de toezichtplannen van de staatssecretaris zullen de komende tijd ongetwijfeld het meeste stof doen opwaaien. Na de zomer zal de Tweede Kamer Rein Jan Hoekstra horen. De interim-rapporteur onderzoekt sinds 1 februari 2012 het dekenale toezicht op de advocatuur. In december 2013 rondt hij zijn onderzoek af. Wat vindt Hoekstra van de plannen om een college van toezicht in te stellen? In het artikel 'Je moet geen toezicht op toezicht stapelen' op pagina 14 vertelt hij over zijn voorlopige bevindingen en legt hij uit waarom hij geen voorstander is van extern toezicht. Een pottenkijker is prima, maar een college? Daar ziet de interim-rapporteur niets in. Met dit *Advocatenblad* kortom, bent u weer helemaal bij. En: de rubriek 'Intussen op het Binnenhof' is vernieuwd. Straffurist bij de Amsterdamse raad van discipline Marian Verburgh selecteert voortaan maandelijks uit de Haagse voornemens en nieuwe wetten om ze in deze rubriek te beschrijven. Zo bent u niet alleen bij, maar blijft u het ook.

Robert Stiphout

Schandpaal tuchtrecht.nl

Een advocaat die zijn cliënt zo'n beetje voor gek verklaart, terwijl het dwangsommen regent omdat mr. X het vonnis verkeerd heeft begrepen: de Amsterdamse raad van discipline schorste mr. X op 24 juli en beval – om het publiek te waarschuwen – de uitspraak met naam en toenaam een jaar op de website tuchtrecht.nl te plaatsen (LJN: YA4700).

Tuchtrechters kunnen bevelen dat berispingen, schorsingen en schrappingen op een door hen te bepalen wijze geopenbaard worden (art. 48 lid 3 Advocatenwet). Tot voor kort vond dat bijna standaard plaats door aanplakking in de advocatenkamer. Maar sinds vorig jaar heeft de Amsterdamse raad van discipline enkele uitspraken met naam en toenaam online gezet. Aanvankelijk bleven de andere raden achter, maar inmiddels heeft in elk geval ook de Bossche raad van discipline zich eraan gewaagd (LJN: YA3441).

In de uitspraak van 24 juli motiveert de Amsterdamse tuchtrechter voor het eerst uitvoerig zo'n digitale openbaarmaking. Tegenover de privacy van de advocaat laat de raad het publieke belang zwaarder wegen omdat sprake was van ernstige verwaarlozing van cliëntenbelangen over een langere periode, waarbij de advocaat op dat vlak ook al antecedenten had. En, zo is te lezen in de uitspraak, dekens mogen bij vragen over de kwaliteit van een advocaat niet naar tuchtrechtelijke veroordelingen verwijzen wanneer de uitspraak anoniem is geopenbaard. De uitspraak legt niet uit waarom dit niet mag.

Als reden dat plaatsing op tuchtrecht.nl de aangewezen manier is, noemt de raad dat internet toegankelijk is. Daarin

schuilt de hamvraag: mag een individuele tuchtrechter de privacy van de advocaat zwaarder inperken dan bij de totstandkoming van de wet kon worden voorzien?

In dat verband is het opmerkelijk dat de raad zegt zich 'mede te hebben laten inspireren' door het medisch tuchtrecht. Anders dan de raad overweegt, is het in de zorg namelijk niet de tuchtrechter die beslist over openbaarmaking op naam. Alle berispingen, schorsingen en schrappingen staan in het BIG-register. Met het oog op de privacy heeft de wetgever afgezien van publicatie van de integrale uitspraak met naam en toenaam.

Een meer aan het medisch tuchtrecht verwante regeling voor advocaten is te vinden in het aanhangige wetsvoorstel 32 382. Wie op alleadvocaten.nl zoekt op naam van een getuigtigde advocaat krijgt dan in alle gevallen te zien dat en waarom hij is geschorst of geschrapt (passieve openbaarmaking). Daarnaast komt er een zwarte lijst waar men eenmalig op komt te staan (actieve openbaarmaking). De raad ziet in het wetsvoorstel geen reden om online vermelding van namen uit te stellen, maar juist een argument om nu met deze eigen aanpak te komen.

Citaat

'Ik denk elke dag weleens: ik stop ermee. Dit is een farce.'

Advocate Cheryl Bormann staat op Guantánamo Bay terreurverdachte Waleed bin Attash bij (*nrc.next*, 22 augustus 2013).

Van de Orde

Nieuw model

De Algemene Raad heeft (in overleg met de Stichting Jonge Balie Nederland) per 1 augustus 2013 mede naar aanleiding van de inwerkingtreding van de nieuwe beroepsopleiding advocaten een nieuwe richtlijn arbeidsvoorwaarden stagiaires en een model arbeidsovereenkomst vastgesteld. De richtlijn en het model zijn geactualiseerd en enkele verduidelijkingen zijn doorgevoerd. De Algemene Raad doet daarnaast in de richtlijn een voorstel voor twee varianten van arbeidsovereenkomsten (voor de duur van de stage of voor onbepaalde tijd) en heeft nadere informatie over de zogenoemde associatie opgenomen. Voorts is in de richtlijn de rol van de raad van toezicht benadrukt als bindend adviseur waar het de uitleg van de arbeidsovereenkomst of de samenwerkingsovereenkomst betreft.

• Voor meer informatie zie www.advocatenorde.nl/advocaten/beroepsopleidingadvocatuur.

Gratis naar het Jaarcongres?

Wilt u als advocaat kans maken op een gratis toegangkaart voor het Orde Jaarcongres 2013 BtheBest@advocaten? Vul dan nu de poll in op de website advocatenblad.nl in én stuur een bericht onder vermelding van 'Poll' naar mailadres.a.rolfvondenbaumen@advocatenorde.nl. Op de website jaarcongres.advocatenorde.nl vindt u informatie over het programma, de inhoudelijke sessies en interviews met de verschillende sprekers.

Leren over Wwft

De Nederlandse Orde van advocaten organiseert op 19 november met de Financial Intelligence Unit (FIU)- Nederland een informatiemiddag over de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Tijdens deze middag wordt u door sprekers geïnformeerd over het herkennen en melden van (voorgenomen) ongebruikelijke transacties, de meldketen en de rol van advocaten bij het bestrijden van witwassen.

• Aanmelden voor de informatiemiddag kan via de website vvhlive.nl/fiu/programma.

Van de deken

Resultaatgerelateerde beloning

Walter Hendriksen

Wie via Google zoekt naar *no cure no pay* komt verrassend veel resultaten tegen over het experiment met resultaatgerelateerde beloning dat op 1 januari 2014 start. De bestaande verordening, waarin nu nog een verbod is opgenomen, zal met ingang van begin volgend jaar wijzigen opdat advocaten in letselschadezaken met hun cliënt mogen afspreken dat de beloning afhankelijk is van het behaalde resultaat. Al sinds de middeleeuwen kennen we in ons land voorschriften die *no cure no pay*-afspraken voor advocaten verbieden. Simpelweg omdat de advocaat altijd een redelijke vergoeding dient te ontvangen voor zijn geleverde inspanningen en omdat hij, als partijdige en tegelijkertijd juist ook onafhankelijke rechtshulpverlener voor de belangen van zijn cliënt dient op te komen zonder een financieel belang te hebben bij de uitkomst. Daarnaast wordt voorkomen dat advocaten louter aantrekkelijke zaken zullen aannemen (*cherry picking*). In het experiment zijn dan ook uitdrukkelijk voorwaarden gesteld die eventuele risico's tot een minimum moeten beperken. Dat we na 'eeuwen' met het experiment aan de slag kunnen, is vooral

te danken aan het voorwerk van de Orde om te komen tot goede waarborgen van dit experiment. Ook de politiek droeg – toch onverwacht en op het laatste moment – een steentje bij. Slechts een kiezel, want het toestaan van resultaatgerelateerde beloning is geen handeling van de wetgever maar een wijziging van de verordening (*Vademecum Advocatuur* 2013, p. 193). Het was aan de advocatuur zelf.

Verwachtingen managen

Een belangrijke vraag is wat de cliënt kan verwachten van dit experiment. Is spreiding van het kostenrisico van een procedure daadwerkelijk de oplossing voor zijn probleem? Zo ja, is dat een realistische oplossing en wat draagt de advocaat daar aan bij? Uiteraard geschiedt deelname aan het experiment op basis van vrijwilligheid. De advocaat zal dus nog nadrukkelijker de verwachtingen van de cliënt moeten managen. Ik heb er vertrouwen in dat de advocatuur zich volop inzet om het experiment van resultaatgerelateerde beloning te laten slagen. Het experiment doet een beroep op de discipline van, in dit geval, de letselschadeadvocatuur. De balie kan nu bewijzen met die geboden vrijheid integer om te gaan.

Voor advocaten relevante Haagse voornemens en nieuwe wetten.

Marian Verburgh

Strafbaarstelling financieren terrorisme

Status De wet is in juli als hamerstuk aangenomen door de Eerste Kamer.

Inhoud Financiering van terrorisme wordt een zelfstandig strafbaar feit. Dit naar aanleiding van een aanbeveling van de Financial Action Task Force. Die had kritiek op Nederland omdat financiering van terrorisme slechts vervolgbaar was als strafbare voorbereiding van een ernstige misdaad en niet, zoals in de meeste landen, als zelfstandig strafbaar feit. Op het nieuwe misdrijf in art. 421 Wetboek van Strafrecht staat acht jaar cel.

In werking 1 september 2013.

Experiment met no cure no pay

Status Verordening Nederlandse Orde van Advocaten, 25 juli 2013 gepubliceerd in de Staatscourant.

Inhoud Invoering experiment met no cure no pay; advocaten in letselschadezaken en overlijdensschadezaken mogen met hun cliënten een resultaatgerelateerde beloning afspreken. Na vijf jaar wordt gekeken of de regeling permanent moet worden.

In werking 1 januari 2014.

Nieuwe verhoging griffierechten

Status Ontwerp-wetsvoorstel aanpassing griffierechten is voor advies aan de Raad van State voorgelegd (zie ook 'Griffierechten weer omhoog' op pagina 7).

Inhoud Verhoging van de griffierechten, dit keer met gemiddeld vijftien procent.

In werking Beoogd per 1 januari 2014.

Herziening ten nadele

Status Deze omstreden wet is in april nipt (36 voor en 35 tegen) aangenomen door de Eerste Kamer.

Inhoud Onherroepelijke uitspraken van de strafrechter over ernstige misdrijven kunnen na deze wijziging van het Wetboek van Strafvordering ten nadele van een voormalige verdachte worden herzien. Dat kan alleen op initiatief van het College van procureurs-generaal van het Openbaar Ministerie. Verder is opsporingsonderzoek alleen toegestaan wanneer de rechter-commissaris een nader onderzoek in de afgesloten zaak start.

In werking 1 oktober 2013.

Wet positie en toezicht advocatuur

Status Wetsvoorstel 32 382, sinds mei 2010 in behandeling bij de Tweede Kamer (zie ook 'Je moet geen toezicht op toezicht stapelen' op pagina 13).

Inhoud Wetgeving naar aanleiding van het rapport Van Wijmen, waaronder codificatie van de kern-

waarden, invoering van een tuchtregister, zwarte lijst en boete, verplichte aansluiting voor elke advocaat bij een klachten-/geschillenregeling, verval van de Wtbz-begrotingsprocedure, modernisering van het tuchtprocesrecht en andere wijzigingen in de Advocatenwet. Daarnaast een nieuwe regeling van het toezicht op de advocatuur.

In werking Onbekend.

Stelselvernieuwing gefinancierde rechtsbijstand

Status Plan tijdens zomerreces aan de Tweede Kamer per brief gepresenteerd (zie ook 'Teeven rekent zich rijk' op pagina 16).

Inhoud Nog 85 miljoen euro bezuinigen op toevoegingen. Eerdere plannen om een leenstelsel in te voeren zijn van de baan. Het toevoegingssysteem blijft intact, maar er komt selectie aan de poort door het Juridisch Loket. Voor huur- en consumentengeschillen krijgen rechtzoekenden in principe geen toevoeging meer. Verder wordt gedacht aan stopzetting van de jaarlijkse indexering en ambtshalve straftoevoeging bij gevangenhouding in plaats van bij inbewaringstelling.

In werking Begin 2014 krijgt de Tweede Kamer een evaluatie van lopende pilots met het Juridisch Loket. Sommige maatregelen vereisen nader onderzoek, overleg en/of wetswijzigingen. Andere maatregelen, zoals verlaging van het advocatentarief in bewerkelijke zaken van 104 naar 70 euro per uur, kunnen al op 1 juli 2014 ingaan.

Schep Advocaten te Oud-Beijerland is een commercieel advocatenkantoor in de Hoeksche Waard, 15 minuten reizen van Rotterdam, gevestigd in een prachtig monumentaal pand.

Wij hebben op zeer korte termijn plaats voor 2 enthousiaste en ambitieuze **advocaat-medewerkers**:

1. Advocaat-medewerker voor **personen- en familierecht**.
2. Advocaat-medewerker voor de **algemene praktijk met het accent op arbeids- en ondernemingsrecht**.

Sollicitaties en inlichtingen bij:
Mevrouw mr C.N.M. Schep
Postbus 1227
(3260 EA) Oud-Beijerland
E-mail: c.n.m.schep@schep-advocaten.nl
Zie ook: www.schep-advocaten.nl

SCHep ADVOCATEN

OPLEIDINGEN / LEGAL TRAINING

Profiteer nu van 10% cursuskorting!

Als advocaat vindt u bij PVU Opleidingen een ruim cursusaanbod, dat naadloos aansluit bij uw opleidingsbehoefte. Alle cursussen organiseren wij in samenwerking met gerenommeerde docenten en erkende opleidingsinstituten.

De cursussen van PVU Opleidingen vinden plaats in onze eigen cursusruimte in Etten-Leur en starten meestal om 16.00 uur, zodat u overdag voldoende tijd heeft voor uw cliënten.

Uit ons cursusaanbod:

19 september	: actualiteiten insolventierecht
3 oktober	: actualiteiten huurrecht
24 oktober	: echtscheiding en gezag
7 november	: actualiteiten bestuursrecht
14 november	: bewijsbeslag

Uitgebreide informatie en het volledige cursusprogramma vindt u op onze website:
www.pvu-opleidingen.nl/korting

Agenda

De Nacht van de Dictatuur

Dit initiatief, opgericht als tegenhanger van de VN Dag voor de Democratie, wil bezoekers op 'een andere manier stil laten staan' bij democratie en rechtsstaat. Tijdens het evenement op 13 september presenteren ProDemos, Humanity House en Museum de Gevangenpoort vanaf 20.00 elk op hun eigen locatie een gezamenlijk programma met film, muziek en debatten. Kaartjes zijn die avond voor 10 euro op de verschillende locaties te krijgen. Voor vooraf bestellen en meer informatie over het programma, zie de website nachtvandedictatuur.nl.

Van de Orde

Toetsen beroepsopleiding

4 oktober

Eerste herkansing voor de V13-cyclus

10.30-12.30 uur Burgerlijk procesrecht

13.30-15.30 uur Bestuursprocesrecht

11 oktober

Voorjaarscyclus 2013 (plus inhalers)

10.00-11.30 uur Gedragsrecht

12.00-13.15 uur Jaarrekeninglezen

14.00-16.00 uur Strafprocesrecht

Inschrijving Stagiaires die in maart 2013 met de Beroepsopleiding zijn begonnen, en tweede toetsmoment-cursisten hoeven zich **niet** op te geven. Inhalers derde toetsmoment kunnen zich per e-mail aanmelden bij Marit Roeloffs-Jooren (m.roeloffs@advocatenorde.nl). Wilt u bij inschrijving duidelijk het volgende vermelden: naam, voorletter(s), geslacht, uw cursuscode en om welke toets(en) het gaat. U ontvangt per e-mail een bevestiging van inschrijving.

Examengeld Het examengeld voor het inhalen/herkansen van toetsen is door de Algemene Raad vastgesteld op 75 euro (excl. btw) per toets. Ná de toetsdag ontvangt u een acceptgiro waarmee u het examengeld kunt overmaken.

Toetslocatie: De toetsen worden afgenomen in de Jaarbeurs, hal 4 te Utrecht.

- Voor informatie kunt u bellen met de Nederlandse Orde van Advocaten, afdeling Opleiding (telefoon: 070-335 35 55 tussen 09.00-12.00 uur).

Column

BtheBest@Advocaten

Matthijs Kaaks

Het worden barre tijden voor de balie. Allereerst zijn daar straks de drie regeringscommissarissen die er op gaan toezien dat de Nederlandse advocaat voldoende gouvernementeel zijn werk doet. De dekens worden zetbazen van Den Haag. De vergoeding voor gefinancierde rechtsbijstand wordt intussen met meer dan dertig procent gekort. Duizenden confrères zijn zo een derde van hun omzet kwijt. De griffierechten worden verder verhoogd. Er zullen rechtzoekenden worden uitgesloten van hulp. Het Openbaar Ministerie blundert ondertussen rustig door, niet gehinderd door enig toezicht. Kortom, we kunnen dagelijks lezen dat de rechtsstaat in gevaar is.

Met dit alles in het achterhoofd keek ik met veel interesse uit naar het jaarcongres van de Orde met de verwachting dat deze grote thema's daar publiekelijk geïnterpreteerd zouden worden. Dat een krachtige boodschap luid weerklank zou gaan vinden en dat de balie gesterkt het nieuwe gerechtelijke jaar in zou kunnen gaan. Tot ik de uitnodiging bekeek en zag dat een stagiaire van de communicatieafdeling in Den Haag kennelijk iets heel anders had bedacht.

We zijn uitgenodigd met de leuze *BtheBest@Advocaten. Laat het zien!*

Wie zijn jaarcongres aanheft met deze newspeak, met deze infantiele en

zouteloze frase, is geen Orde van Advocaten, maar een landelijke vereniging van navelstarende *fee earners*.

We lezen verder: *De advocaat heeft de plicht elke dag weer voor zichzelf de lat hoog te leggen.*

Aha, de lat (meer declareren, meer twitteren?) kan nog wat hoger. Prima hoor. Maar wie helpt de advocaat met zijn gekorte vergoeding en zijn teruglopende omzet over die lat heen?

Dit noodzaakt de advocaat het uiterste van zichzelf te vergen. Zijn kwaliteit en deskundigheid moet hij continu onder de loep leggen.

Kortom, lever die papadag maar weer in. Stop dat luie flexwerken.

Zal de pro-Deoadvocaat die dagelijks zwoegt met de vuisten in de natte klei van de rechtsstaat door deze holle kreten worden geïnspireerd? Moet hij dure cursussen gaan volgen bij Kluwer? Moet hij pochen dat hij 24/7 beschikbaar is, als een urenschrijver van de Zuidas?

Wie goed kijkt, ziet de paradox. Wie het uiterste van zichzelf eist gaat namelijk niet een hele dag lanterfant in Spant! in Bussum. Wie de lat werkelijk hoog legt, gaat niet naar dat congres, maar zet een tandje bij die dag. Leest nog wat jurisprudentie. Bezoekt een huis van bewaring. Voor zijn cliënten. *Be the best, laat het zien*, maar niet in Bussum.

Een advocaat-stagiaire duur?

Niet met
een VSO-
abonnement
van OSR!

Advocaat-stagiaire oude stijl: de voordelen

Advocaat-stagiaires oude stijl zitten goed bij OSR: tot en met juni 2016 biedt OSR een ruim aanbod VSO-cursussen aan. En kies je voor een VSO-abonnement dan bespaar je tot € 960,- op de totale opleidingskosten. Bekijk jouw voordeel op osr.nl/vsovoordeel.

Werkzaam bij een kantoor met meerdere advocaat-stagiaires oude stijl in dienst? Informeer dan naar het voordelige kantoor-abonnement: oerlemans@osr.nl.

OSR.NL/VSOVOORDEEL

MET RECHT MEER WAARDE

Griffierechten weer omhoog

Als het aan het kabinet ligt, stijgen de griffierechten per 1 januari 2014. Het zou de zesde verhoging worden sinds 2010. De Orde en de Raad voor de rechtspraak maken zich zorgen.

Trudeke Sillevius Smitt

Het kabinet wil de griffierechten met gemiddeld 15 procent verhogen (exclusief inflatiecorrectie). Kanton- en civiele rechtbankzaken worden relatief ontzien; daar gaat 2 procent bovenop. Bij appel en cassatie in civiele zaken gaat het gemiddeld om een verdubbeling en bij bestuursrechtelijk appel om een verhoging met 30 of 60 procent. Rechtspersonen in handelszaken met een belang van meer dan een miljoen euro zijn het zwaarst de klos. Volgens het consultatievoorstel wordt het griffierecht met 100 procent verhoogd naar 7.430 euro in eerste instantie en zelfs met 200 procent in appel naar 14.883 euro.

Vraaguitval

De Raad voor de rechtspraak waarschuwde in een advies over het consultatievoorstel voor het gevaar dat de overheidsrechtspraak zich in deze zaken 'uit de markt priijst'. Ook toonde de raad zich bezorgd over vraaguitval, zeker in hoger beroep. 'Het is (...) van groot belang dat de appelrechter in staat is zijn functie – correctie van de rechter in eerste aanleg, herkansing voor partijen, bevordering rechtseenheid – effectief te vervullen. De drastische verhoging (...) kan hiervoor een bedreiging vormen.' De Raad voor de rechtspraak pleitte voor een andere verdeling van de pijn tussen eerste aanleg en appel, maar daar lijkt het kabinet niet gevoelig voor te zijn geweest.

Dat vraaguitval geen denkbeeldig risico is, blijkt wel uit het feit dat de stroom incassozaken bij de kantonrechter (waar

de rechtspraak op 'verdient') de afgelopen tijd fors is teruggelopen nadat het griffierecht in zaken vanaf 500 euro was verdubbeld tot 448 euro. De raad vroeg op dit punt zelfs om een 'forse verlaging' om de toegang tot de rechter te waarborgen.

Sluiproute

Ook op andere fronten toonde de raad zich bezorgd over ongewenste (neven-)effecten, zoals het risico dat rechtzoekenden in civiele zaken (nog meer) zullen kiezen voor een sluiproute: ze vorderen een verklaring voor recht, waarvoor een lager griffierecht geldt, om vervolgens de eis te wijzigen. En in bestuurszaken zou de 'assortimentsmix' veranderen: door uitval van lichtere zaken zou mogelijk het bedrag voor de resterende zaken in 2014 weer omhoog moeten. Het ministerie van Veiligheid en Justitie wil niet zeggen of de kritiek van de rechtspraak tot aanpassingen heeft geleid. Dit zal pas blijken als het wetsvoorstel openbaar wordt bij indiening bij de Tweede Kamer.

Buitengewoon zorgwekkend

Ook de Orde had zich in een kort advies over het consultatievoorstel bezorgd betoond over de plannen. Nu het kabinet toch doorzet, reageert Hans Vogels van de Algemene Raad: 'Na de geslaagde manifestatie van de Orde tegen de invoering van kostendekkende griffierechten op het Plein in Den Haag in september 2011 is het buitengewoon zorgwekkend dat de regering er opnieuw voor kiest de griffierechten fors te verhogen. In deze tijd van bezuinigingen en de slechte economische situatie voor het bedrijfsleven

Inning aan de poort

Nadat het *Advocatenblad* in april had geschreven over de problemen die advocaten ondervinden bij de verplichte betaling van griffierechten binnen vier weken na de eerste roldatum, heeft SP-Kamerlid Jan de Wit daarover schriftelijke vragen gesteld aan minister van Veiligheid en Justitie Ivo Opstelten. In zijn antwoord van 22 mei erkende de minister dat advocaten nog altijd losse nota's voor het griffierecht ontvangen, ondanks het bestaan van de lokale rekeningen-courant. 'Dit wordt veroorzaakt door vertraging bij de invoering van het financiële systeem Leonardo en de landelijke rekening-courant,' aldus de minister. 'Met de invoering van de landelijke rekening-courant (streefdatum 1 januari 2014) zullen er geen losse nota's meer aan advocaten verzonden hoeven worden.' In de tussentijd is er volgens de minister 'expliciete aandacht bij de rechtspraak voor de tijdige verzending van nota's en voor correcte registratie van namen en kantoorgegevens.' De landelijke rekening-courant zou inmiddels weer zijn uitgesteld. De Orde laat weten nog steeds klachten te ontvangen over adreswijzigingen die maanden later nog niet zijn verwerkt, waardoor griffienota's niet op tijd of zelfs helemaal niet aankomen.

zullen de verhogingen hard aankomen. Ook in hoger beroep is het van belang dat de rechter toegankelijk blijft. De geringe verhoging voor de eerste aanleg lijkt mee te vallen, maar miskent dat dit de zoveelste verhoging in korte tijd is.'

L4L

Sovjetpraktijken herleven

Kazachstaanse advocate Zinaida Mukhortova blijft opgesloten in psychiatrische inrichting. Volgens de rechter zou de strijdster tegen corruptie lijden aan een 'waanstoornis'.

Tatiana Scheltema

Ik zie geen redenen om mij tegen mijn zin vast te zetten,' zei de Kazachstaanse advocate Zinaida Mukhortova tijdens de zitting op 19 augustus tegen de rechters. 'Ik ben niet agressief en vorm geen gevaar voor de maatschappij.'

Tien dagen eerder was Mukhortova door vier politieagenten en medisch personeel in haar eigen huis overmeesterd en afgevoerd naar een psychiatrische inrichting. Op welke gronden is onduidelijk. Een rechterlijke machtiging ontbrak volgens Mukhortova's advocaat Amangeldy Shormanbaev. De eerste week van haar gedwongen opsluiting kreeg Shormanbaev zijn cliënte niet te spreken. Volgens de advocaat mankeert er niks aan Mukhortova's verstandelijke vermogens, maar wordt ze gestraft voor het aan de kaak stellen van corruptie. Mukhortova kan nog tegen het vonnis in beroep.

Het is niet de eerste keer dat Mukhortova gedwongen verblijft in een psychiatrische kliniek. De problemen begonnen in 2009, toen zij als advocaat optrad voor vijf bewoners die in het Kazachstaanse stadje Balkhash uit huis dreigden te worden gezet. Mukhortova vocht de uitzetting aan en diende een

Zinaida Mukhortova

klacht in bij president Noersoeltan Nazarbajev van Kazachstan over de bemoeienis van diens partijgenoot, vooraanstaand parlamentslid Erlan Nigmatullin, met de uithuiszetting van haar cliënten.

In reactie daarop werd een strafrechtelijk onderzoek naar Mukhortova zelf ingesteld wegens het 'indienen van een valse aanklacht'. Op 12 februari 2010 werd zij tijdens een zitting gearresteerd en overgebracht naar het huis van bewaring. In juli van dat jaar werd zij onderworpen aan een psychiatrisch onderzoek. De uitkomst: zij zouden lijden aan een 'chroni-

sche waanstoornis', een niet-bestaande aandoening. Een maand later verklaarde de Rechtbank Balkhash haar weliswaar schuldig aan het indienen van een valse aanklacht, maar gezien haar psychische gesteldheid kon haar dat niet worden aangerekend. Ze mocht niet meer optreden als advocaat.

In januari 2011 werd zij overgebracht naar een regionaal psychiatrisch ziekenhuis waar ze gedwongen werd medicijnen in te nemen en regelmatig werd vastgebonden aan haar bed. Pas op 22 september 2011 werd ze vrijgelaten, op voorwaarde dat ze geen klacht zou indienen tegen de kliniek.

Gedwongen opname van criticasters van het Kazachstaanse regime komt de laatste jaren steeds vaker voor, zegt mensenrechtenactivist Andrej Tsukanov, die zelf ook meerdere malen in een kliniek belandde. 'Zo probeert men sociaal-activisten die hun eigen mening uitdragen de mond te snoeren. En het Openbaar Ministerie, dat de rechten van de burgers zou moeten beschermen, vergoelijkt deze vorm van wetteloosheid en werkt eraan mee.'

Met dank aan
Yerden Karsybekov.

(advertentie)

Als de waarheid er echt toe doet, doe waarheidsvinding dan goed.

Grant Thornton Forensic & Investigation Services B.V. is ervaren specialist in forensic accounting en forensic IT. Wij maken actief gebruik van de kennis en expertise van collega's uit ruim 120 landen van het Grant Thornton International-netwerk. Wilt u meer weten? Kijk op onze site: www.gt.nl/fis

Neem contact op met één van onze partners:

Peter Schimmel: T 020 - 547 57 57

Mark Hoekstra: T 010 - 270 51 51

E gtfis@gt.nl

Grant Thornton

An instinct for growth™

Advocaten zijn niet slecht

Hij is al langer advocaat dan dat de Orde bestaat, maar de uitlatingen van rechtsfilosoof Hendrik Kaptein in het *Advocatenblad* kon Eduard Santen niet over zijn kant laten gaan.

Eduard Santen¹

Het interview met Kaptein vond ik wat de rechtsfilosofische uitlatingen betreft weinig indrukwekkend.² Wat hebben wij aan beweringen als ‘advocaten hebben last van beroepsmatige bijziendheid’ en ‘de ethiek van juristen staat in de kinderschoenen’? Die leiden eerder tot schouderophalen – wat een praatjesmaker – dan tot boosheid.

Betoogd wordt dat advocaten moeten zorgen dat degene die gelijk heeft, dat ook krijgt. Dat is te kort door de bocht. Als de advocaat wéét dat zijn cliënt de waarheid achterhoudt, mag hij dat heus niet openbaren om aldus de waarheid te doen zegevieren. Een subtiel voorbeeld is de bijdrage van Jeroen van den Boom in hetzelfde nummer.³ De auteur – toegegeven: geen advocaat – beschrijft de verweren die de opdrachtgever heeft als het werk niet goed gedaan is. Voert hij niet de goede verweren aan, dan zal de tegenpartij zijn eis toegewezen zien, ook al is dat niet terecht.

Een ander, meer aansprekend voorbeeld is de in *my lifetime* afgeschafte onsplitsbare bekentenis. Cliënt X had een van vriend Y geleend geldbedrag terugbetaald. Alles handje contantje, vrienden onder elkaar. Maar de vriendschap woei over en Y beweerde dat hij het geld niet teruggekregen had en ging dagvaarden. De advocaat van de gedaagde stelde dat zijn cliënt de stellingen van de eis onder

uitdrukkelijk beroep op de onsplitsbaarheid van dit *aveu* erkende maar daartegenover stelde dat het geld terugbetaald was. Dat werd uiteraard ook ontkend en bij gebrek aan bewijs voor één van beide stellingen moest de rechtbank de eis afwijzen. De geldlening stond immers niet ten processe vast, nu de erkenenis onsplitsbaar verbonden was aan de stelling terugbetaald te hebben. Als er wel bewijs aangeboden was, moest de rechtbank twee bewijsopdrachten geven: aan eiser dat geleend en aan gedaagde dat terugbetaald was.

Een absurde maar toch goed door-dachte regeling; Meijers vond haar in 1920 nog prima. Zij werd decennia later echter, als al te onwaarachtig, afgeschaft. Met als gevolg dat als er nadien iemand bij een advocaat kwam met datzelfde verhaal, deze zal moeten kiezen voor gewoon ontkennen en daarin volharden. Immers, onsplitsbaar erkennen kan niet meer. Onethisch, vindt Kaptein misschien. Maar als er meer speelt dan een eenvoudige geldkwestie (wat meestal zo zal zijn) kan het weleens hard tegen hard gaan.

Dan een aantal voorbeelden om Kapteins loos aandoende misprijzingen te onderbouwen. Een verzekeringsjurist die de verzekerde – van wie hij weet dat die gelijk heeft – niet uitbetaalt omdat deze toch geen geld heeft om te procederen. Iedereen zal dat schandelijk vinden en dus een slecht voorbeeld. Bovendien zal hij geen advocaat zijn.

Een advocaat van de tegenpartij ‘dreigt’ onbedoeld een termijn te laten verlopen. Bedoeld wordt dat het ernaar uitziet dat hij die over het hoofd ziet, tot schade

van zijn cliënt en tot onverdiend voordeel van mijn cliënt. Dat kan inderdaad een ethisch probleem opleveren. Moet, mag ik mijn ambtgenoot waarschuwen? Eigenlijk niet. Dat is niet in het belang van mijn cliënt. Maar het is ook niet direct tégen diens belang. Op zichzelf schaadt het diens zaak inhoudelijk immers niet. Dat zal soms een moeilijke afweging zijn, zeker als ook motieven, die niet direct als ethisch te kwalificeren zijn, een grote – zo niet beslissende – rol kunnen spelen. Heeft hij mij er weleens in laten lopen? Zijn we bevriend? Kan ik, als ik hem op het gevaar wijs, erop rekenen dat hij dat voor zich houdt? Anders krijg ik misschien een schadeclaim van mijn cliënt. Alles heel moeizaam en bedenkelijk, waar ook Kaptein niets aan zal kunnen doen.

De doorrijdende autobestuurder die om advies komt. Natuurlijk, ‘u aanmelden’ is het nobelste advies. Maar daar kwam hij niet voor. Wat dan? Hem wegsturen? Vertellen wat hem boven het hoofd hangt, maar niet hoe hij dat kan vermijden? Ik heb er nooit voorgestaan en zou het niet kunnen zeggen.

Helaas ontbreekt mij hier de ruimte om al hetgeen Kaptein stelt te bespreken, maar zijn belangrijkste punt – ook onder advocaten bevinden zich ondeugden – was allang bekend en daar voegt de rechtsfilosoof niets aan toe. Dat wij slechter zijn dan andere beroepsgroepen is weinig aannemelijk. Waarschijnlijker is dat de moraal en de ethiek er bij ons zelfs aanzienlijk beter voorstaan als gevolg van de toezichthoudende instanties die wij zelf al lang in stand houden en welker corrigerende tikken op de vingers men graag verre van zich houdt.

¹ Advocaat bij Bradalaw, advocaten en belastingconsulenten te Amsterdam.

² *Advocatenblad* 2013-7, p. 14-17, ‘Advocaten zeggen weinig verstandigs over ethiek.’

³ *Advocatenblad* 2013-7, p. 31-33, ‘Mogelijke verweren voor de gedagvaarde opdrachtgever die niet wil betalen.’

Digitaal versus papier

Zoekt de advocaat digitaal of op papier? Die vraag houdt de markt van juridische vak-informatie in zijn greep. Leidt het wegbezuinigen van de papieren bibliotheek tot minder goed geïnformeerde advocaten, of is digitaal en online alles te vinden?

Erik Jan Bolsius
Fotografie: Huib Nederhof

Bij kantoorbezoeken viel het de Haagse deken Bas Martens zo op dat advocatenkantoren bezuinigen op papieren bronnen, dat hij het hoog tijd vond de sector een signaal te geven. In zijn nieuwsbrief geeft hij aan dat 'het recht te ingewikkeld is geworden om in de pleitnota uitsluitend te verwijzen naar Wikipedia in de noten. Dat kwam hem op een stevige reactie te staan van advocaat Wouter Pors (Bird & Bird).

Deze intellectuele-eigendomspecialist stelt op de website IE-forum.nl dat 'tegenwoordig van een advocaat verlangd kan worden dat hij tijdens een zitting kan reageren op stellingen van de wederpartij, ook met behulp van online toegang tot zijn knowhow. Een papieren bibliotheek biedt die mogelijkheid niet en voldoet dus niet meer.'

In zijn eigen vakgebied, aldus Pors, is het merendeel van de bronnen digitaal

Advocaat Wouter Pors:
**'Een papieren
bibliotheek
voldoet niet meer'**

te raadplegen. Dat die inmiddels tot het instrumentarium van de advocaat behoren, ontkent Martens ook niet, in een reactie op dezelfde site. Zijn zorg bestaat eruit dat kantoren zowel papieren als digitale bronnen afschaffen.

Het is een zorg die hij deelt met Paul Rodenburg, directeur van de Praktijzinsbibliotheek – de bieb voor advocaten en rechters in de Amsterdamse rechtbank.

Rodenburg beweert dat advocaten hun werk niet kunnen doen zonder papieren bronnen. Bibliotheekdirecteur Rodenburg: 'Van belang is dat er niet wordt bezuinigd op de aanschaf van boeken en vakbladen, wat onder druk van dure digitale voorzie-

ningen "waar alles te vinden zou zijn" vaak gebeurt. Met nog altijd vigerende wetgeving uit de negentiende e en eerste tachtig jaar van de twintigste eeuw (Wetboek van Strafrecht, Faillissementswet, Boek 1 en 2 BW) is bibliotheekonderzoek – afhankelijk van de vragen – heel relevant. Advocaten die vanuit kostenoverwegingen alleen gebruikmaken van publieke informatiebronnen als overheid.nl, rechtspraak.nl en Google books, missen relevante vakliteratuur, noten bij uitspraken en commentaren op regelgeving.'

Rodenburg: 'Literatuur wordt al gauw te duur gevonden, maar er wordt nooit becijferd wat het zoeken naar informatie oplevert. Het kantoor dat bezuinigt door de papieren bibliotheek af te schaffen, doet zichzelf en zijn cliënten tekort.' Op dit moment ligt de waarheid volgens Rodenburg nog in het midden: veel informatie is digitaal te raadplegen, maar lang niet alles. En er is een groot verschil tussen commerciële digitale informatie (Legal

Intelligence, Rechtsorde) en via Google of andere openbare bronnen beschikbare informatie. Rodenburg: 'Het is een mythe dat alle informatie die een advocaat nodig heeft, met één druk op de knop beschikbaar is. Zo kom je niet aan de goede informatie voor het voeren van een winnende zaak. Overigens kan ik, dankzij "digitaal", mijn werk beter doen dan tien jaar geleden. Maar denk dus niet: als het digitaal niet te vinden is, bestaat het niet. In de afgelopen tien jaar is hooguit 5 procent van de literatuur in handboeken digitaal gepubliceerd. Voor vakbladen is dat anders. Veel daarvan is, sinds 2000, digitaal beschikbaar.'

Slim opslaan

De Amsterdamse vestiging van Advocatenkantoor Stibbe verhuist binnenkort naar een ander stuk van de Zuidas. De prijs per vierkante meter ter plaatse is dusdanig hoog dat ook de bibliotheek kleiner wordt. Geen probleem volgens Marnix Weusten, Head of Knowledge Management. Het is volgens hem gewoon een kwestie van handig inrichten. 'Het nieuwe kantoor heeft op elk van de zes verdiepingen straks een decentrale bibliotheek. Ook komt er een centrale bibliotheek.'

Weusten zegt een groot voorstander van digitalisering van informatie te zijn. Alles wat het kantoor aan informatie inkoop, wordt – voor zover dat mag – digitaal verwerkt en aangeboden via een eigen portal.

'Door slim opslaan gaat digitaal zoeken sneller en levert het betere resultaten op. Ook de advocaat die graag door papieren bladert, kan dat leren.'

Toch voorziet Weusten nog lang een waardevolle functie voor de papieren bibliotheek. 'Het ligt helemaal aan het vakgebied en de reden waarom je de informatie zoekt. We bewaren vaak nog de oudere drukken van belangrijke literatuur.' De Schuurman & Jordens-reeks is bij Stibbe bijvoorbeeld nog op papier beschikbaar, systematisch geordend in een verbouwde telefooncabine. 'Ooit hadden we die staan om vertrouwelijke gesprekken te voeren.' Het is een mooi beeld: oud papier in een uit de tijd geraakte telefooncel. Toch zal het nog wel even duren voordat papier zijn functie verliest. Bij een kantoor met een eigen opleidingsinstituut zoals bijvoorbeeld NautaDutilh worden

*Bibliotheekdirecteur
Paul Rodenburg:*
**'Alle informatie
met een druk op
de knop kunnen
krijgen, is een
mythe'**

beginnende advocaten zelfs weer getraind in het gebruik van papieren bronnen, omdat sommigen denken dat alles al digitaal beschikbaar is. Maar ook bij kleinere kantoren leidt de patroon stagiaires op in bronnenonderzoek. Advocaat Willem de Boer (Loth Rupert de Boer Advocaten) heeft een stagiair eens een Google-verbod gegeven. 'Die dacht echt dat hij daar alles kon vinden. En hij is niet de enige. Ik sta weleens tegenover advocaten die hun pleitnota uitsluitend hebben geschreven met wat ze vinden op Google.'

Omslag

Een graadmeter voor de investeringsbereidheid in informatie kan een nieuw kantoor als Rutgers & Posch zijn. Hebben deze *BigLaw refugees* geïnvesteerd in boeken, toen ze de Amsterdamse Zuidas verlieten om op de Herengracht hun eigen kantoor in te richten? Business developer Aladár Bleeker: 'Een echte bibliotheek komt er niet, maar we beschikken straks wel over een ontvangstruimte met juridische vakliteratuur, met name tijdschriften. Veel informatie halen we uit digitale bronnen als *Legal Intelligence*. De partners hebben grotendeels een eigen boekencollectie en we blijven investeren in nieuwe, relevante uitgaven. In dit vak kun je niet zonder boeken.' Jongbloed juridische boekhandel, van oudsher leverancier van papieren boeken, voorziet een gezonde digitale toekomst voor zichzelf. Aan start-ups bieden ze via de site een basisbibliotheek waarin voor zestien rechtsgebieden de vakliteratuur staat waar elk nieuw kantoor minimaal toegang toe moet hebben. Manager marketing en online diensten Gerdien van Druten: 'Er is zeker een omslag bezig maar de behoefte aan papier neemt nauwelijks af. En zo hard gaat de digitalisering niet bij de uitgevers. Nog lang niet alles is als e-book verkrijgbaar.'

Van Druten merkt wel dat er bezuinigd wordt op vakliteratuur. Om de boekencollectie van advocatenkantoren in bezuinigingstijden up-to-date te houden, licht Jongbloed als een soort externe bibliothecaris op verzoek de bibliotheek van kantoren door. En of dat op papier of digitaal is, dat maakt de 'boek'handel niet uit. Ook Rodenburg van de Praktijzinsbibliotheek zet in op de combinatie van papier en digitaal, zegt hij. 'Verstandig is een mix aan bronnen te raadplegen.'

<<

Digitale kennis

Als steeds meer informatie digitaal wordt aangeboden, moet de advocaat getraind worden in het gebruik van die bronnen. De hbo-opleiding rechten voorziet daarin, maar in de universitaire studie en de vervolgoopleiding(en) komt het nauwelijks aan bod, stelt onderzoeker Maria Ok in een onderzoek in opdracht van De Praktijzin. Volgens haar moet iedere advocaat weten:

- welke juridische databanken en/of portals er zijn;
- hoe een zoekstelsel is opgebouwd;
- hoe zij er kunnen zoeken;
- welke mobiele apparaten zij kunnen gebruiken.

A portrait of Rein Jan Hoekstra, an older man with white hair and glasses, wearing a dark suit, white shirt, and a patterned tie. He is looking directly at the camera with a serious expression. The background is a blurred green, suggesting an outdoor setting with trees.

Rein Jan Hoekstra

Geboren: Dokkum, 25 november 1941
Burgerlijke staat: gehuwd, dochter (34)
Studie: Rechtsgeleerdheid, Groningen

1965-1970: Advocaat en procureur bij Bavinck en Hoogenraad in Rotterdam
1970-1975: Ambtenaar bij de stafafdeling Grondwetszaken van het ministerie van Binnenlandse Zaken en adjunct-secretaris van de staatscommissie herziening Grondwet (Cals-Donner)
1975-1986: Raadsadviseur juridische zaken, ministerie van Algemene Zaken
1986-1994: Secretaris-generaal, ministerie van Algemene Zaken
1994-2011: Lid van de Raad van State

Nevenfuncties (onder andere)

- Kantonrechter-plaatsvervanger in Den Haag
- Voorzitter onderzoekscommissie lading verongelukte EI-Al-vliegtuig
- Lid van Commissie-Van den Haak, de onafhankelijke commissie veiligheid en beveiliging van Pim Fortuyn
- Informateur (2003 en 2006)
- Voorzitter Commissie toetredingsvereisten juridische beroepen
- Voorzitter Nederlandse Juristen-Vereniging

Huidige activiteiten

- Interim-rapporteur toezicht op advocaten door lokale dekens, Nederlandse Orde van Advocaten
- Lid en voorzitter van de evaluatiecommissie nationalisatie SNS Reaal
- Lid en voorzitter van de evaluatiecommissie veiligheidsregio's

‘Je moet geen toezicht op toezicht stapelen’

Rein Jan Hoekstra stelt zijn leven in dienst van het publiek belang. Als interim-rapporteur onderzoekt hij het dekenale toezicht op de advocatuur. De Tweede Kamer zal hem horen over zijn bevindingen. Een pottenkijker moet volgens Hoekstra kunnen, maar staatstoezicht is niet nodig. 'Ik heb geen enkele behoefte aan extern toezicht'

Sabine Droogleevers Fortuyn
Fotografie: Ronald Brokke

Een kopje zwarte koffie en een glas water staan voor Rein Jan Hoekstra (71) op tafel. Hij zit in een vergaderkamer van de Nederlandse Orde van Advocaten in Den Haag en heeft in de aanloop naar de zitting van de Kamercommissie voor Veiligheid en Justitie tijd vrij gemaakt om zijn mening te geven over het toezicht op de advocatuur.

Sinds 1 februari 2012 doet Hoekstra als interim-rapporteur onderzoek naar het dekenale toezicht op de advocatuur. Binnenkort zal de Tweede Kamer hem horen om vervolgens te beslissen wanneer het toezichtvoorstel van het kabinet in de Kamer wordt behandeld.

Hoekstra is vooral bekend als oud-staatsraad. Toen hij in 2011 de leeftijdsgrens bereikte, zwaaide hij af bij de Raad van State. Maar ook na die tijd was hij actief in een trits nevenfuncties: voorzitter commissie toezicht op woningcorporaties, voorzitter evaluatiecommissie nationalisatie SNS Reaal, enzovoorts.

Zijn gedrevenheid typeert hem. Hoekstra was een actieve student: lid van de protestants-christelijke studentenvereniging SSR-Groningen, lid van de Nederlandse Studentenraad, hij zat in de Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen en in de Vereniging voor Wereldrechtsorde en naast dit alles studeerde hij rechten. 'Ik behoor tot de weinigen die het Romeins recht en het Oud-vaderlands recht gewoon erg interessant vinden.'

Na zijn studie kwam hij in de advocatuur terecht. 'Het enige beroep dat ik niet

‘Iedereen behoort lid te zijn van een politieke partij’

wilde uitoefenen.' Tijdens de mondelinge bespreking van zijn scriptie vroeg zijn professor wat hij ging doen. 'Ik zei: "Ik heb dingen uitstaan bij de overheid. De publieke zaak interesseert mij." "Nee," zei mijn professor, "u gaat eerst naar de advocatuur. Ik weet een goede plek voor u in Rotterdam"' Daar voerde hij een algemene praktijk. Strafrecht, familierecht, vennootschapsrecht, bouwrecht. 'Deze periode in mijn leven zou ik nooit hebben willen missen. Buitengewoon leerzaam. Maatschappelijk, en ook de toepassing van het recht in de diverse sectoren. Maar het heeft nooit echt mijn hart gekregen. Want een van de dingen die ik vervelend vond, was te moeten afrekenen, financieel, met de cliënten. Nou ja, dat moet je niet vervelend vinden.'

Haarvaten

Na de advocatuur wachtte dan eindelijk de overheid. Hoekstra werkte als adjunct-secretaris van de staatscommissie herziening Grondwet (Cals-Donner) en bij de stafafdeling Grondwetszaken van het ministerie van Binnenlandse Zaken. In 1975 ging hij naar het ministerie van Algemene Zaken. Daar werd hij achtereenvolgens raadsadviseur juridische zaken en secretaris-generaal.

Hoekstra was lid van de Anti-Revolutionaire Partij en later van het CDA. 'Iedereen behoort lid te zijn van een politieke partij. Daar ben ik heel stellig in. De politiek dringt door tot alle haarvaten van de samenleving. Je hebt je dus ook in te zetten voor de publieke zaak.'

Daarbij streeft hij ernaar die publieke zaak steeds weer te vernieuwen. 'Omdat de democratie nooit voltooid is. Wij zeggen dat de democratie een gegeven is. Maar pas op daarmee. Dat is levensgevaarlijk. Dat leidt tot sleetsheid van het systeem. Zorg er nou voor dat die democratie overtuigt. Dat de mensen niet cynisch worden. Maar dat hangt ook van henzelf af.'

Democratische begrippen als de trias politica zijn volgens Hoekstra geen vanzelfsprekendheid. 'De trias is uitgevonden om de betrokken partijen duidelijk te maken dat ze onderling betrokken zijn. Alle drie – uitvoerende, wetgevende en rechterlijke macht – behartigen ze een overheidsbelang, elk met een eigen invalshoek. Er moet een onderscheid zijn, maar geen strikte scheiding.' Hij benadrukt dat ook de advocatuur, die een belangrijke rol speelt bij de totstandkoming van de rechtspraak, een publiek belang te behartigen heeft. Daarom is het volgens hem essentieel dat het toezicht op de advocatuur toetsbaar op orde is.

In 2010 verscheen het rapport van Arthur Docters van Leeuwen over de organisatie van het toezicht op de advocatuur. Docters van Leeuwen adviseerde het toezicht te 'objectiveren'. Vervolgens heeft de Orde Hoekstra als interim-rapporteur aangesteld. Hij neemt het toezicht op advocaten door lokale dekenen onder de

‘Het is een ereplicht van de orde om het toezicht zelf goed op orde te hebben’

loep en rapporteert hierover. ‘Ik ben mijn loopbaan begonnen in de advocatuur. En een eerste baan vergeet je niet. Zeker niet als die zo intensief is. Ik vind het buitengewoon interessant om dit te doen.’

Mailbox

In zijn onderzoek richt Hoekstra zich op de kwaliteit, integriteit en objectiviteit van het lokale toezicht op advocaten. Eerst verdiepte hij zich in de eerder verschenen rapporten over het toezicht van de Commissie-Van Wijmen (2006) en Docters van Leeuwen. Daarna ging hij zelf het gesprek aan. Met de dekens, adjunct-secretarissen en het ondersteunende personeel van alle lokale Orden. Ook sprak hij met vertegenwoordigers van de raden en het Hof van Discipline. Hij opende een mailbox waar burgers hun ervaringen met het toezicht op de advocatuur naar toe konden sturen. Deze burgers, met name rechtzoekenden, nodigde hij uit voor een gesprek.

Tijdens zijn onderzoek liet hij zich naar eigen zeggen leiden door zijn nieuwsgierigheid. ‘De eerste gesprekken met de dekens waren verkennend. Ik had niet de illusie dat ik wist hoe het er in Groningen aan toeging, of in Limburg, of Zeeland.’

Aan dekens stelde Hoekstra vragen als: ‘Hoe organiseert u het toezicht en wat zijn uw prioriteiten?’

Ook oriënteerde hij zich op het politieke veld. Hij sprak met leden van de vaste Kamercommissie van Veiligheid en Justitie. Dat hielp hem om de bezwaren tegen het huidige toezicht in kaart te brengen. ‘Er ligt natuurlijk een wijziging van de Advocatenwet. En ik ben ook geen vreemdeling in Jeruzalem. De Kamerleden vroeg ik: “Waar liggen volgens u de

gebreken in het huidige toezichtmodel? Wat is de noodzaak van extern toezicht?”’

In eerste instantie was Hoekstra kritisch in zijn bevindingen. Er bestonden te veel regionale verschillen tussen de manier waarop dekens het toezicht uitoefenden. Het financieel toezicht was volgens hem onder de maat. Dekens hielden te veel klachtgericht, en te weinig actief toezicht. Klachten werden niet per categorie geregistreerd en een uniform registratiesysteem ontbrak. Het behalen

van de jaarlijkse opleidingspunten werd volgens hem onvoldoende gehandhaafd.

Verbeteringen

De urgentie bij de dekens om het toezicht aan te scherpen, ontbrak aanvankelijk, volgens Hoekstra. Inmiddels is daar volgens hem verandering in gekomen. ‘Dekens hebben zich de doelstelling gesteld dat ze in 2013 proactief 10 procent van de kantoren in hun arrondissement bezoeken en de financiële administratie

doorlichten. Ik heb zojuist mijn derde ronde langs de dekens afgerond. Dan vraag ik ook: "Wat is de stand van zaken met betrekking tot het kantorenbezoek? Haalt u de tien procent, zit u erboven, zit u eronder?" Nou, dat ziet er over het geheel genomen heel redelijk uit.'

In zijn werkagenda, die Hoekstra eind juli presenteerde, beschrijft hij dat inmiddels 178 kantoorbezoeken zijn uitgevoerd. In de tweede helft van 2013 staan er nog 350 kantoorbezoeken op het programma. 'Het ziet ernaar uit dat ruim 530 advocatenkantoren bezocht zullen worden. Dat is ruim 11 procent van het totaal aantal kantoren. Dat is een goede ontwikkeling.' Wel merkt hij op dat hij nog niet beschikt over een systematisch overzicht van de resultaten van de kantoorbezoeken met de geconstateerde knelpunten. 'Dat acht ik noodzakelijk voor een goede verantwoording.'

De intensivering van het toezicht brengt extra werkzaamheden met zich mee. Om deze te kunnen uitvoeren, adviseert Hoekstra de bezetting van de lokale Orden uit te breiden, en daar zijn lokale Orden volgens hem ook mee bezig. Daarnaast zullen alle leden van de Raden van Toezicht zo veel mogelijk worden ingezet.

Inmiddels is er ook een landelijk Dekenberaad opgericht waarin de lokale toezichthouders hun beleid op elkaar afstemmen. Er is bovendien een Unit Financieel Toezicht Advocatuur (FTA) tot stand gekomen. Dit bureau, met op dit moment drie financieel deskundigen, houdt zich bezig met het toezicht op de derdengelden, de administratie en de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Daarnaast is er een Wwft-helpdesk in het leven geroepen waar advocaten terecht kunnen voor informatie over de verplichtingen die voortvloeien uit de wet.

Handhaving

Het optreden tegen advocaten die minder dan twintig opleidingspunten per jaar halen, is een uitdrukkelijk aandachtspunt

'Het besef dat er iets moet veranderen, is doorgedrongen'

geworden. Hoekstra: 'Een strakke handhaving van het halen van de opleidingspunten is hard nodig.'

In alle arrondissementen wordt sinds 1 januari van dit jaar gewerkt met een uniforme klachtenregistratie. Aan de uniforme wijze van registreren van toezichtactiviteiten wordt gewerkt.

Als het aan de regering ligt, komt er een door de staat benoemd college van toezicht dat verantwoordelijk wordt voor het toezicht op individuele advocaten. De Nederlandse Orde van Advocaten is hier principieel op tegen omdat het staatstoezicht ingrijpt in de onafhankelijkheid van de advocatuur. De staat is de partij waar advocaten het meest tegen procederen. Diezelfde staat gaat nu beoordelen of advocaten goed functioneren, is een van de bezwaren van de Orde.

In december van dit jaar rondt Hoekstra zijn onderzoek af. Toch zegt hij het niet storend te vinden voor die tijd al door de Tweede Kamer ondervraagd te worden. 'Wat dat betreft zit ik niet moeilijk in elkaar. Ik ben belangstellend wat ze willen weten.'

Als rapporteur raadt Hoekstra geen extern toezicht aan. 'De wet zegt nu: de deken doet het toezicht primair. Zorg er nou voor dat dat toezicht op orde is. Vervolgens kun je er een onafhankelijke systeemtoezichthouder naast zetten. Je moet geen toezicht op toezicht stapelen. Dat leidt tot diffuus toezicht. Dus wat dat betreft roep ik altijd luid: ik heb geen enkele behoefte aan extern toezicht. Maar het is wel een ereplicht van de Orde om het zelf goed op orde te hebben. En dan moet je ook een pottenkijker toelaten.'

Hoekstra heeft er geen moeite mee als deze 'pottenkijker' door de Orde wordt betaald. Hij benadrukt dat het externe college van toezicht, zoals het in het

wetsvoorstel van staatssecretaris Teeven omschreven staat, ook voor rekening van de Orde zou komen.

'Deze constructie komt vaker voor. Ik ben voorzitter geweest van het klachteninstituut financiële dienstverlening. Toen werd ik ook door de sector betaald. Ik ben ook door de Kamercommissie van het ministerie van Financiën gehoord daarover, of dat de onafhankelijkheid niet bedreigde. Ik pleeg dan altijd te zeggen: onafhankelijkheid zit in de persoon die het doet, niet in de wijze van betaling.'

Dat is ook de manier waarop Hoekstra zijn onafhankelijkheid in zijn huidige functie van interim-rapporteur verantwoordt. 'Het feit dat ik een betaling van de Orde krijg en gefaciliteerd word, bedreigt mijn onafhankelijkheid niet. Waar het mij om gaat is dat de Orde mij geen instructies zal geven. Maar dat komt ook niet op in het hoofd van de Orde.'

Stokpaardje

Een eindoordeel over het dekenale toezicht heeft Hoekstra nog niet. Wel klinkt hij gematigd positief. 'Het besef dat er iets moest veranderen, is doorgedrongen. En nu is het een kwestie van meten en nagaan wat de eindstand is. Dekens moeten laten zien waar het toezicht zich op richt en dat moet inzichtelijk zijn van buitenaf. De Orde kan niet alleen zeggen dat het een perceptie is dat er in de advocatuur veel wordt wiggewassen. Je zult duidelijk moeten maken dat het een perceptie is die geen enkele realiteitswaarde heeft. Het onderzoek van de financiële administratie van kantoren moet duidelijk maken hoe groot de problemen zijn. Hoe zit het nou eigenlijk? Komen de dekens op het spoor van ongerechtigdheden of is alles in orde? Ze zullen dat moeten gaan inventariseren. Dat vind ik hoogst interessant.'

Hoekstra benadrukt de noodzaak van een goed intern toezichtstelsel dat de advocatuur controleert, de kwaliteit op peil houdt en waar nodig verbetert. 'Want, dan kom ik weer op mijn stokpaardje, de advocatuur heeft een publiek belang te behartigen in het kader van de rechtsbedeling.' <<

Teeven rekent zich rijk

Met de invoering van een poortwachter die beoordeelt of inschakeling van een advocaat nodig is, hoopt staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven te besparen op de sociale advocatuur. Zijn de verwachtingen van de bewindsman reëel? 'De overheid kan ook besluiten dat verdachten helemaal geen advocaat meer nodig hebben, dat scheelt ook héél véél geld.'

Maarten Bakker

Het voorstel waarin de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven (VVD) de bezuiniging van 85 miljoen euro op de gesubsidieerde rechtsbijstand aankondigt, stuurde hij onder de kop 'Stelselvernieuwing rechtsbijstand' naar de Tweede Kamer. Die vernieuwing wil hij bereiken met elf 'stevige' maatregelen.

De belangrijkste daarvan is de verplichte selectie aan de poort. Rechtzoekenden zullen zich voortaan eerst tot de eerstelijns rechtshulp moeten wenden, waar een 'juridische professional' bepaalt of inschakeling van een advocaat of mediator vereist is. Uitgangspunt van Teeven bij de selectie aan de poort is dat 'zo veel mogelijk zaken worden afgedaan zonder dat door de overheid betaalde advoca-

tenbijstand nodig is'. Hulpvragers zullen zelf moeten aantonen dat een toevoeging noodzakelijk is. Teeven wil hiervan een hard wettelijk criterium maken. Hij geeft toe dat hij daarmee de huidige Wet op de rechtsbijstand omkeert, waarvan het uitgangspunt nu nog is dat rechtshulp wordt verleend tenzij uitsluitinggronden van toepassing zijn.

Teeven bekijkt nog welke criteria de eerstelijns rechtshulp zal hanteren om een verzoek voor rechtsbijstand te beoordelen. In geschillen waarvoor geen procesvertegenwoordiging door een advocaat is voorgeschreven, zal het uitgangspunt zijn dat de burger in principe zichzelf representeert. Rechtzoekenden die met een huur- of consumentengeschil bij de eerstelijns rechtshulp aankloppen, zullen er te horen krijgen dat ze zich tot bestaande geschillencommissies moeten

wenden. In deze rechtsgebieden zullen toevoegingen van een advocaat alleen in uitzonderlijke gevallen nog afgegeven worden.

Triage

Dat de staatssecretaris een poortwachter in de sociale rechtshulp invoert, overvalt directielid Peter van den Biggelaar van de Raad voor Rechtsbijstand niet echt. Teevens voorstel past volgens hem in de ontwikkeling van de afgelopen jaren. Van den Biggelaar wijst op het landelijk dekkend netwerk van dertig Juridische Loketten, dat omstreeks 2005 tot stand is gekomen. Daarmee is er volgens hem al een eerstelijns rechtshulp gerealiseerd waar gekeken wordt of inschakeling van een advocaat wel nodig is of dat een geschil ook anders opgelost kan worden. 'De Raad voor Rechtsbijstand stimuleert

Foto: Bram Budel / HH

Het plan van Teeven voor een poortwachter bevat nog enkele losse eindjes. Zo laat de staatssecretaris in het midden of de huidige Juridische Lokketen de verplichte selectie aan de poort gaan uitvoeren. Eerst start hij een experiment bij drie Juridische Lokketten. Die proef zal ook moeten uitwijzen of er bij de beoordeling van verzoeken om rechtsbijstand in de eerstelijns hulp een rol is weggelegd voor advocaten of dat een andere juridische professional de poortwachterfunctie mag vervullen.

Verkeerde paard

Maurits Barendrecht, hoogleraar privaatrecht aan Tilburg University en directeur van het instituut HiiL Innovating Justice in Den Haag, meent dat Teeven met selectie aan de poort op het verkeerde paard wedt. De staatssecretaris blijft volgens Barendrecht hangen in een systeem dat is gebaseerd op de traditionele één-op-één rechtshulpverlening van de advocaat aan zijn cliënt. 'Als een advocaat tien uur werkt aan een toevoeging, dan is hij misschien zeven uur bezig met administratieve taken. Met de ontwikkeling van online formulieren, standaarden en protocollen kunnen die taken veel makkelijker afgehandeld worden door de rechtzoekenden zelf, of door een familielid. Dan kan de advocaat het echte conflictoplossende werk doen waarvoor hij eigenlijk is ingehuurd.'

Geschillen op het particuliere vlak, over bijvoorbeeld het recht op overpad, kunnen volgens Barendrecht eenvoudiger en goedkoper opgelost worden. 'Burgers moeten de kans krijgen zelf zaken aan te brengen bij de rechter. Geef ze de mogelijkheid om ook zelf een echtscheidingsplan in te dienen zonder verplichte tussenkomst van een mediator of advocaat, maar wel met een zekere kwaliteitscontrole. Dat zou de toegankelijkheid van het recht flink kunnen vergroten.' Met het instituut HiiL Innovating Justice heeft Barendrecht voor de rechtspraak een app ontwikkeld voor de beslechting van burenruzies.

Met meer vernieuwingen zou een scherpe selectie aan de poort van de verzoeken om rechtshulp volgens Barendrecht niet nodig zijn. 'We zeggen in

Foto: Ruben Jorcksveld

Directielid Van den Biggelaar:
'Uit de drie pilots die Teeven heeft aangekondigd met selectie aan de poort, zal moeten blijken hoe groot het effect is'

Hoogleraar Westerveld:
'Wie als verdachte wordt gedagvaard door het OM heeft niets te kiezen'

burgers ook om eerst naar het Juridisch Loket te gaan. Als na een bezoek aan dat loket blijkt dat ze toch een advocaat nodig hebben, krijgen ze een korting van 52 euro op de eigen bijdrage die ze moeten betalen.'

Van den Biggelaar ziet in de rechtsbijstand een structuur ontstaan als in de medische zorg, waar de huisarts fungeert als poortwachter, die de diagnose en triage verzorgt en patiënten eventueel doorverwijst naar een specialist. 'Van belang is ook dat hulpvragers zelf de verantwoordelijkheid nemen en zich informeren over de verschillende manier waarop conflicten opgelost worden. Bij de raad noemen we dat al de "nuldelijnszorg" en proberen eraan bij te dragen door goede communicatie met de burger en de ontwikkeling van elektronische hulpmiddelen zoals Rechtwijzer.nl.'

Nederland dat het recht voor iedereen toegankelijk moet zijn, maar we maken dat juist moeilijker. Veel conflicten blijven nog onopgelost, burenruzies etteren maar door. Teeven zou moeten zeggen: "Laten we eens kijken naar een optimale inzet van de middelen." Dan zou de staatssecretaris met beperkte middelen een veel betere rechtspleging kunnen bieden, meent Barendrecht. 'Met een budget van anderhalf miljard voor rechtspraak en rechtshulp zou hij veel meer waarde kunnen creëren.'

Vrije advocaatkeuze

Hoogleraar Sociale Rechtshulp Mies Westerveld van de Universiteit van Amsterdam betwijfelt of de invoering van een poortwachter überhaupt besparingen oplevert. 'Ik denk dat Teeven zich rijk rekent met die poortwachterfunctie. Daarvoor zal een nieuwe instantie opgetuigd moeten worden, de Juridische Loketten zijn daarvoor onvoldoende toegerust en waren daar ook niet voor bedoeld. Dat gaat veel geld kosten. Bovendien lokken de beschikkingen

van de poortwachter ook weer procedures uit, als een aanvraag voor een toevoeging wordt afgewezen.'

Het poortwachterverhaal gaat ook niet op voor het strafrecht, meent Westerveld. 'Wie als verdachte wordt gedagvaard door het OM heeft niets te kiezen. Het is de overheid die beslist dat zijn zaak naar de rechter gaat.'

Teeven had volgens haar voor het strafrecht een aparte benadering moeten kiezen. 'Dit rechtsterrein slokt al jarenlang ongeveer een derde deel van het totale budget op. Dus waarom kijken we daar niet eens wat kritischer naar?'

Ze ziet zelf mogelijkheden om te besparen op de juridische bijstand in strafzaken. 'Ik zal me hiermee onder strafrechtadvocaten niet populair maken, maar waarom kijken we niet eens naar het recht op vrije advocaatkeuze voor verdachten in strafzaken? Als je bedenkt dat op een ochtendzitting bij de strafkamer tegenover één officier wel tien verschillende advocaten staan dan moet dat toch efficiënter kunnen.' Westerveld stelt zich voor dat een

strafkamer een of twee 'advocaten van dienst' laat opdrijven voor een gemiddelde zittingsdag met geen al te zware zaken.

Het ministerie van Veiligheid en Justitie probeert al met de zogenaamde ketenbenadering om het OM en de rechterlijke macht sneller en goedkoper te laten werken, maar de advocatuur wordt hierin volgens Westerveld niet of nauwelijks meegenomen. 'Het is opvallend dat die twee grote onderwerpen – de ketenbenadering in het strafrecht en de rechtshulp door de advocatuur – in de debatten niet aan elkaar worden gekoppeld.'

Westerveld zegt dat ze zich 'enigszins heeft opgewonden' toen Teeven enkele jaren geleden de extra uitgaven aan strafrechtadvocaten, als gevolg van het Saldusarrest, verrekende over alle rechtsgebieden. Het Europese hof gaf een verdachte in deze uitspraak het recht om een advocaat te raadplegen voor zijn eerste verhoor. Westerveld is bang dat bij de nieuwe bezuinigingen het civiel recht en het bestuursrecht ook weer onevenredig moeten bloeden. 'Het kan niet zo zijn dat de rechtsbijstand

Wat vinden advocaten van Teevens plannen?

Advocaten zijn verontrust over de beperktere toegang tot rechtsbijstand voor minvermogenenden als gevolg van de invoering van een poortwachter en de voorgenomen verhoging van de eigen bijdrage. Bovendien waarschuwen ze voor de versraling van de kwaliteit. De vergoeding in bewerkelijke zaken wordt op 1 juli 2014 verlaagd van 104 naar 70 euro, een van de voornemens van staatssecretaris Teeven. 'Voor het strafrecht geldt dat een uitstroom zal volgen van kwalitatief goede advocaten uit de gefinancierde rechtsbijstand', schrijft strafadvocaat Robert Malewicz in zijn opinie op advocatenblad.nl. 'Deze kunnen simpelweg niet werken voor een bedrag van 70 euro per uur terwijl de doorgaans zeer arbeidsintensieve eerste twee weken van de werkzaamheden ook nog eens onder een piketvergoeding komen te vallen. Tel daarbij op dat reistijd nauwelijks en wachttijd niet wordt vergoed, dat na die twee weken voor een

piketvergoeding 24 uur moet worden gewerkt voor ongeveer 1200 euro en dat extra uren in veel gevallen helemaal niet worden toegekend, waardoor het geding volledig pro deo moet worden afgerond. Je hoeft geen helderziende te zijn om te constateren dat de rek er echt uit is.' Juliet Echteld benadrukt deze boodschap ook in haar bijdrage op advocatenblad.nl. 'Sinds 1994 werkzaam als sociaal advocaat, gespecialiseerd in het strafrecht en psychiatrie, wordt het werken niet alleen mij, maar velen met mij, steeds moeilijker, zo niet onmogelijk gemaakt.' Vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw hebben advocaten gestreden voor een verhoging van het uurtarief in toevoegingszaken. Deze is van 70 euro in 2000 gestegen naar 82 euro in 2003. In 2004 stond de vergoeding op 94 euro, in 2011 op 113 en inmiddels is het bedrag bijgesteld naar 104 euro. 'De voorgestelde nieuwe verlaging werpt ons jaren terug in de tijd, namelijk naar

het jaar 2000. Terug naar het niveau waarvan men toen vond dat die vergoeding niet redelijk was. Terug naar een niveau dat destijds een leegloop in de pro-Deoadvocatuur veroorzaakte', stelt strafadvocaat Nancy Dekens in haar schriftelijke bijdrage op de website van het [Advocatenblad](http://Advocatenblad.nl). 'De cliënt verwacht dezelfde bijstand en heeft daar mijns inziens ook recht op. Door zo rigoureus te snijden in de vergoedingen, zal de kwaliteit in het gedrang komen.' Er zijn alternatieve manieren om te bezuinigen volgens de advocaten. Zo oppert Dekens de mogelijkheid dat de overheid wat toleranter en verdraagzamer wordt, waardoor minder strafrechtelijke vervolgingen hoeven plaats te hebben. Ook Echteld roept op de vervolging van zaken te minderen door te stoppen met de vervolging van zaken 'waarbij het van meet af aan evident is dat er geen wettig en overtuigend bewijs is'. Een herijking van het puntensysteem bij verleende toevoegingen, oppert

Malewicz. 'Voor zinloos ingestelde procedures in hoger beroep bij strafzaken wordt nu veelal een relatief hoge vergoeding betaald terwijl lang niet altijd duidelijk is wat er tussen het instellen en intrekken van het rechtsmiddel is gebeurd.' Maar Malewicz spoort de staatssecretaris ook aan eens kritisch naar zijn eigen rol en die van de overheid te kijken. Zo noemt hij de 200 miljoen euro die de overheid van 2002 tot 2012 heeft uitgekeerd aan ex-verdachten in strafzaken omdat ze onterecht hadden vastgezeten. 'We zijn nu op het punt aangekomen dat het (totale gebrek aan) beleid een blok aan het been is geworden van de Nederlandse rechtspleging en de toegang daartoe. Sterker nog, door falend beleid dreigt het goed werkende systeem de nek te worden omgedraaid.' De Tweede Kamer is volgens Malewicz nu aan zet om het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand te behoeden voor de 'genadeklap'.

in arbeidszaken of socialezekerheidszaken eraan gaat omdat het strafrecht onaantastbaar is.'

Haar suggestie om de vrije advocaatkeuze aan banden te leggen, om zo de kosten van het strafrecht te beperken, vindt Geertjan van Oosten, secretaris van de Nederlandse Vereniging van Strafrecht Advocaten (NVSA), 'heel *tricky*'. Dan gaat de overheid dus bepalen welke advocaat een verdachte moet verdedigen tegen diezelfde overheid. Nederland, altijd nog een beetje een gidsland als het gaat over mensenrechten, kan dat internationaal echt niet maken. De vrije advocaatkeuze is een principieel punt voor ons', aldus Van Oosten.

In naam van de efficiency kan de overheid nog wel meer zaken opofferen, zegt hij een beetje cynisch. 'Ze kan ook besluiten dat verdachten helemaal geen advocaat meer nodig hebben, omdat de vervolgende autoriteiten toch altijd magistraatlijk en zorgvuldig hun werk doen. Dat scheelt ook héél véél geld.'

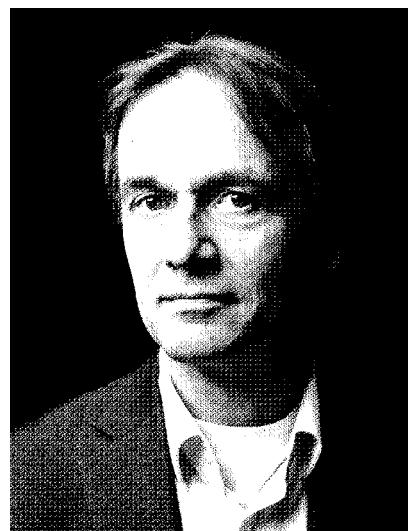
Dwangmiddel

Teeven laat in zijn bezuinigingsvoorstel voor de rechtsbijstand het strafrecht ook

niet helemaal ongemoeid. De staatssecretaris kondigt aan dat toevoegingen pas afgegeven gaan worden vanaf het moment dat de rechtbank een bevel tot gevangenhouding van een verdachte geeft. Nu wordt de advocaat al toegevoegd vanaf het moment dat de rechter-commissaris een verdachte in bewaring plaatst. De meter gaat in het voorstel van Teeven pas twee weken later lopen en dat kan volgens Van Oosten grote gevolgen hebben. 'Vanaf het moment van bewaring heeft de verdachte echt behoefte aan *counterbalance* tegen het optreden van politie en justitie, in de persoon van een advocaat. De overheid maakt op dat moment gebruik van zijn zwaarste dwangmiddel, te weten het afnemen van iemands vrijheid. Dan moet je dus niet eerst met een cliënt gaan soebatten over de vergoeding. Voor het verloop van een strafzaak zijn die eerste weken ook cruciaal. Dan vinden de verhoren plaats, een advocaat kan aanvullend onderzoek vragen en belangrijke stukken worden opgesteld.'

Van Oosten windt zich daarnaast op over het voornemen van Teeven om de uurvergoeding in bewerkelijke zaken te verlagen van 104 euro naar 70 euro. 'Hoe kan een staatssecretaris een verlaging met één derde zomaar verkopen? Het tarief is de laatste jaren al gereduceerd. Als alle bijkomende kosten worden afgetrokken, dreigt een advocaat niet meer dan dertig à vijftig euro omzet per uur aan een complexe zaak over te houden. We zijn geen klussers die met een busje en een kist gereedschap al klaar zijn. Er komt voor heel wat meer bij kijken om een kantoor draaiende te houden. Het is nu al geen vetpot, die bewerkelijke zaken. Als die verlaging nu nog grote bezuinigingen op zou leveren voor Teeven. Maar dat doet het niet eens.'

Directielid Van den Biggelaar van de Raad voor Rechtsbijstand is niet erg verontrust door de aangekondigde tariefsverlaging voor bewerkelijke zaken. Het werkt volgens hem ook als een stimulans om zaken voortvarend aan te pakken. 'Het is misschien niet slecht om eens te bekijken of met een financiële prikkel de behandeling van een ingewikkelde zaak toch niet korter of anders kan. Maar als zaken veel tijd nodig hebben, moet die er natuurlijk zijn.' Van den Biggelaar beaamt dat een relatief gering deel van het geld voor

© ruigphotography.com

Hoogleraar Barendrecht:
'Als een advocaat tien uur werkt aan een toevoeging, is hij misschien zeven uur bezig met administratieve taken'

de gesubsidieerde rechtsbijstand bij de bewerkelijke zaken terechtkomt. 'Hoewel de bewerkelijke zaken een groter beslag zijn gaan leggen op ons totaal budget, slokken ze toch niet meer dan 10 procent daarvan op. De overige negentig procent gaat naar de standaardzaken.'

Het directielid van de Raad voor de rechtspraak komt tot de conclusie dat het advocatenvak door de bezuinigingen van Teeven niet in haar voortbestaan wordt bedreigd. 'Als er van het totale budget van bijna 500 miljoen euro 85 miljoen euro afgaat, blijft er nog heel wat over. Toevoegingen blijven financieel interessant. We zien dat de kantoren die tot nog toe niet of nauwelijks op toevoegingbasis werken, zich daar nu toch meer op oriënteren.'

Teeven verwacht zelf dat door alle maatregelen die hij heeft aangekondigd het aantal toevoegingen met 17 procent zal afnemen. Van den Biggelaar durft daar nog geen inschatting van te geven. 'Uit de drie pilots die Teeven heeft aangekondigd

Secretaris Van Oosten:
'Je moet niet eerst met een cliënt gaan soebatten over de vergoeding'

Foto: Macro Bakker

De advocaat als **rund**

Rechters maken ongerechtvaardigd onderscheid tussen advocaten en officieren van justitie. De laatsten krijgen alle ruimte, terwijl de advocaten de mond wordt gesnoerd. En de Hoge Raad? Die zwijgt. Waar belediging *van* een ambtenaar in functie extra zwaar wordt bestraft, ligt dit kennelijk anders bij belediging *door* een ambtenaar in functie.

Hans Oudijk¹

Illustratiem: Flos Vingerhoets

Wat Jupiter mag, mag een rund nog niet. Of, in mooi middeleeuws Latijn: *Quod licet Iovi non licet bovi*. Het maken van onderscheid met betrekking tot de speelruimte die iemand krijgt, is van alle tijden en plaatsen. Zelfs het in art. 1 van de Grondwet verankerde discriminatieverbod brengt daarin geen verandering. Want, zo zei mij ooit een rechter, als u mij twee helemaal gelijke gevallen kunt tonen, krijgt u van mij gelijk. Deze onmogelijke opgave gaat natuurlijk aan het feit voorbij dat de gelijkheid van gevallen moet worden beoordeeld op die paar punten die voor de beoordeling ter zake doen.

Aanleiding voor dit artikel is een recente beschikking van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch op een beklag ex art. 12 Sv tegen een beslissing om niet te vervolgen.² De feiten van deze zaak zijn op zich niet heel bijzonder: iemand had tegen klager gezegd dat hij een 'laffe loser' was en een 'man zonder ruggengraat'.³ De officier wilde seponeren maar klager wenste strafvervolg van degene die hem had beledigd. Van meet af aan betrof de bijzonderheid de persoon van de beklagde en de setting waarin de beledigingen werden uitgesproken. Het was namelijk een officier van justitie die bij requisitoir meende de verdachte op deze wijze te moeten (dis) kwalificeren. Een tevoren op schrift gezet requisitoir dat openlijk werd voorgedragen. En daarmee werd het volgens klager

Als de officier
een verdachte
uitmaakt voor
een 'laffe loser'
dan is dat zelfs
'betamelijk'

een smaadschrift, een gekwalificeerde belediging.

Belediging

Maar waar belediging van een ambtenaar in functie extra zwaar wordt bestraft, ligt dit kennelijk anders bij belediging door een ambtenaar in functie. Het hof wijst het beklag af en overweegt daartoe dat 'aan een officier van justitie de nodige vrijheid moet worden geboden om woorden te kiezen voor zijn of haar requisitoir om zodoende het aan de verdachte ten laste gelegde feit in zijn context te plaatsen.' Het hof merkt vervolgens op dat 'de grens van de betamelijkheid' niet zou zijn overschreden en wijst het beklag af. Over de status van het begrip 'loser' bestaat jurisprudentie. Het hof in Leeuwarden had namelijk een dronken studente vrijgesproken van belediging omdat de door haar gebezigde woorden onder de omstandigheden van het geval niet beledigend zouden zijn.⁴ Die beslissing hield in cassatie geen stand omdat de door de verdachte geuite woorden 'op zichzelf beschouwd beledigend zijn' terwijl de omstandigheden waaronder zij werden uitgesproken 'van onvoldoende gewicht (zijn) om

daaraan het beledigende karakter te ontfangen.' Deze woorden waren 'sukkels', 'klootzakken', 'losers'⁵ en 'kankerlijers'.⁶ In zijn conclusie voor dit arrest merkt A-G Jörg op dat een uitlating als beledigend moet worden beschouwd 'wanneer zij de strekking heeft een ander bij het publiek in een ongunstig daglicht te stellen en hem aan te randen in zijn eer en goede naam'.⁷ Hij voegt daaraan toe dat het bezigen van in het spraakgebruik erkende scheldwoorden beledigend is in de zin van art. 266 Sr en '(i)n het bezigen van dergelijke termen ligt reeds – behoudens contra-indicaties – de strekking om te beledigen besloten'. Heldere taal en het hof in Leeuwarden heeft de studente na terugwijzing dan ook alsnog veroordeeld.⁸ 'Het hof overweegt dat de omstandigheid dat de bewoordingen op zichzelf beledigend zijn, ertoe leidt dat de context waarbinnen die bewoordingen zijn gebezigd in wezen niet langer relevant is. (...) Die omstandigheden zouden enkel van belang kunnen zijn, indien het bewoordingen betrof die op zichzelf niet beledigend behoeven te zijn, maar die wel als zodanig zouden kunnen worden beschouwd door de context waarbinnen zij zijn gebruikt.'

'Laffe loser'

Een tussenbalans opmakend, constateer ik dat volgens het Hof Leeuwarden in navolging van de Hoge Raad en diens A-G het intrinsiek beledigend is om iemand een loser te noemen. Dat begrijp ik op zich ook wel. Loser heeft zonder meer een pejoratieve lading. Als je iemand daarvoor uitmaakt, dan wil je hem gewoon uitschel-

¹ Advocaat in Venlo.

² Hof 's-Hertogenbosch 9 juli 2013, K12/0466, (nog) niet gepubliceerd. Auteur was bij deze beklagprocedure betrokken als een van de raadslieden van klager.

³ En dus niet 'laffe gozer', wat de Rechtbank Roermond ervan maakte in ECLI:NL:RBROE:2012:BV0488.

⁴ ECLI:NL:GHEE:2007:BB3012, NS 2007, 307.

⁵ In verbalisanten-Engels staat er 'losers.'

⁶ ECLI:NL:HR:2009:BI5623.

⁷ ECLI:NL:PHR:2009:BI5623.

⁸ ECLI:NL:GHEE:2010:BI3922.

den, beledigen, diffameren. Je vindt hem volgens Van Dale kennelijk een ‘enorme sukkel.’

Datzelfde geldt voor de aanduiding ‘laffe loser’. En zijn bezit van een ruggengraat ontkennen, maakt het er niet beter op. Ik zou (ook gezien de jurisprudentie) zeggen dat deze aanduidingen zonder meer intrinsiek beledigend zijn. Het hof vindt dat in beschikking K12/0466 echter niet.⁹ Het vindt zelfs met zoveel woorden dat ‘de grens van de betamelijkheid niet is overschreden.’ Toe maar. Als de officier een verdachte uitmaakt voor een ‘laffe loser’ dan is dat zelfs ‘betamelijk’, oftewel het hoort zo. De officier heeft immers in raadkamer aan het hof uitgelegd dat het niet haar bedoeling was om de klager te beledigen. Dat werpt de vraag op, wat haar bedoeling dan wel was. Als zij tot uitdruk-

De advocaat mag zelfs niet zeggen dat iets op een strafbare handeling lijkt

king wilde brengen dat het handelen van de verdachte volgens haar bepaald niet moedig was, dan had zij dat kunnen doen zonder de hele persoon van de verdachte te diskwalificeren als een laffe loser zonder ruggengraat.

Maar gaat u nu alstublieft niet met een kopie van deze beschikking op zak de straat op om tegen de eerste de beste die u tegenkomt te zeggen dat u hem of haar een laffe loser vindt. Dat is weliswaar volgens het hof betamelijk, maar alleen

als u officier van justitie bent. Dan mag u dit op zitting allemaal doen. Anderen (en op andere plekken) mogen dat zeker niet. Dat zou onbetamelijk en zelfs een strafbaar feit zijn, waarvoor u natuurlijk moet worden vervolgd. Dat overkwam een advocaat in de beklagkamer van hetzelfde gerechtshof ‘s-Hertogenbosch, nota bene onder dezelfde voorzitter, in 2011. In een omvangrijke strafzaak ondervond deze advocaat dat verbalisanten als getuigen moeite hadden met het afleggen van ware en volledige verklaringen. Kennelijk in de hitte van de discussie in het kabinet van de rechter-commissaris zou de advocaat ‘sukkel’ hebben gezegd. Nadat de officier de aangifte van de verbalisant had geseponeerd, gaf het hof – na beklag van de verbalisant – bevel tot vervolging van de advocaat,¹⁰ die inmiddels terechtstaat voor

9 Zie noot 2.

10 ECLI:NL:GHSHE:2011:BQ3626.

de meervoudige strafkamer. Toch valt volgens de hiervoor geciteerde jurisprudentie van de Hoge Raad 'sukkel' in dezelfde categorie als 'loser'. Er zijn twee verschillen die het verschil in behandeling van de sukkel en de loserzaak zouden kunnen verklaren.

'Kritiekloze lakei'

Ten eerste was de advocaat niet aan het pleiten en de officier wel aan het rekwireren. Hoewel ik zou zeggen dat het voordragen van een tevoren in de kalmte van je werkkamer opgeschreven belediging erger is dan een spontane verzuchting, overweegt het hof in K12/0466 uitdrukkelijk dat de officier 'de nodige vrijheid moet worden geboden om woorden te kiezen voor haar requisitoir'. Kennelijk omvat die vrijheid op dat moment in de procedure in Den Bosch dan tenminste ook het gebruiken van intrinsiek beledigende taal. Of toch niet?

In 2008 ontnam de voorzitter van het gerechtshof te 's-Hertogenbosch een raadsman het woord omdat de bewoordingen van zijn pleidooi haar niet aanstonden.¹¹ De raadsman was meermalen gewaarschuwd dat hij de advocaat-generaal, het Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht niet mocht beledigen. Het was een politiek getint proces tegen een 'vredesactivist' en diens raadsman verwoordde wel heel ongezoeten kritiek op de kennelijk door de verdediging ervaren 'kritiekloze volgzzaamheid' en 'serviliteit' bij de rechterlijke macht die zelfs de Hoge Raad tot een 'kritiekloze lakei' van de politiek zou reduceren, om een paar verwijten te citeren. De raadsman wordt het woord ontnomen en vervolgens verwezen naar de publieke tribune.¹²

In cassatie wordt rekwirant niet-ontvankelijk verklaard op het hier relevante

Toen de raadsman opmerkte dat het indienen van een dergelijke vordering zou grenzen aan oplichting, greep de voorzitter in

punt van het tot zwijgen brengen van de advocaat. Immers, de raadsman het zwijgen opleggen, zo overweegt de Hoge Raad, is 'een beslissing van de voorzitter ten behoeve van de handhaving van de orde op de terechtzitting. Dat is een handeling waartegen geen beroep in cassatie openstaat'.¹³ In zijn lezenswaardige noot onder het arrest in de NJ betoont Buruma zich weinig gelukkig met de beslissing van het hof; anderzijds vindt hij het ook niet de plaats van de Hoge Raad om de ordebeslissingen van de zittingsrechter te controleren.¹⁴

Maar ja, zoals AG Jörg in zijn conclusie verzucht, men kan toch ook pleiten zonder strafbare feiten te plegen?¹⁵ Natuurlijk kan dat maar het helpt niet altijd. Niet in Den Bosch, tenminste. Schrijver dezes mocht op 6 maart dit jaar pleiten ten overstaan van de meervoudige strafkamer van het gerechtshof aldaar. De vordering van de benadeelde partij was volgens de verdediging buiten elke proportie 'opgepompt' tot een veelvoud van de daadwerkelijk geleden schade. Toen de raadsman bij plei-

dooi opmerkte dat het indienen van een dergelijke vordering wat hem betreft zou grenzen aan oplichting, greep de voorzitter in. Met die kwalificatie zou de raadsman de orde verstoren en hij kon inbinden of hem zou het woord worden ontnomen. Pogingen om de gekozen bewoordingen toe te lichten, werden door de voorzitter afgekap met de mededeling dat hij niet met de raadsman in discussie ging. Deze had vervolgens de keuze: buigen voor het machtswoord van de voorzitter – en zo niet ten volle de verdediging te kunnen voeren – of in het geheel geen verdediging meer te kunnen voeren.¹⁶

Dit verschil tussen de sukkel- en de loserzaak is dus geen verklaring voor het verschil in behandeling dat de beklaagden ten deel werd. Ook bij pleidooi mag een advocaat geen strafbare beledigingen uiten. Hij mag zelfs niet zeggen dat iets op een strafbare handeling lijkt. Doet hij dat wel, dan wordt hem het woord ontnomen en het werken onmogelijk gemaakt. Maar als een vertegenwoordiger van het OM ervoor kiest om de verdachte met beledigende woorden te diffameren, dan acht het hof dit betamelijk.

Nu het moment waarop of het forum waarin de uitlatingen worden gedaan niet ter zake blijkt te doen, resteert als enige relevante verschil tussen de sprekers dat de één officier is en de ander advocaat. En dat wat bij een officier betamelijk is, is bij een advocaat reden hem de mond te snoeren en zelfs zijn vervolging te gelasten. De officier in de rol van Jupiter en de advocaat in die van het rund. 'Equality of arms' op zijn Nederlands.¹⁷ <<

11 Arrest gepubliceerd onder ECLI:NL:GHSHE:2008:BC5446.

12 Zie de conclusie van AG Jörg bij het arrest op het in deze zaak ingestelde cassatieberoep, ECLI:NL:PHR:2010:BJ9897.

13 ECLI:NL:HR:2010:BJ9897, r.o. 3.3.

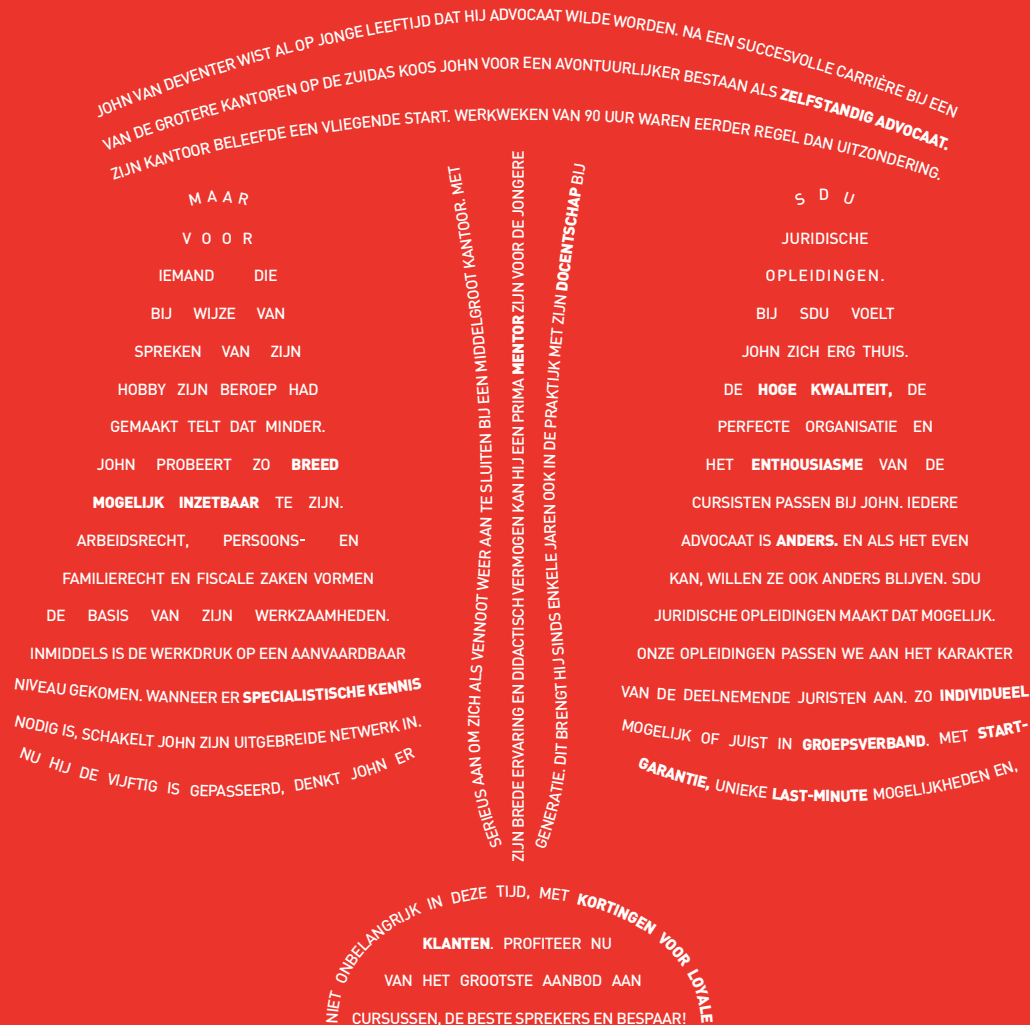
14 Y. Buruma, noot onder NJ 2010, 303. Als de advocaat een deugdelijke klacht over schending van art. 6 EVRM en de eisen van een fair trial in de cassatieschriftuur had geformuleerd – quod non –, dan had hij het de Hoge Raad wel wat moeilijker kunnen maken, zo concludeert ook Buruma.

15 ECLI:NL:PHR:2010:BJ9897, sub 7.

16 De vordering werd overigens niet-ontvankelijk verklaard omdat de behandeling daarvan een onevenredige belasting zou vormen. ECLI:NL:GHSHE:2013:1485, (inhoudelijk) niet gepubliceerd.

17 De vordering werd overigens niet-ontvankelijk verklaard omdat de behandeling daarvan een onevenredige belasting zou vormen. ECLI:NL:GHSHE:2013:1485, (inhoudelijk) niet gepubliceerd.

REDENEN GENOEG

5 REDENEN OM UW CURSUS BIJ SDU JURIDISCHE OPLEIDINGEN TE VOLGEN

Topsprekers uit de praktijk • Cursussen in uw regio • Waardering 8+
Praktijkgerichte cursussen • Meest complete aanbod

Ga naar www.sdujuridischeopleidingen.nl en bekijk het cursusaanbod

Sdu Juridische Opleidingen, maak(t) het persoonlijk.

Sdu JURIDISCHE
OPLEIDINGEN

‘De kwaliteit is oké’

De hoog opgelopen werkdruk bij rechters is volgens de nieuwe voorzitter van de Raad voor de rechtspraak niet een-twee-drie te verhelpen. Toch lijdt de kwaliteit van de rechtspraak daar volgens Frits Bakker niet onder. Zijn speerpunt wordt de digitalisering. ‘De burger moet het gevoel hebben dat de rechtspraak bij de tijd is.’

Peter Louwerse

Fotografie: Erik van de Burgt

Al op zijn achttiende wist Frits Bakker dat hij rechter wilde worden. ‘In religieuze termen zou je dat een roeping kunnen noemen,’ zegt hij met een glimlach. ‘Mijn ideaal was de wereld rechtvaardiger maken.’ In die verwachting is hij niet teleurgesteld, zegt hij, terugblikkend op zijn rechterscarrière. ‘Zij het dat ik mijn idealen wel heb moeten bijstellen, maar ik zal niet de enige 18-jarige zijn die dat heeft moeten doen. Ik geloof nog steeds dat het rechterschap een prachtige plek is om in een individuele zaak een bijdrage te leveren aan een iets betere samenleving. De andere kant is dat de individuele zaak maar een klein facet is van de samenleving waarin wij leven. Door een vonnis heb je nog geen invloed op de vraag of de maatschappij als geheel rechtvaardiger wordt. In zoverre ben ik bescheidener geworden. Maar het rechterschap is een prachtvak. Ik ben door omstandigheden het management- en bestuursvak ingerold. Maar als dat niet meer zo zou zijn, zou ik met alle plezier rechtspreken.’

Advocatenblad: Welke rechtszaak uit uw carrière is u het meest bijgebleven?

Bakker: ‘Ik heb één keer als voorzitter van een meervoudige strafkamer een levenslange gevangenisstraf opgelegd en die is ook overleefd in hoger beroep. Het ging om iemand die inbrak, bij voorkeur als mensen thuis waren. Hij ging met een slagwapen in de slaapkamer zitten wachten tot de mensen wakker werden en dan gebruikte hij geweld. Daar is een dode bij gevallen. De verdachte wilde in geen enkel opzicht meewerken aan een onderzoek.

‘In zekere zin plegen we roofbouw op onze mensen’

Toen heeft de rechtbank gezegd: “Dan gaat de bescherming van de samenleving voor.”

In interviews hamert u steeds op het belang van digitalisering. Waarom?

‘Om een aantal redenen. De burger moet een gevoel van vertrouwen ontleen aan zijn contacten met de rechtspraak. Hij moet ervaren dat de rechtspraak bij de tijd is. Digitalisering is een middel om de rechtspraak klantvriendelijker te maken. Bijvoorbeeld doordat je om elf uur ’s avonds nog een verzoekschrift kunt indienen.’

In veel gevallen wordt nog een fax gebruikt.

‘Ja, dat is zo. Wij gebruiken die fax liever zelf ook niet, maar we zijn gebonden aan de wetgeving. We hebben een authentiek document nodig: een stuk papier met een handtekening eronder. Dat kun je vervangen door een digitale handtekening. Daar zijn we keihard mee bezig, maar dat kost tijd.’

Hoeveel tijd nog?

De verwachting is dat die wetgeving ergens in 2015 in werking kan treden. Wij proberen onze digitaliseringsprogramma’s daarop aan te sluiten. We doen ook digitale experimenten, zoals e-kanton. Binnen die pilot wordt het mogelijk om met de digitale handtekening te communiceren.’

U bent benoemd voor een periode van zes jaar. Welke doelen heeft u zich gesteld?

‘Prioriteit één is die innovatieslag. Verder vind ik het belangrijk dat de rechtspraak zich als derde staatsmacht profileert. En ten derde dat de Raad voor de rechtspraak goede contacten houdt met de achterban.’

Zevenhonderd rechters ondertekenden het zogeheten Leeuwarder Manifest. Ze voelden zich niet meer vertegenwoordigd door uw raad. De kritiek luidde dat de rechtspraak te veel stuurt op productiecijfers en te weinig op inhoud en kwaliteit van rechtspraak. Rechters noemden de werkdruk onaanvaardbaar. Uw raad bezocht alle gerechten en kwam met maatregelen. Is de rust weergekeerd?

‘Voor een groot deel wel. In onze rondgang langs de gerechten hebben we kunnen uitleggen wat de raad wel, maar ook wat de raad niet kan. Maar het belangrijkste probleem, de hoog opgelopen werkdruk, kunnen we niet een-twee-drie verhelpen.’

Wat betekent dat voor de kwaliteit van de rechtspraak?

‘De kwaliteit is oké. Alleen door de enorme loyaliteit van de mensen kan de kwaliteit gehandhaafd worden. In zekere zin plegen we roofbouw op onze mensen en dat houdt je niet eindeloos vol. We doen daarom een aantal dingen. We zijn erin geslaagd ons kostprijsniveau voor de komende twee jaar te behouden. Ten tweede sluiten we zo veel mogelijk geld naar het primaire proces. Kwaliteit blijft centraal staan, rechters moeten doen wat in hun ogen nodig is voor goede, voortvarende rechtspraak. Verder is

het lokaal een zaak van logistiek, organisatie en zo min mogelijk haperingen.’

Is er door de hoge werkdruk meer kans op gerechtelijke dwalingen?

‘Rechterlijke dwalingen hebben weinig of niets van doen met de vraag of de rechtspraak onder druk staat. Ik denk niet dat er ooit zoveel tijd in een zaak is geïnvesteerd als in de zaak van Lucia de Berk. De maatschappij verwacht 100 procent foutloosheid, maar dat kunnen wij niet leveren. Geen enkele organisatie die op mensen bouwt, kan dat. De vraag is: “Hoe los je de problemen op?” Daar hebben we een systeem voor, met een adviescommissie en een procedure bij de Hoge Raad.’

Voor het imago van de rechterlijke macht zijn dwalingen schadelijk.

‘Dat bestrijd ik. Het vertrouwen in de rechtspraak is door de jaren heen hoog. De burger begrijpt heel goed dat rechters soms voor ongelooflijk moeilijke beslissingen staan en dat daar ook weleens een beslissing bij kan zitten die niet de juiste is. Veel belangrijker is dat we uitleggen hoe het heeft kunnen gebeuren en wat we doen om herhaling te voorkomen.’

Minister van Veiligheid en Justitie Ivo Opstelten vindt dat rechters meer ruimte moeten nemen in de media. Zien we straks de rechter zijn vonnis toelichten bij het televisieprogramma Pauw & Witteman?

‘Ons beleid blijft om de media zo goed mogelijk te bedienen en uitleg te geven. Daar zijn grenzen aan. De rechter geeft aan de partijen de motivering van een uitspraak. Die rechter kan op een vraag

van Witteman nooit andere motiveringen toevoegen. Hij zit vast aan de uitspraak.’

De regering is de laatste jaren met voorstellen gekomen die als een aantasting van de rechtsstaat worden gezien: minimumstraffen, verhoging griffierechten, herziening ten nadele. Moet u niet meer tegengas geven?

‘Op het wetsvoorstel minimumstraffen hebben wij vol gas gegeven. Ook over het voorstel over de herziening van de bestuursrechtspraak hebben wij ons standpunt gegeven en daar zit geen woord Spaans bij. Als de positie van de rechtsstaat ter discussie staat, laten we ons geluid voluit horen.’

Hoe beoordeelt u de positie van de rechtsstaat in Nederland, in een cijfer uitgedrukt?

‘We mogen absoluut niet mopperen. Ik geef de rechtsstaat een volle 8.’

Wat kunnen advocaten doen voor de rechtsstaat?

‘Ik weet niet of daar voor advocaten een dominante rol is weggelegd. De individuele advocaat dient het belang van zijn

cliënt. Dat doe je op een manier die passend is bij onze rechtsstaat. Ik vind niet dat je als advocaat los kunt gaan in alle manieren van obstructie die je kunt bedenken en dat doen de meeste advocaten dan ook niet.’

De Nederlandse Orde van Advocaten vecht met de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven een conflict uit over het toezicht. Wat is uw standpunt?

‘Ik ga ervan uit dat de staatssecretaris er aan hecht dat de Nederlandse advocatuur in vrijheid en onafhankelijkheid kan optreden, ook in zaken tegen de staat. Goed toezicht is van levensbelang, ook voor de balie zelf. Volgens mij gaat het meer over de vraag hoe de onafhankelijkheid van de toezichthouder is geregeld dan wie precies wie benoemt. Ik ben ook benoemd door de Koning c.q. de ministerraad en toch heb ik geen seconde het gevoel dat dit iets afdoet aan mijn onafhankelijkheid.’

«

‘De rechter kan op een vraag van Paul Witteman nooit andere motiveringen toevoegen’

Curator uit de hoge hoed

Met een hausse aan faillissementen is er voor iedere curator voldoende werk. Maar op de curatorenlijst staan minder advocaten dan vroeger en het verloop van de verdeling van de zaken door de rechtbank is nog steeds onduidelijk.

Foto: Peter Hiltz / HH

Curatoren kennen de criteria niet voor het geven van faillissementen door rechtbanken.

Michel Knapen

De een z'n dood. Precies 4983 bedrijven en instellingen gingen in de eerste helft van 2013 failliet (13 procent méér dan in de eerste helft van 2012) en even zo vaak werd een curator door een rechtbank verzocht het faillissement af te wikkelen. Daarbij maakt een rechtbank gebruik van een curatorenlijst met benoembare curatoren. Ooit werd er met scheve ogen gekeken naar die curator die veel faillissementen mocht doen, zeker als het faillissementen betrof waar echt wat te halen viel. Waar de één er met de hoofdprijs vandoor ging, voelde de ander zich tekortgedaan. Die tijd lijkt over, zo blijkt uit een belronde onder curatoren.

'Ik heb de indruk dat in het arrondissement Midden-Nederland een eerlijke verdeling wordt gehanteerd', zegt Robbert Vriezen (Marree en Dijkshoorn Advocaten, Amersfoort). 'Ik denk dat de rechtbank op toerbeurt een curator benoemt, afhanke-

Advocaat Sanders
**'Een tombola?
Zo wil ik het niet
noemen'**

lijk van de grootte van het faillissement en of de advocaat en zijn kantoor dat aankunnen. Ik heb van niemand gehoord dat hij zich onderbedeeld voelt.'

'Wij voelen ons niet tekortgedaan', zegt John Velenturf (Rassers Advocaten, Breda). Maar van anderen heeft hij weleens gehoord dat ze zich wat misdeeld voelen. 'Ach, in het verleden hoorde je die geluiden weleens', zegt Guido Sanders (Keizers Advocaten, Eindhoven), 'maar tegenwoordig niet meer'. En Paulien Antons (Dorhout Advocaten, Groningen): 'Hier staan 26 curatoren op die lijst en mijn indruk is dat er van hen geen klachten zijn.'

Sinds enkele jaren hebben de rechtbanken flink in de curatorenlijsten gesnoeid.

Veel curatoren die soms jarenlang faillissementen afwikkelde, verdwenen van de lijst – vaak met veel onbegrip en af en toe een gerechtelijke procedure om er weer op te komen (zoals onlangs twee curatoren uit Breda, die hun verzoek in rook zagen opgaan). De overgebleven curatoren vinden dat het huidige systeem goed werkt.

Guido Sanders: 'De rechtbank Oost-Brabant ('s-Hertogenbosch) was de eerste die het curatorenbestand heeft teruggedrongen. In 2005 waren er zo'n duizend faillissementen en het aantal curatoren op de lijst ging toen terug van honderdtachtig naar vijftig. Iedereen zou jaarlijks zo'n twintig faillissementen kunnen afwikkelen. Sindsdien is de commotie over de verdeling verstomd, hoewel er altijd nog advocaten zijn die graag op die lijst willen staan.'

Ondoorzichtig

Met het terugdringen van het aantal curatoren wilden de rechtbanken een profes-

sionaliseringsslag doorvoeren en stelden kwalitatieve eisen aan de benoeming. Die staan nu opgesomd in *Recofa-uitgangspunten bij de benoeming van curatoren en bewindvoerders in faillissementen en surseances van betaling*, een document dat in maart 2013 is gepubliceerd.

Veel duidelijkheid heeft dat niet gebracht. 'Het is ondoorzichtig waarom de ene curator een faillissement krijgt en de andere niet', weet Antons. 'Maar als je drie keer een natuurlijk persoon hebt gekregen en al een tijdje geen failliet bedrijf meer, dan trekken curatoren wel aan de bel.'

'Iedereen krijgt dan wel zijn deel, maar waarop een benoeming is gebaseerd blijft onduidelijk', zegt ook Sanders. 'We hebben geen inzicht in de keuzes die de rechtbank maakt om iemand aan te stellen als curator. Een tombola? Zo zou ik het ook weer niet willen noemen. Het is de vrijheid van de rechtbank die een curator zoekt die past bij het faillissement.'

Ook Velenturf vindt de richtlijnen onduidelijk. 'Ongeveer anderhalf jaar geleden heeft de Rechtbank Zeeland-West-Brabant (Breda) de curatorenlijst drastisch ingekort maar de criteria op basis waarvan de lijst is opgeschoond, zijn nadrukkelijk niet bekendgemaakt. En of je wel of geen faillissement krijgt, is vaak een *black box*. Duidelijk is wel dat je geen curator wordt in het faillissement van een cliënt of wanneer je op vakantie bent. De rechtbank kijkt naar de kantoororganisatie en vervangingsmogelijkheden. Ik mag aannemen dat de rechtbank een eerlijke verdeling nastreeft.'

Daar gaat ook Koenraad de Klerk (VDT Advocaten, Tilburg) vanuit: 'De criteria en de gedachtegang van de rechtbank inzake het benoemingenbeleid zijn lastig te beoordelen. Grosso modo is er sprake van een eerlijke verdeling. Er is altijd wel een curator die teleurgesteld is, maar die heeft nog geen *recht* om een faillissement af te wikkelen.' Wel is volgens De Klerk het benoemingsbeleid tegenwoordig transparanter en de communicatie daarover beter dan in het verleden.'

Om die reden vraagt Insolad-secretaris Ilan Spinath zich dan ook af of er écht een probleem is. 'De kwestie van wie wel en wie niet op de lijst komt speelt al heel lang. En

Rechter-commissaris Neijt

'Concreter kunnen we de uitgangspunten niet maken'

ook de vraag waarom de ene curator een faillissement krijgt toebedeeld en de ander niet. Recente wanvertoningen zijn ons niet bekend. Moeten de criteria transparanter? Moet het een soort aanbesteding worden: u voldoet aan bepaalde criteria en u bent aan de beurt? Of moet je het overlaten aan de rechtbank? Het zal altijd wel wat schipperen blijven. We rekenen op een eerlijke verdeling want we moeten er allemaal van leven.' Desondanks heeft het onderwerp wel de aandacht van Insolad, zegt Spinath.

Zoet en zuur

De verdelingscriteria zijn inderdaad globaal, geeft rechter-commissaris Piet Neijt van de Rechtbank Oost-Brabant toe. Hij is één van de opstellers van de Recofa-uitgangspunten. 'We hebben bekeken of we die nader kunnen objectiveren, maar er is geen formule te bedenken. Concreter

Aspirant-curator

Wie op de curatorenlijst wil komen, moet 'relevante ervaring in faillissementen' hebben, aldus de Recofa-uitgangspunten. Maar ervaring kan doorgaans pas worden opgedaan als iemand vaak als curator optreedt. Om die cirkel te doorbreken, werkt de Rechtbank Oost-Brabant nu met aspirant-curatoren. Rechter-commissaris Piet Neijt: 'De vaste groep curatoren wordt ouder, meer ervaren en dus duurder. Zo kan er een waterhoofd ontstaan, waarbij niemand nog interesse heeft in de kleine zaken. We hebben tien aspirant-curatoren op de lijst gezet, die zo ervaring kunnen opdoen en tevens kunnen zorgen voor de opvolging op de kantoren. Meer curatoren bij evenveel zaken, dus voor iedereen wordt de spoeling dunner? Nee, kantoren krijgen nog evenveel faillissementen, maar binnen een kantoor moeten de zaken wel worden verdeeld tussen de ervaren curator en de aspirant-curator.'

kunnen we ze niet maken. We kennen de kritiek van curatoren dat de uitgangspunten niet duidelijk zijn, we spreken daarover met hen, maar we hebben nog geen suggestie ontvangen hoe het beter kan.' Daar komt bij dat de Faillissementswet de rechtbank niet verplicht een benoemingsbeslissing te motiveren.

Ontevredenheid binnen Neijts arrondissement over de verdeling van faillissementen onder de curatoren kent hij niet. Periodiek vindt er met hen overleg plaats en dan wordt ook gevraagd of ze de indruk hebben of ze voldoende of te weinig zijn benoemd. 'Soms heeft een curator het gevoel dat hij wat weinig grote faillissementen heeft gehad. Als dat terecht is, proberen we daar in de toekomst rekening mee te houden.' De rechtbank kijkt daarbij niet alleen wie er aan de beurt is, maar zeker of de curator en zijn kantoor de kwaliteiten en omvang hebben om het specifieke faillissement te doen, of er ervaring en bijzondere kennis zijn en of het kantoor in de buurt ligt van het failliete bedrijf. 'Als we alles afvinken, blijft er doorgaans maar één geschikte curator over', zegt Neijt. Door de omvang van de curatorenlijst kan een curator rekenen op minimaal één zaak per maand. 'Dan heeft het voor hem zin om te investeren in kennis en kan hij zijn ervaring op peil houden.'

Voor curatoren blijft het dus, zoals Insolad-secretaris Spinath al aangaf, schipperen. Sanders: 'Je moet niet alleen het zoet maar ook het zuur accepteren. Wil je alleen die faillissementen waaruit je echt wat kunt halen en weiger je de lege boedels te doen, dan word je op een gegeven moment overgeslagen. Of je verdwijnt van de curatorenlijst.' En 'vage' richtlijnen hebben ook voordelen, zegt Velenturf. 'Het zou pas ingewikkeld worden als er officiële criteria zouden zijn, want dan zou de rechtbank daarop kunnen worden aangesproken. Nu behoudt de rechtbank die vrijheid. Cliënten kiezen ook hun eigen advocaat uit, een rechtbank kun je ook zien als een opdrachtgever die een zelfgekozen curator aanstelt.'

Eén regel uit de Recofa-uitgangspunten is wél duidelijk: 'Uit de plaatsing op de curatorenlijst volgt geen recht op benoeming'.

«

Voor straf de duinen in

In de Schoorlse Duinen houden zich dagelijks gemiddeld twintig werkgestraften bezig met het opvullen van schelpenpaden, het weghalen van boomwortels bij zandverstuivingen en het schoonmaken van sloten. De vier werkmeesters die de groep begeleiden, ervaren de natuur om hen heen als een 'machtig jongensboek'.

Fotograaf Jerry van der Weert en journaliste Marianne Lamers legden het veelbe-

sproken fenomeen werkstraf een jaar lang onder hun vergrootglas. In tien maanden tijd deden zij acht plekken in Nederland aan om daar werkgestraften, werkmeesters en hun omgeving te spreken en te fotograferen voor een fotoboek en een foto-expositie.

De foto-expositie is gekoppeld aan het fotoboek *Wat nou als ze wegrennen? Werkstraf in Nederland*, dat in december 2012 aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

Fred Teeven (VVD) werd uitgereikt en in januari van dit jaar aan (toen nog) prinses Máxima.

De expositie 'Werkstraf in Nederland' is vanaf 26 augustus tot en 7 september te zien in het stadhuis van Rotterdam, van 9 december tot 20 januari 2014 zijn de foto's te bezichtigen in het stadhuis van Amsterdam en van 5 februari tot 27 februari 2014 in het stadhuis van Utrecht.

Goochelen met de cassatiebalie

Nieuwe eisen aan de civiele cassatiebalie moeten de Hoge Raad zaken besparen die er niet 'toe doen'. Maar die eisen houden een ongekennde resultaatsverplichting voor advocaten in. Nog raadselachtiger is wat de fiscale cassatiepraktijk daarmee opschiet. Doordenken over plaats en rol van de Hoge Raad blijft nodig.

Jurriaan van Gelderen¹

Cassatie is een kwestie van werkbesparing. Het rechtsmiddel is gebaseerd op onderscheid tussen feit en recht: het één is niet onderworpen aan cassatiecontrole, het ander wel. Een van de vele diepe gedachten daarachter is dat rechtstoepassing een syllogisme is, met de rechtsregel als maior, de feiten als minor en het rechtsgevolg als conclusie. Probleem is alleen dat de rechtsregel en de feiten over en weer bij elkaar moeten worden gesprokkeld: 'Uit de hoed komt een konijn dat er vooraf is ingestopt.'²

Om hun werk te kunnen doen, hebben de cassatiegoochelaars bruikbare konijnen nodig. In civiele zaken moeten die worden aangeleverd door advocaten bij de Hoge Raad. Ondanks dat dit lang goed ging, kwamen er toch klachten over de geleverde waar en volgde reorganisatie van het gilde van konijnenfokkers.

Op 1 juli 2012 is de Wet versterking cassatierechtspraak (Wvc)³ in werking getreden. Het cassatietechnische pièce de résistance daarvan is de mogelijkheid om cassatieberoepen niet-ontvankelijk te verklaren 'wanneer de aangevoerde klachten geen behandeling in cassatie rechtvaardigen, omdat de partij die het cassatieberoep instelt klaarblijkelijk onvoldoende belang heeft bij het cassatieberoep of omdat de klachten klaarblijkelijk niet tot

Opvallend is de toename van het aantal zaken waarin zich voor één partij twee advocaten stellen van stevast één kantoor

cassatie kunnen leiden' (art. 80a, lid 1, Wet RO).

En passant is ook de Advocatenwet gewijzigd: van 'advocaat bij de Hoge Raad' blijkt voortaan sprake uit aantekening op het tableau op verzoek van de advocaat, mits die heeft voldaan aan allerlei nieuwe regels. De Wvc gaat ervan uit dat die regels op afzienbare termijn ook zullen gelden voor het optreden van een advocaat bij de Hoge Raad in belastingzaken.

Civiele regeling vanaf 1 juli 2012

De civiele cassatieprocedure is door de Wvc niet wezenlijk gewijzigd. Wel bepaalt een nieuw art. 9j Advocatenwet dat een 'advocaat bij de Hoge Raad' een aantekening als zodanig op het tableau moet hebben. Die aantekening kan iedere advocaat in Nederland op verzoek krijgen van de secretaris van de Nederlandse Orde van Advocaten, mits hij voldoet aan de daartoe bij verordening van de NOvA gestelde eisen.

De betreffende Verordening vakbekwaamheidseisen civiele cassatiead-

vocatuur⁴ (Verordening) vereist dat de advocaat voor 'voorlopige inschrijving' (van drie jaar) mondeling examen aflegt bij een 'Commissie vakbekwaamheidseisen civiele cassatieadvocatuur' van 'de kennis die nodig is voor de behoorlijke uitoefening van de civiele cassatiepraktijk' (art. 4). Vervolgens moet voor gewone inschrijving (van andermaal drie jaar) een 'proeve van bekwaamheid' worden gedaan bij de commissie. Deze bestaat uit toetsing aan de hand van tenminste twee cassatiedossiers van het vermogen om zelfstandig naar behoren cassatieadviezen, -middelen en -verweren op te stellen (art. 5).

Voor zowel inschrijving als verlenging daarvan (weer drie jaar) moet de advocaat in de drie jaar daarvoor zelfstandig tenminste twaalf civiele cassatiezaken hebben behandeld, waarvan tenminste zes tot een beoordeling door de Hoge Raad hebben geleid, anders dan niet-ontvankelijkverklaring ex art. 80a Wet RO (art. 6 Verordening). In de wandeling heet dit de vliegreis.

Bovendien vereist art. 3 Verordening j° art. 5 Reglement vakbekwaamheidseisen civiele cassatieadvocatuur dat jaarlijks gemiddeld minstens tien verplichte permanente opleidingspunten behaald worden 'op het gebied van de civiele cassatie'.

Civiele praktijk vanaf 1 juli 2012

Opvallend is de toename van het aantal zaken waarin zich voor één partij twee advocaten stellen van stevast één kantoor. Advocaten bovendien van wie men mag verwachten dat zij evengoed in staat zijn om die zaken alleen te behandelen. Ook is weinig waarschijnlijk dat

1 Mr. dr. J.H. van Gelderen is advocaat-belastingkundige in Den Haag. Dit is een ingekorte versie van de bijdrage van de auteur in: Th. Groeneveld en L.J.A. Pieterse (red.), *Met oog voor detail*, liber amicorum voor mr. J.W. van den Berge bij diens afscheid als vice president van de Hoge Raad, Sdu Uitgevers, Den Haag 2013.

2 D.J. Veegens, *Cassatie*, W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1971, p. 160.

3 Stb. 2012, 116.

4 Stcrt. 2011, nr. 20846.

de betreffende partijen graag opdraaien voor extra advocaatkosten. Het lijkt dan ook vooral te gaan om vliegreunen maken door middel van meeliften.

De vliegreuneis moet voorkomen dat advocaten bij de Hoge Raad na verloop van tijd cassatiezaken nog slechts te hooien en te gras en daardoor onder de maat behandelen. En dit ten koste van de spoeling voor serieuze cassatiepraktijken.⁵ Het fenomeen van de dubbele advocaatsstellingen demonstreert reeds dat niet perse het cliëntenbelang door die eis wordt gediend. Ook stelt deze eis een premie op positieve cassatieadvisering, wat in strijd is met de bedoeling om de Hoge Raad te vrijwaren van zaken die er niet 'toe doen'. Om zijn kansen op inhoudelijke uitspraken te vergroten, zal de cassatieadvocaat (onder het motto liever veilig dan heilig) geneigd zijn zo veel mogelijk beroepen in te stellen, ook al had eigenlijk negatief geadviseerd moeten worden. Dat is in dit verband nog slechts tot zes keer per drie jaar zinvol, want het levert verder toch geen vliegreunen meer op.

Zulke effecten duiden op een aspect van principiële aard. Van oudsher wordt het functioneren van advocaten niet afgemeten aan het aantal rechtszaken dat zij voeren, noch aan de uitkomsten daarvan. Advocaten dienen zich bovendien steeds 'voor ogen te houden dat een regeling in der minne vaak de voorkeur verdient boven een proces'.⁶

Toch houdt de vliegreuneis in dat bepaalde advocaten in rechtszaken een zeker resultaat moeten behalen, op straffe van verlies van hun hoedanigheid. Dat is een novum voor de advocatuur. Helaas reikt de onderbouwing daarvan niet verder dan het innerlijk tegenstrijdige voorbeeld van advocaten die slechts zelden en daardoor onder de maat cassatiezaken behandelen. Incidentele ondermaatse cassatieberoepen zullen nu juist naar hun aard de Hoge Raad noch de cassatiebalie werkelijk last bezorgen. Een degelijker motivering van deze advocatuurlijke resultaatsverplichting is dan ook wenselijk.

Een degelijker motivering van de 'vliegreuneis' is wenselijk

Een verwante kwestie is die van de permanente opleidingsverplichtingen. De reglementgever ziet de cassatiepraktijk als 'een specialisme, waarvoor anders dan bij andere specialismen specifieke en aanvullende voorwaarden gelden'.⁷ Een mandarijnenwetenschap dus, behept met het soort ultraspecialisering dat ook wetenschap en onderwijs teistert.⁸ Dat strookt echter niet met de praktijk van de cassatieadvocaat bij uitstek, die 'niet een specialist, maar een generalist' is voor wie de cassatietechniek 'niet meer is dan een hulpmiddel dat ieder redelijk begaafde jurist kan leren te beheersen'.⁹

Nog een kwestieus neveneffect van eenzijdig op cassatie gerichte verplichtingen betreft de toetreding tot de cassatiebalie. Volgens de verordeninggever verdient voor aspirant-cassatieadvocaten een opleidingsplaats bij een bestaand cassatieadvocatenkantoor verre de voorkeur, maar is vooralsnog 'denkbaar' dat praktiserende of gewezen civiele cassatieadvocaten bereid zullen zijn als mentor of begeleider op te treden van niet-kantoorgenoten.¹⁰ Dat klinkt terecht niet bijster hoopgevend. Dit zal vermoedelijk voor slechts zeer weinigen zijn weggelegd, mede door de hoge kosten van die verplichtingen. De cassatiebalie dreigt dus een *closed shop* te worden.

Consequenties voor de fiscale cassatiepraktijk

Uit betrouwbare bron heb ik begrepen dat tegenwoordig hooguit een tiental

advocaten regelmatig in fiscale cassaties optreedt. Dat strookt met mijn ervaring als gerechtsauditeur in de jaren negentig bij het belastingparket van de Hoge Raad: ook toen waren advocaten *rarae aves*, zeker zij die kennelijk echt iets afwisten van belastingrecht.

Daarin manifesteert zich de typisch Nederlandse tweedeling tussen enerzijds de klassieke civiele advocatuur en de strafadvocatuur en anderzijds de relatieve nieuwlichterij van het belastingrecht. Ook al stamt de belastingkamer van de Hoge Raad reeds van 1915, advocaten hebben daar steeds weinig van zich laten horen, net zoals zij elders zelden zijn opgevallen door hun belangstelling voor belastingrecht.

Toch voorziet art. IV, lid 2, Wvc in regels voor het optreden van een advocaat bij de Hoge Raad in belastingzaken, die op – uiterlijk bij Koninklijk Besluit te bepalen – termijn bovendien kunnen worden vastgesteld. De wetgever denkt daarbij aan 'het optreden in die belastingzaken bij de Hoge Raad waarvoor procesvertegenwoordiging verplicht is gesteld', onder verwijzing naar art. 29c AWR. Dit doelt dus op pleidooien of schriftelijke toelichtingen door advocaten in belastingzaken, waarmee overigens niet is 'beoogd om de huidige verplichte procesvertegenwoordiging in zaken bij de Hoge Raad uit te breiden'.¹¹

Een en ander komt er op neer dat alleen advocaten bij de Hoge Raad die pleiten of schriftelijk toelichten op grond van art. 29c AWR daarbij aan bijzondere regels onderworpen zullen zijn. Dat geldt dan niet voor andere advocaten die pleiten of schriftelijk toelichten, noch trouwens voor advocaten bij de Hoge Raad die in cassatie niet pleiten of schriftelijk toelichten, maar bijvoorbeeld volstaan met indiening van een cassatieberoepschrift – zoals iedereen dat in belastingzaken kan doen, advocaat of niet.

Het is een raadsel wat de wetgever hiermee denkt te bereiken. Wat voor zin heeft het om alleen de zeldzame advocaat bij de Hoge Raad die een keertje pleit of schriftelijk toelicht te reguleren en verder niemand anders die in belastingzaken

⁵ Vgl. het betreffende advies van de zgn. Commissie-Fleers aan de NOvA, toelichting p. 5.

⁶ Gedragsregels 1992, regel 3.

⁷ Toelichting Verordening, onder 'Toelating als advocaat bij de Hoge Raad'.

⁸ Vgl. W.H. van Boom, 'Waarom hoogleraren geen vaste leeropdracht behoren te hebben', *NTBR* 2010/4, p. 117-118.

⁹ C.D. van Boeschoten, 'De advocatuur bij de Hoge Raad', in: J. van Soest (red.), *De Hoge Raad der Nederlanden 1838-1988. Een portret*, W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1988, p. 242-243.

¹⁰ Toelichting Verordening, onder 'Te stellen eisen; routebeschrijving'.

¹¹ MvT Wvc, p. 5.

optreedt? Wellicht stelt men zich meer voor van 'die belastingzaken met verplichte procesvertegenwoordiging' dan strookt met het huidige fiscale cassatieprocesrecht. Of men dacht simpelweg 'beter mee verleggen dan om verleggen'. Hoe dan ook, mochten er werkelijk regels komen voor het optreden van een advocaat bij de Hoge Raad in belastingzaken dan zal de fiscale cassatiepraktijk daar zo zonder meer weinig van merken.

Op het eerste gezicht meer voor de hand ligt het idee van Van den Berge tezamen met Th. Groeneveld¹² om verplichte procesvertegenwoordiging toe te vertrouwen aan een afzonderlijk 'korps van deskundigen' in belastingcassatie. Een korps, gevormd uit leden van beroepsorganisaties van belastingadviseurs en dergelijke, met bijbehorende wettelijke regeling van dat beroep. Op het tweede gezicht staan tussen die droom en daad wetten in de weg en praktische bezwaren.

Hoe men het beestje verder ook noemt, zo'n wettelijk korps van fiscale cassatiedeskundigen zou neerkomen op een zelfstandige extra balie bij de Hoge Raad, in zoverre vergelijkbaar met de *Ordre des Avocats* bij de Franse en die bij de Belgische cassatierechters en de *Rechtsanwaltskammer* bij het Duitse Bundesgerichtshof, maar dan wel met daarnaast ook nog de 'gewone' advocatuur bij de Hoge Raad. Het laat zich raden dat zo'n advocatuurlijk waterhoofd per saldo meer problemen oproept dan oplost.

12 J.W. van den Berge en Th. Groeneveld, "'Hammerstein' in belastingzaken – Naar een verplichte procesvertegenwoordiging en middelenplicht in cassatie?", in: L.J.A. Pieterse (red.), *Draaicirkels van formeel belastingrecht*, Sdu Uitgevers, Amersfoort 2009.

De Hoge Raad rekt het eigenlijke rechterlijke handwerk van geschiloplossing blijkbaar niet meer tot zijn kerntaak

Tot de praktische bezwaren behoort niet in het minst – genoemde schrijvers signaleerden het ook al – dat in de praktijk óók belastingadviseurs zelden ervaring met de procesgang in cassatie hebben. Die schrijvers denken dat te kunnen onderwerpen met scholing, opleiding en praktijkervaring, maar gaan daarmee voorbij aan het kip-of-eiprobleem dat ook een fiscale cassatiepraktijk pas uit de hoed kan komen als hij er vooraf is ingestopt.

Uitleiding

Tegenwoordig laat de Hoge Raad tot slot van begeleidende brieven bij art. 81a Wet RO-uitspraken weten dat hij zich dankzij de tijdsbesparing die zulke uitspraken opleveren beter kan 'toeleggen op zijn kerntaak: zorgen voor de rechtseenheid en de rechtsontwikkeling in Nederland'. Ondanks eerdere sussende bezweringen van het tegendeel, rekt hij blijkbaar 'rechtsbescherming', oftewel het eigenlijke rechterlijke handwerk van geschiloplossing niet meer tot zijn kerntaak.

Daarmee slaat de Hoge Raad dan een potentieel heilloos pad in, immers 'zonder partijen en hun raadslieden, zonder concrete zaken en optimale verdediging van de daarin in te nemen standpunten, zou het cassatie-instituut snel ter ziele gaan en daarom is het private belang van de cassatie minstens van evenveel gewicht als het publieke belang'.¹³

Zo is ook het nieuwe paard van de cassatieadvocatuur meer achter dan voor de cassatiewagen gespannen. Terugkijkend lijken de recente ontwikkelingen in cassatieland meer te danken aan een toevallige samenloop van zeer diverse omstandigheden (zoals de chronische overbelasting van de strafsector van de Hoge Raad, de afschaffing van het procureaat en de verhuizing van een groot Haags cassatiekantoor naar de Zuidas) dan aan werkelijk dóórdenken over plaats en rol van de Hoge Raad als hoogste rechter.

Zulk doordenken zou kunnen beginnen met bezinning op het syllogistisch cassatiemodel. Dit logisch onmogelijke uitgangspunt kan zijn werkbeparende pretenties niet waarmaken, want dwingt de Hoge Raad om telkens zelf te bepalen 'hoe ver hij kan gaan. Deze beleidsbeslissing kan steeds weer anders zijn en daarom is *vooraf* nooit zekerheid te geven over de vraag of iets al of niet feitelijk *is*. De vraag is namelijk eigenlijk of iets al of niet feitelijk *zal* worden genoemd'.¹⁴

13 H.J. Snijders, C.J.M. Klaassen, G.J. Meijer, *Nederlands burgerlijk procesrecht*, Kluwer, Deventer 2007, p. 58.

14 J. van Schellen, *Wat heeft cassatie ons te bieden?*, Kluwer, Deventer 1981, p. 9.

Johannes Drost
(1880-1954)

Otto Verpaalen
(1912-1991)

G.W. van der Does
(1894-1972)

Het tuchtrecht volgens Verpaalen

CANON
VAN DE
ADVOCATUUR

Otto Verpaalen wordt getypeerd als briljant advocaat, maar zou lastig in de omgang zijn. Die combinatie van vastbijten en uitdiepen leidde soms tot het berijden van stokpaardjes, maar gaf ook de aanzet tot een cultuuromslag in het tuchtrecht.

Robert Sanders

Otto Verpaalen werd op 28 april 1912 te Breda geboren. Na het voltooien van zijn rechtenstudie in Leiden keerde hij in de jaren dertig van de vorige eeuw terug naar zijn geboortegrond waar hij als advocaat en procureur werd beëdigd. Verpaalen stond bekend als een uitstekend advocaat, vooral vanwege zijn vechtersmentaliteit, waarvan werd gezegd dat hij er ook weleens in door kon schieten. Zo zou hij – meestal als klager maar een enkele maal ook als beklaagde – bij de helft van de tuchtzaken in het Bredase arrondissement betrokken zijn geweest.

Dat tuchtrecht loopt als een rode draad door het werkzame leven van Verpaalen. Zijn kennis van disciplinaire zaken blijkt vooral uit de kolommen van het *Advocatenblad*, waarvoor hij tussen 1954 en 1970 maar liefst 45 bijdragen verzorgde. Vanaf 1966 begon hij met het samenstellen van jaarlijkse en thematische overzichten van uitspraken van de tuchtrechter en fungeerde zodoende als voorloper van de Commissie Disciplinaire Rechtspraak.

Verpaalen was sterk geïnteresseerd in deontologische vraagstukken. Zijn visie op beroepsethiek stak hij niet onder stoelen of banken. Zo brak hij in 1955 in zijn preadvies voor de jaarvergadering van de Nederlandse Orde de staf over de verenigbaarheid van het beroep van advocaat met andere beroepen. Hij beschouwde de kersverse Stageverordening als een goed begin van een noodzakelijke sanering van de balie, die gevolgd zou moeten worden door een behoorlijke incompatibiliteitsregeling in de Advocatenwet. Ook het in 1966 gepubliceerde artikel *Ketelsteen* ademde een hang naar een zuivere beroepsuitoefening die bij voorkeur niet mocht worden vermengd met andere commerciële activiteiten. Het zou echter een misvatting zijn om Verpaalen simpelweg als con-

servatief te bestempelen. Hij wees commerciële nevenactiviteiten af omwille van de onverenigbaarheid van de koopmansgeest met de onafhankelijkheid van het advocatenberoep. En niet, zoals de gangbare opvatting was, vanwege een lagere maatschappelijke standing die niet strookte met het standsbesef binnen de balie. Gaandeweg had hij een sterke afkeer ontwikkeld van het in zijn ogen verkalkte en achterhaalde begrip 'eer van de stand der advocaten'. Verpaalen bezag de advocatuur in alle nuchterheid, waaraan volgens hem niets bijzonder eervols was, zeker niet in de zin van die uit de negentiende eeuw stammende romantische opvatting van 'standseer'. Hij verwierp de ideologische gedachte dat de beroepsregels dienden om die eer te handhaven en dat het beroep van advocaat een hoger moreel niveau zou vereisen dan andere beroepen.

Na ruim 34 jaar praktijk verruilde Verpaalen in 1970 de advocatuur voor een benoeming tot hoogleraar burgerlijk procesrecht in Utrecht. Een jaar later schreef hij op verzoek van het NJV-bestuur een befaamd preadvies waarin hij zijn *debunking* van het traditionele tuchtrecht voortzette. Het tuchtrecht diende kort gezegd ontdaan te worden van zijn standsdistinctieven. Niet een moreel oordeel moest worden uitgesproken, beoordeeld moest slechts worden of de betrokkene zich zo had gedragen als verwacht mag worden van iemand in die functie – een technisch oordeel dus, gegeven door specialisten.

Uiteindelijk vielen deze gedachten in vruchtbare aarde. Onder meer geïnspireerd door Verpaalens zienswijze zond de Nederlandse Orde van Advocaten in 1973 een ontwerp voor een nieuwe, moderne regeling van het tuchtrecht naar het ministerie van Justitie, al duurde het nog tot 1986 voordat de Advocatenwet daadwerkelijk gewijzigd werd. Otto Verpaalen was in 1982 al met emeritaat gegaan. Hij overleed te Breda op 28 februari 1991.

7^e Nederlands-Duitse Advocatensymposium

15 en 16 november 2013 in Amsterdam

Programma

Vrijdag 15 november 2013

09.00 uur	Ontvangst met koffie en registratie Koepelkerk - Renaissance conferentiecenter	
09.30 - 09.45 uur	Opening en welkomstwoord	- mr. dr. Axel Hagedorn, advocaat & Rechtsanwalt voorzitter Duits-Nederlandse Advocatenvereniging - Prof. Dr. Friedrich Graf von Westphalen, Rechtsanwalt Vice-president Deutscher Anwalt Verein
09.45 - 11.15 uur	Uitdagingen in bijzondere faillissementen	- mr. Rutger Graf Schimmelpenninck, advocaat, Houthoff Buruma, Amsterdam - Hans-Gerd Jauch, Rechtsanwalt, Görg Rechtsanwälte, Keulen
11.15 - 11.45 uur	Koffiepauze	
11.45 - 12.45 uur	Strenger tuchtrecht noodzakelijk?	- Alexandra Mack, Rechtsanwältin, Streck, Mack und Schwedhelm, Keulen, Vizepräsidentin Kölner Rechtsanwaltskammer - mr. Marjan van der List, advocaat, Amsterdam Lid Algemene Raad Nederlandse Orde van Advocaten
12.45 - 14.00 uur	Lunch	
14.00 - 15.00 uur	Grensoverschrijdende strategieën voor kleine en middelgrote advocatenkantoren	Christoph H. Vaagt, Rechtsanwalt, Law Firm Change Consultants, München
15.00 - 15.15 uur	Koffiepauze	
15.15 - 17.00 uur	Juridische positie van de islam in het Duitse en Nederlandse recht met aansluitend discussie	Prof. Dr. Mathias Rohe, Universität Erlangen
Vanaf 18.15 uur	Grachtenrondvaart	
19.30 uur	Diner in het Scheepvaartmuseum	

Zaterdag 16 november 2013

9.30 - 10.45 uur	De advocaat in het kort geding	- mr. Jacqueline Schaap, advocaat, Klos Morel Vos & Schaap, Amsterdam - Tanja Pfitzner, LL.M., Rechtsanwältin, Pfitzner Legal, Frankfurt
10.45 - 11.00 uur	Koffiepauze	
11.00 - 12.30 uur	Flexibel werkgeverschap en aansprakelijkheids- problematiek	- mr. dr. Johan Zwemmer, advocaat, Boekel De Nerée, Amsterdam - Thomas Regh, Rechtsanwalt, Hümmerich legal, Bonn
12.30 - 14.00 uur	Afsluitende lunch	

Kosten: Leden DNRV of DAV ARGE Internationaler Rechtsverkehr € 580,00 | Geen lid DNRV of DAV € 630,00 |
Partner voor avondprogramma 15 november 2013 € 100,00 (bedragen zijn incl. 21% BTW)

Het symposium omvat in totaal 8 lesuren in het kader van de Permanente Opleiding.

Voor aanmeldingen en meer informatie: info@dnrv.net

Deutscher Anwaltverein
Arbeitsgemeinschaft
Internationaler Rechtsverkehr

Wat behelst het Wetsvoorstel modernisering arbitragerecht?

Hoewel ze pas vanaf 1 januari 2014 moeten gaan gelden, is het verstandig de wijzigingen die het Wetsvoorstel modernisering arbitragerecht beoogt nu al te bespreken. De nieuwe regeling zal namelijk van toepassing zijn op arbitrages die aanhangig worden op basis van nu gesloten en te sluiten arbitrageclausules.

Bas van Zelst¹

Op 16 april 2013 heeft minister van Veiligheid en Justitie Ivo Opstelten (VVD) het Wetsvoorstel modernisering arbitragerecht (hierna: het voorstel) aan de Tweede Kamer aangeboden.² Blijkens de Innovatie-agenda rechtsbestel van 31 oktober 2011³ moeten de met dit voorstel voorgestelde wijzigingen in (met name) Boek 4 Rv per 1 januari 2014 van kracht worden.

Hoewel nog niet duidelijk is of die (op het eerste gezicht ambitieuze) termijn gehaald gaat worden, is er toch voldoende aanleiding het voorstel nu al te bespreken. De voornaamste reden is dat de met het voorstel voorgestelde nieuwe regeling van toepassing zal zijn op arbitrages die aanhangig zijn geworden op of na de datum van inwerkingtreding (zie art. VI van het voorstel). Dat betekent praktisch dat wanneer partijen nu een arbitrageclausule opnemen in een overeenkomst naar aanleiding waarvan ná de invoering van de nieuwe regeling een arbitrage aanhangig wordt, de nieuwe regeling op die arbitrage van toepassing zal zijn.

Aard en achtergronden

Speerpunt in de eerdergenoemde Innovatie-agenda is het bieden van hoogwaardige geschilbeslechting, zowel bij de over-

heidsrechter als in arbitrage. Daarnaast wordt met het voorstel verbetering nagestreefd van de concurrentiepositie van 'Nederland Arbitrageland'. De geldende Nederlandse arbitragewet – neergelegd in Boek 4 Rv – is van 1986⁴ en was indertijd een moderne wet. De ontwikkelingen op het gebied van arbitrage hebben echter niet stilgestaan, waardoor het nodig was de huidige regeling aan te passen aan de (inter)nationale praktijk. Daarbij heeft de minister zich laten inspireren door de Modelwet van de Verenigde Naties op dit terrein, de *UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration* zoals aangepast in 2006 (hierna de Modelwet). In meer algemene zin beoogt het voorstel partijen meer ruimte te bieden bij de invulling van hun arbitrage. Zo is het op grond van het voorstel niet langer verplicht om een gewezen vonnis te deponeren bij de rechtbank. Partijen kunnen ervoor kiezen dat niet te doen, waarmee ook kosten kunnen worden bespaard. Voor zover partijen aan hun rechtsverhouding in arbitrage – al dan niet door verwijzing naar een toepasselijk arbitrageglement – geen specifieke invulling hebben gegeven, voorziet het voorstel in een meer uitgebreid gedetailleerd stelsel van standaardbepalingen (van regelend recht). Gewezen kan onder meer worden op de nieuwe artt. 1038a tot en met 1038d Rv (die zien op de schriftelijke fase van de arbitrale gedingvoering) en de in art. 1042a Rv geregelde plaatsopneming en bezichtiging. Daarnaast voorziet het voorstel in de nieuw in te voeren Derde Afdeling A in een uitgebreide regeling van

het arbitraal hoger beroep. Ook bevat het voorstel (in art. 1072b) een regeling over elektronisch procederen. Uit de voorgestelde artt. 1022a tot en met 1022c Rv volgt dat – niettegenstaande een overeenkomst tot arbitrage – de gewone rechter bevoegd kan zijn kennis te nemen van verzoeken tot het treffen van conservatoire maatregelen, het gelasten van voorlopige deskundigenberichten en getuigenverhoren of een voorlopige voorziening in kort geding. Deze artikelen creëren overigens geen bevoegdheid voor de Nederlandse (voorzieningen)rechter. De bevoegdheid kennis te nemen van voornoemde verzoeken moet worden beoordeeld op basis van de normale bevoegdheidsregels in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Arbitrage en consument

Eén van de voor de praktijk meest relevante wijzigingen die het voorstel beoogt, is de plaatsing van het arbitraal beding op de lijst van onredelijk bezwarende bedingen (art. 6:236 BW). De plaatsing op de 'zwarte' lijst betekent niet dat een ondernemer en een consument hun geschillen niet langer in arbitrage kunnen doen beslechten. Partijen kunnen – nadat het geschil is gerezen – een zogeheten compromis sluiten waarin zij overeenkomen het geschil voor te leggen aan (een) arbiter(s). Voorts kan arbitrage rechtsgeldig worden overeengekomen in algemene voorwaarden. Daartoe geldt dan wel het vereiste dat de consument een termijn van ten minste een maand wordt gegund om te kiezen voor de volgens de wet bevoegde rechter voor de beslechting van het geschil. Het is voor de consument voldoende wan-

¹ Advocaat bij Van Doorne N.V. te Amsterdam.

² Kamerstukken II 2012/13, 33 611 nrs. 1-3.

³ De Innovatie-agenda is te vinden op: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2011/10/31/innovatieagenda-rechtsbestel.html>, Google-zoekterm: 'Innovatie-agenda rechtsbestel'.

⁴ Wet van 2 juli 1986, *Stb.* 1986, 372.

neer hij zijn keuze voor die rechter kenbaar maakt aan de partij die een beroep doet op het arbitrale beding. Voorziet het arbitraal beding niet in de voornoemde keuzemogelijkheid voor de consument, dan is daarmee het onredelijk bezwarend zijn van dat beding gegeven. Dat is in lijn met het bepaalde in Richtlijn 93/13/EEG.⁵ Of een arbitraal beding overigens de toets van art. 6:233 BW kan doorstaan zal – ook na de voorgestelde wetwijziging – blijven afhangen van de omstandigheden van het geval.⁶ In elk geval is de rechter gehouden de (on)redelijkheid van een arbitraal beding ambtshalve te toetsen.⁷

Vernietiging van scheidsrechterlijke vonnissen en terugverwijzing

Het voorstel voorziet in twee majeure wijzigingen in de procedure tot vernietiging van scheidsrechterlijke vonnissen. Allereerst voorziet het voorgestelde art. 1064a erin dat de vordering wordt ingesteld bij het gerechtshof in plaats van de rechtbank. Hiermee wordt het aantal feitelijke instanties waarin bij de overheidsrechter over de vordering tot vernietiging kan worden geprocedeerd, teruggebracht van twee (rechtbank en hof) tot één (hof). Tegen het oordeel van het hof staat overigens wel cassatieberoep open, tenzij partijen anders overeenkomen. Het voorstel voorziet voorts in de mogelijkheid voor de vernietigingsrechter om de vernietigingsprocedure te schorsen om het scheidsgerecht in staat te stellen een gebrek in het arbitraal vonnis te herstellen. Deze mogelijkheid van *remission* is gebaseerd op art. 34(4) van de Modelwet. Het voorstel gaat echter verder dan de Modelwet, in die zin dat de vernietigingsrechter (in het voorstel: het hof) niet enkel op verzoek van (één der) partijen kan overgaan tot terugverwijzing, maar ook ambtshalve. Daarmee sluit het voorstel aan bij (art.

Een van de meest relevante wijzigingen, is plaatsing van het arbitraal beding op de lijst van onredelijk bezwarende bedingen

68 van) de Engelse Arbitragewet van 1996. Omdat het hier een significante afwijking betreft van de huidige regeling, citeer ik de volledige kernbepaling van het voorgestelde art. 1065a Rv: 'Het gerechtshof kan, op verzoek van een partij of uit eigen beweging, de vernietigingsprocedure schorsen voor een door het gerechtshof te bepalen termijn om het scheidsgerecht in staat te stellen de grond tot vernietiging ongedaan te maken door het heropenen van het arbitraal geding dan wel door het nemen van een andere maatregel als het scheidsgerecht gerade acht. Tegen een beslissing van het gerechtshof staat geen hogere voorziening open.' Terugverwijzing kan enkel plaatsvinden in gevallen waarin het arbitraal vonnis met vernietiging wordt bedreigd. Het middel van *remission* is dus niet bedoeld voor het corrigeren van (schoonheids)fouten die geen aanleiding geven tot vernietiging. Terugverwijzing kan ook niet plaatsvinden wanneer de vernietigingsgrond is gelegen in het ontbreken van een overeenkomst tot arbitrage (art. 1065 lid 1 aanhef onder a. Rv) dan wel in strijd is met de openbare orde (art. 1065 lid 1 aanhef onder e. Rv). De vernietigingsrechter kan tot terugverwijzing besluiten op verzoek van (één der) partijen, dan wel ambtshalve. De 'kan'-formulering duidt op een discretionaire bevoegdheid: de vernietigingsrechter is dus niet verplicht het scheidsgerecht in staat te stellen een met vernietiging bedreigd gebrek in het vonnis te herstellen. Alvorens over te gaan tot schorsing van de vernietigingsprocedure en terugverwijzing naar arbiters, moeten partijen worden gehoord. Door terugverwijzing

herleeft de bevoegdheid van het scheidsgerecht. Het voorstel is enigszins onduidelijk ten aanzien van waartoe arbiters vervolgens verplicht zijn. Uit art. 1065a lid 3 lijkt te volgen dat het scheidsgerecht een arbitraal vonnis moet wijzen waarin het gebrek wordt hersteld: indien het scheidsgerecht van oordeel is dat de grond tot vernietiging ongedaan kan worden gemaakt, wijst het een dienovereenkomstig arbitraal vonnis dat in plaats komt van het vonnis waarvan vernietiging is gevorderd.

Internationale arbitrage en de Nederlandse rechter

Een expliciet doel dat de minister met het voorstel heeft, is het interessanter maken van Nederland voor internationale arbitrages. Daartoe voorziet het voorgestelde art. 1035 Rv (lid 7 daarvan in het bijzonder) in de mogelijkheid dat partijen overeenkomen dat een verzoek tot wraking niet plaatsvindt door de voorzieningenrechter van de rechtbank, maar door een 'onafhankelijke derde'. Het voorstel maakt het daarmee mogelijk dat het door partijen gekozen arbitrage-instituut (zie bijvoorbeeld art. 14 van de ICC Arbitragerregels 2012) een beslissing neemt over een verzoek tot wraking. Met deze regeling wordt tegemoetgekomen aan opmerkingen van onder meer het Nederlands Arbitrage Instituut en de *International Chamber of Commerce*. De hiervoor besproken artt. 1022a tot en met 1022c Rv zien op de bevoegdheid van de gewone rechter kennis te nemen van verzoeken tot verkrijging van voorlopige maatregelen in gevallen waarin partijen arbitrage zijn overeengekomen. De voorgestelde artt. 1074a tot en met 1074d Rv zijn de internationale pendant van deze artikelen. In deze artikelen wordt de bevoegdheid van de Nederlandse rechter behandeld als partijen arbitrage zijn overeengekomen waarbij de plaats van arbitrage buiten Nederland ligt. Ook in die gevallen kan de Nederlandse rechter bevoegd zijn tot het treffen van conservatoire maatregelen, het gelasten van voorlopige bewijsmaatregelen en het treffen van een voorlopige voorziening. Art. 1074c voorziet daarnaast in de assistentie door de Nederlandse rechter bij getuigenverhoren in geval een in Nederland woonachtige of verblijvende getuige niet vrijwillig verschijnt in een 'buitenlandse' arbitrage. <<

⁵ Richtlijn van de raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten.

⁶ Zie ook het veelvuldig geannoteerde arrest van de Hoge Raad van 21 september 2012, LJN: BW6135.

⁷ Zie onder veel meer HvJ EG 26 oktober 2006, C-168/05 Mostaza Claro, LJN: AZ3959, NJ 2007, 201 M.R. Mok; HvJ EG 4 juni 2009 C-0243/08 Panon, LJN: BI7786, NJ 2009, 395 M.R. Mok en HvJ EU 9 oktober 2010, C-137/08, LJN: B05516, Péruzgyi, NJ 2011.

Blijf op de hoogte
via e-mail en
ontvang **gratis** de
unieke T&C
toga-poncho!

> Meld u aan via
onze site

Tekst & Commentaar is basisgereedschap voor de jurist. Onmisbaar. Of u nou werkzaam bent in de advocatuur, de rechterlijke macht, de wetenschap, het bedrijfsleven of bij de overheid: Tekst & Commentaar helpt u sneller wet- en regelgeving te interpreteren. Met beknopt maar altijd volledig en gedegen commentaar. Tekst & Commentaar is er in boekvorm, online, als e-book en app. Wilt u zich als een vis in het water voelen? Kijk voor het complete aanbod op www.kluwer.nl/tekstencommentaar.

TEKST & COMMENTAAR

Kunt u zonder?

 Kluwer
a Wolters Kluwer business

Vind snel alle informatie die u nodig heeft met de

A

Kluwer Navigator Collecties Advocatuur

V

U stelt de hoogste eisen aan de kwaliteit en de reikwijdte van de informatie die u nodig heeft. In de nieuwe Kluwer Navigator Collecties voor de Advocatuur heeft Kluwer alle relevante bronnen per rechtsgebied aan elkaar gekoppeld. Altijd direct beschikbaar via de nieuwe en gebruiksvriendelijke portal, de Kluwer Navigator. Deze collecties bevatten onder meer de Asser-serie, de Groene Serie, Tekst & Commentaar, NJ, NJB, Rechtspraak van de Week, Modellen voor de Rechtspraktijk, de Praktijkgids, Data Juridica en natuurlijk de Nederlandse wetgeving plus uitgebreide toelichting (Lexplicatie). Compleet, actueel en van hoge kwaliteit, samengesteld door topauteurs.

De volgende Collecties zijn beschikbaar voor de advocatuur: Arbeidsrecht • Banking & Finance • Contracten- en aansprakelijkheidsrecht & Burgerlijk procesrecht • IE- en ICT-recht • Insolventierecht • Omgevingsrecht • Ondernemingsrecht • Personen-, familie- en erfrecht • Sociale zekerheidsrecht • Staats- en bestuursrecht • Strafrecht • Vastgoedrecht.

Meer informatie of een gratis proefabonnement?

Ga naar kluwernavigator.nl/advocatuur of neem contact op met ons: 0570 673 591 of cslegal@kluwer.nl

Stel grenzen aan het duiden

Er is veel kritiek op zogenaamde 'mediageile' advocaten, maar rond optredens in media van officieren, persrechters en persraadsheren is het oorverdovend stil. Het is tijd voor een debat over hun rol.

Sidney Smeets en Tim Vis¹

S teeds vaker treden persrechters, persraadsheren en rechtbankvoorlichters naar buiten om in opmerkelijke, mediageïmagineerde zaken voor het oog van de televisie-camera of radiomicrofoon de meestal kort daarvoor gedane uitspraak van de rechter uit te leggen. Is dat een wenselijke ontwikkeling? Een lezing die een voorlichter aan een beslissing geeft, brengt het gevaar met zich mee dat de rechterlijke uitspraak te veel wordt geïnterpreteerd. En dat kan fout lopen. Wij noemen de Maastrichtse persrechter die op 26 april nog buitenlanders in coffeeshops verwelkomde: 'De uitspraak betekent dat je in coffeeshops aan buitenlanders mag verkopen.'² Dit terwijl de strafrechter van diezelfde rechtbank op 26 juni coffeeshophouders tot geldboetes en voorwaardelijke taakstraffen veroordeelde omdat verkoop aan buitenlanders juist niet is toegestaan.³ Reden dus voor grote voorzichtigheid – en voor het Maastrichtse coffeeshopwezen: in hoger beroep!

Ook in een andere zaak ging het recent mis. Zonder overleg met de raadsman of de verdachte besloot het Hof in Den Haag een persbericht op de website rechtspraak.nl te plaatsen onder de opmerkelijke kop *Gerechtshof Den Haag oordeelt over inzet 'pedolokker'*.⁴ Opmerkelijk omdat de

Verwoorden is tot daar aan toe, duiding is een no-go area

term 'pedolokker' in de gehele procedure, die draaide om een verdenking van grooming, nog niet was voorgekomen. Tot dan toe ging het in de zaak consequent over een 'lokpuber', een politieagent die zich op internet valselyk als minderjarige had voorgedaan. De nieuwe, kennelijk door een voorlichter bedachte term was voor de verdachte, die overigens buiten vervolging werd gesteld, veel belastender; hij werd in de media direct neergezet als verlokke 'pedo'.

Het verzinzen van termen en het vergaand uitleggen van rechterlijke uitspraken is een brug te ver. De Hoge Raad stelde begin dit jaar duidelijke regels ten aanzien van de bewegingsruimte op dit gebied:

'In de eerste plaats is uitgangspunt dat, zoals dat pleegt te worden verwoord, de rechter door zijn vonnis spreekt. De kenbron van een rechterlijke beslissing is het vonnis of de beschikking van de rechter, waarin de rechter zijn beslissing duidelijk onder woorden brengt en van een motivering voorziet. Procespartijen en derden moeten het daarmee doen. Het ligt niet op de weg van een rechter zijn eigen beslissing, als die eenmaal is vastgesteld en bekend gemaakt, van commentaar te voorzien of te verduidelijken, en ook niet om vragen over de betekenis van de beslissing of van onderdelen

van de daarvoor gegeven motivering, te beantwoorden.'⁵

De Hoge Raad overweegt in voorgaand arrest verder dat het ook niet op de weg van gerechtsbesturen ligt uitspraken te duiden en dit geldt temeer voor persrechters en raadsheren. Het verwoorden van de tekst van het vonnis of arrest is tot daar aan toe, duiding is een *no-go area*.

Maar hoe is dat dan voor het Openbaar Ministerie? Op zich verzet geen rechtsregel zich ertegen dat het OM zich in de media uitlaat. Maar daarbij is wel uiterste terughoudendheid vereist. De officier dient per slot van rekening voor de onschuldpresumptie leidend te zijn. Daarbij dient hij zich ook te realiseren dat journalisten maar al te vaak menen dat hetgeen door het OM naar buiten wordt gebracht als feit mag worden aangenomen.⁶ Officiëren zijn magistraten en dienen in tegenstelling tot advocaten het algemeen belang; daaronder valt ook het belang van de verdachte bij een goede rechtsbedeling.

Het is dan ook tijd voor een debat over de rol van de persrechter en de persraadsheren. De toenemende maatschappelijke druk op rechters om hun uitspraken 'uit te leggen' dient zich te vertalen in betere en wellicht toegankelijker vonnissen, niet in voorlichters en officieren die de uitspraak in jip-en-janneketaal toelichten. De rechtspraak leent zich nu eenmaal niet voor soundbites.

¹ Advocaten bij Spong Advocaten in Amsterdam.

² <http://www.dichtbij.nl/maastricht/regionaal-nieuws/artikel/2764731/persrechter-maastrichtse-coffeeshops-mogen-aan-buitenlanders-verkopen.aspx>.

³ <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2686/Binnenland/article/detail/3465687/2013/06/26/Maastrichtse-coffeeshophouders-veroordeeld.dhtml>.

⁴ <http://www.rechtspraak.nl/Organisatie/Gerechtshoven/Den-Haag/Nieuws/Pages/GerechtshofDenHaag-oordeeltoverinzet'pedolokker'.aspx>.

⁵ Hoge Raad 6 maart 2013, LJN: BZ3450.

⁶ Zie bijvoorbeeld Tijn Elferink en Sidney Smeets 'Journalisten moeten berichten en niet berechten', *The Post Online*, 25 februari 2013 (<http://politiek.thepostonline.nl/2013/02/25/journalisten-moeten-berichten-en-niet-berechten/>).

Procederen tegen een vijf

Een kind dat van school wordt gestuurd of een leerling die lager advies krijgt dan de ouders voor ogen hadden. Vroeger aanvaardden ouders het gezag van de leraar, nu stappen ze naar de rechter. Onderwijs is een groeimarkt voor de advocatuur.

Foto: Elmer van der Marel / HH

Deskundigen verwachten onder meer veel zaken over vergoeding van leerlingenvervoer naar school.

Peter Louwerse

Bij haar aantreden in 2010 als hoogle-raar onderwijsrecht aan de Vrije Universiteit zei Miek Laemers: 'Ouders gaan meer op hun strepen staan.' Die trend zet door, zo blijkt uit cijfers van de Landelijke Klachtencommissie Onderwijs en van rechtsbijstandsverzekeraar Achmea (zie 'Meer zaken' op de volgende pagina).

Volgens hoogleraar Laemers begon de juridisering van het Nederlandse onderwijs in 1999 met de zaak-Schaapman tegen de gemeente Amsterdam. Karina Schaapman eiste toen een schadevergoeding van de gemeente Amsterdam, omdat haar zoon een leerachterstand had opgelopen. Schaapman moest bijlessen betalen en vorderde dat de school die zou betalen. De rechter gaf haar gelijk. Laemers ziet nu dat in Nederland steeds meer advocaten zich specialiseren in onderwijsrecht. 'Een mooie ontwikkeling,' zegt Laemers. 'Ouders, leerlingen en docenten, maar ook schoolbesturen kunnen adequaat worden bijgestaan.'

Ze beschouwt de bezuinigingen op het onderwijs in combinatie met toenemende aandacht voor onderwijskwaliteit als de voornaamste aanjager van het aantal onderwijszaken: 'De druk op leerkrachten en het bevoegd gezag groeit, terwijl er minder geld is. Leerlingen worden op allerlei manieren getest en getoetst: met leerlingvolgsystemen, centrale eindtoetsen. Tegelijk is het toezicht door de Onderwijsinspectie geïntensiveerd. Scholen die het stempel "zwak" of "zeer zwak" hebben, moeten dat bekendmaken. Ouders zitten constant op het vinkentouw.'

De nadruk op goed onderwijs is ook juridisch vertaald: de Wet op het primair onderwijs zegt dat het bevoegd gezag verantwoordelijk is voor de onderwijskwaliteit. Wie die kwaliteit in twijfel trekt of anderszins in conflict raakt met de school, kan gebruikmaken van steeds meer klachtenregelingen en kan zich wenden tot een groeiend aantal geschillencommissies.

Ook onderwijsadvocaat Jacques Dijkgraaf ziet dat ouders zich niet meer zo

makkelijk neerleggen bij een beslissing van de school. 'De scholen zijn de afgelopen jaar ingrijpend veranderd', zegt Dijkgraaf, voorzitter van de Vereniging Advocaten en Rechtsbijstandverleners in het Onderwijs (VARO, 101 leden). 'Ze stellen zich op als leverancier van onderwijs. Ouders krijgen het gevoel dat ze geen deel meer uitmaken van de schoolgemeenschap.' Zijn eigen vader zat in het schoolbestuur en verniste in de zomervakantie de schoolbanken. Die intensieve betrokkenheid is volgens hem nu ver te zoeken.

De verhouding tussen scholen en ouders is door de verminderde betrokkenheid drastisch veranderd. 'Het verlenen van onderwijs is een inspanningsverbintenis', zegt Dijkgraaf. 'Maar veel ouders beschouwen het als een resultaatsverbintenis.' Met andere woorden: school, zorg maar dat mijn kind straks in groep 8 een vwo-advies krijgt. Die tendens wordt versterkt doordat scholen zich, gedwongen door gepubliceerde ranglijsten en scores, steeds meer profileren op kwaliteit.

Dat ouders de school aansprakelijk stellen voor letsel of schade aan kleding is van alle tijden, constateert advocate Brechtje Paijmans in haar proefschrift *De zorgplicht van scholen*. 'Maar schadevergoeding vorderen vanwege pesten en onvoldoende onderwijskwaliteit is relatief nieuw.' De kans van slagen is klein. De civiele rechter is in zijn beoordeling over de kwaliteit van het onderwijs zeer terughoudend. 'Hij zal de beleidsvrijheid van de school en de pedagogische vrijheid van de docent erkennen, en daarom niet snel op de stoel van de schooldirecteur of de docent gaan zitten.'

Als er iets bijzonders is met een leerling of een klas, acht de rechter zich wel bevoegd om het gegeven onderwijs inhoudelijk te beoordelen, stelt Paijmans. Dat gebeurde in de zaak-Schaapman. Ook twee hbo-instellingen die studenten tijdens hun stage onvoldoende begeleidden, werden in het ongelijk gesteld en waren aansprakelijk voor studievertraging. Maar vorderingen tegen de school worden nog steeds vaker afgewezen dan toegewezen. In 2012 werd 44 procent van de onderwijszaken ongegrond verklaard, eenzelfde deel werd deels gegrond verklaard. Het aantal zaken met het stempel gegrond bleef steken op 12 procent.

Pesten

Procederen vanwege kwaliteit blijft een loterij met vele nieten. 'Een zaak aanspannen bij de rechter of de geschillencommissie leidt niet vaak tot succes', stelt Miek Laemers. 'Scholen hebben een grote beleidsvrijheid. De rechter of de geschillencommissie zal nooit een vijf in een zeven veranderen. Hoogstens zal de school de beoordeling over moeten doen als die niet zorgvuldig tot stand is gekomen.'

Als ouders en leerlingen stappen ondernemen tegen de school gaat het bijna altijd over verwachtingen waaraan niet is voldaan. Jacques Dijkgraaf noemt als eerste de veilige schoolomgeving. 'Pesten heeft onder meer te maken met de eisen die wij nu stellen aan kinderen. Ouders accepteren nauwelijks nog dat hun kind een buitenbeentje is. De zorgen om de veiligheid op school zijn zo oud als Methusalem. Het verschil is alleen dat een veilige schoolomgeving nu geprotocolleerd is.' Dijkgraaf: 'Er komt steeds regelgeving bij. Je ziet dus

botsende ontwikkelingen. De docenten moeten allerlei zaken bijhouden om zich te kunnen verantwoorden. Ze kunnen minder aandacht aan de kinderen geven, waardoor ouders eerder aan de bel trekken.'

Dijkgraaf zet vraagtekens bij de jurisdisering van het onderwijs. 'De ontwikkeling van kinderen is geen voorspelbaar proces,' meent hij. 'De vertrouwensband met de docent is van groot belang.' Over de rol van advocaten in het onderwijs zegt hij: 'Eenzijdig het standpunt van de cliënt verwoorden en gelijk zien te krijgen werkt hier niet. De waarheid ligt bijna altijd in het midden. Een oplossing die past in de leerontwikkeling van de leerling en het herstel van vertrouwen, is belangrijker dan het afdwingen van het gelijk. Dat uitgangspunt laat zich lastig combineren met een houding gericht op in rechte vaststellen en executeren.'

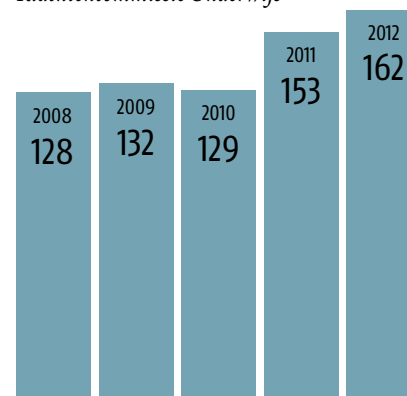
Ook in de toekomst zullen juristen nog handenvol werk hebben aan onderwijs, verwachten ze. Laemers voorziet onder meer veel zaken over vergoeding van leerlingenvervoer. Door de krimp op het platteland zullen kleine scholen sluiten, waardoor leerlingen grote afstanden moeten afleggen naar de dichtstbijzijnde school. Daarvan verwacht Laemers veel aanvragen en afwijzingen.

Volgens Dijkgraaf zal ook passend onderwijs veel conflicten opleveren. Tot nu toe moeten ouders zelf een geschikte school zien te vinden voor een kind met een extra zorgvraag. 'De Wet passend onderwijs draait de zaak om: de ouder kan het kind aanmelden bij de school en die moet dan binnen het samenwerkingsverband een school zoeken.' Hij verwijst naar de drieduizend 'thuiszitters', de leerplichtige kinderen die nergens terecht kunnen. Die zullen vanaf 1 augustus 2014 echt niet allemaal onder de pannen zijn.

Dijkgraaf weet globaal al wat hem te wachten staat in het komende schooljaar. In het begin zijn er de toelatingsproblemen, daarna volgen geschillen over kwaliteit en uitvoering. Vervolgens is in het hoger onderwijs het bindend studieadvies een bron van conflicten. En in de tweede helft van het schooljaar volgen geschillen over verwijdering, beoordelingen van toetsen en, niet te vergeten, de norm voor het overgaan. <<

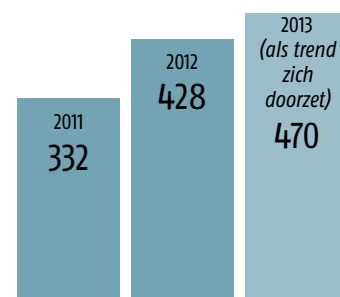
Meer zaken

Klachten bij Landelijke Klachtencommissie Onderwijs

Bron: Landelijke Klachtencommissie Onderwijs

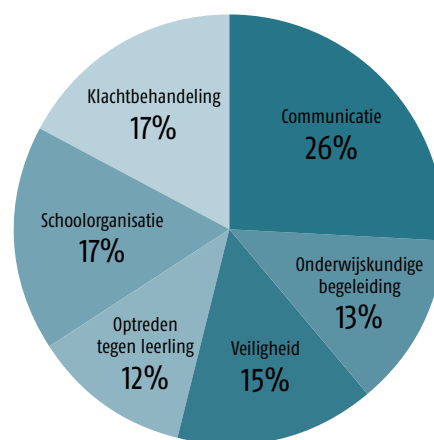
Door Achmea afgehandelde onderwijszaken

Bron: Achmea rechtsbijstand

Aard klachten

Communicatie is vaak twistpunt

'De beste en veiligste oplossing voor mobile device management'

Supersnel, veilig en efficiënt werken met BlackBerry 10 smartphones

Martijn Vermeeren is advocaat en partner bij Buren N.V. en houdt zich in het dagelijks leven bezig met serieuze onderwerpen, zoals insolventiezaken, overnames, vastgoed en ondernemingsrechtelijke geschillen. Vermeeren treedt ook regelmatig op als curator. In de dagelijkse praktijk heeft Vermeeren te maken met grote hoeveelheden berichten vol vertrouwelijke informatie. Dat vraagt om state-of-the-art beveiliging en de mogelijkheid om snel te kunnen schakelen met collega's en cliënten. De oplossingen van BlackBerry bieden hem dit.

Efficiënter werken dan ooit tevoren

Vermeeren maakt al jaren naar volle tevredenheid gebruik van BlackBerry-toestellen. Zijn kantoor werkt al langer met het bedrijf, maar sinds de introductie van het nieuwe besturings-

berichten op een dag krijgt, is dat ongelooflijk handig. Je kunt snel al je berichten op deze verschillende kanalen screenen en de belangrijkste beantwoorden, zonder dat je telkens apps in of uit moet. Daarnaast heb ik via mijn BlackBerry

“Als je meer dan 600 berichten per dag krijgt, moet je efficiënt, productief en veilig kunnen werken” – *Martijn Vermeeren, partner en advocaat bij Buren N.V.*

systeem BlackBerry 10 heeft de samenwerking een nieuwe dimensie gekregen. “De nieuwe toestellen, de BlackBerry Z10 en de BlackBerry Q10, werken ontzettend efficiënt.” Vermeeren doelt hiermee onder meer op de BlackBerry Hub: “Daar komt alle communicatie samen: oproepen, e-mailberichten, BBM, LinkedIn, Twitter, Facebook, WhatsApp, noem maar op. Als je midden in een zaak zit en meer dan 600

toegang tot mijn belangrijkste case dossiers en zijn deze dossiers veilig”.

Vermeeren ziet de voordelen van zowel de BlackBerry Q10 als de BlackBerry Z10. “De BlackBerry Z10 heeft een touchscreen met een heel handig toetsenbord. Ik wist niet dat typen zo makkelijk kon zijn met een toestel zonder fysiek toetsenbord. Door het lerende

Over Buren

Buren N.V. is een kantoor van meer dan 50 advocaten, notarissen en belastingadviseurs met vestigingen in Den Haag en Amsterdam. Buren richt zich primair op transacties, financiering en insolventie, arbeidsrecht, vastgoed en geschillenbeslechting.

Buren adviseert aansprekende (inter)nationaal opererende ondernemingen, instellingen en investeringsfondsen op juridisch, notarieel en fiscaal gebied, behoort tot de top van de middelgrote kantoren in Nederland en heeft een omvangrijk netwerk van verscheidene vooraanstaande buitenlandse advocatenkantoren. Daarnaast heeft het kantoor diverse internationale desks (China, Japan, Rusland en Latijns Amerika) voor haar (inter)nationale cliënten.

toetsenbord gaat typen snel en handig.” Het onthoudt welke woorden je gebruikt, maar ook waar je een toets precies aanraakt, zodat het aantal typefouten wordt geminimaliseerd. Daarnaast is de voorspellingsfunctie aangepast op jouw woordkeuze en ondersteunt het toetsenbord drie talen tegelijk. Dat laatste geldt ook voor de BlackBerry Q10, het toestel met het vertrouwde en klassieke toetsenbord, gecombineerd met een touchscreen.

“BlackBerry is de standaard als het aankomt op security en productiviteit”

– Fabiano Zuliani, IT-manager bij Buren N.V.

‘De standaard voor security en productiviteit’

Fabiano Zuliani is IT-manager bij Buren. Ook hij onderstreept de voordelen van de nieuwe BlackBerry 10-toestellen en het BlackBerry 10-besturingssysteem. Maar hij is bovenal enthousiast over het beheren van alle mobiele toestellen met behulp van BlackBerry Enterprise Service 10 (BES 10). BES 10 is BlackBerry's zakelijke oplossing voor mobile device management. Behalve BlackBerry-toestellen kunnen IT-managers er ook Android- en iOS-toestellen mee beheren vanuit slechts één systeem. Zuliani: “Vanuit IT-oogpunt ben ik blij met deze oplossing. BES 10 is in combinatie met de nieuwe BlackBerry 10-toestellen eigenlijk de enige keuze voor ons. BlackBerry is simpelweg de standaard als het

aankomt op security en productiviteit.”

Zuliani noemt ook BlackBerry Balance, waarbij op elk toestel een strikte scheiding wordt gemaakt tussen werk en privé. De werkomgeving is afgeschermd met een wachtwoord en alle communicatie is versleuteld. De IT-manager bepaalt wat de werknemer kan doen binnen die omgeving. Denk aan rechten om apps te downloaden, bepaalde sites te

bezoeken en om toegang te krijgen tot de bedrijfsserver. Met de privéomgeving van het toestel heeft de IT-afdeling niets te maken. Ze heeft ook geen toegang tot deze omgeving, zonder dat dit ook maar het geringste risico vormt voor de zakelijke omgeving. Zuliani licht toe: “Als de kinderen van een van onze medewerkers bijvoorbeeld thuis op de smartphone van vader zit, kan er niets gebeuren – geen mail die per ongeluk naar een relatie wordt gestuurd of schadelijke apps die kunnen worden gedownload. De werkomgeving is immers afgeschermd.”

Ook het voorkomen dat de buitenwereld toegang krijgt tot bedrijfskritische informatie is erg belangrijk voor Buren. “Op het moment houd ik me bijvoorbeeld bezig met een zaak waar de kranten mee vol staan”, zegt Vermeeren. “Als een journalist de hand zou kunnen leggen op mijn e-mails, zou ik een enorm probleem hebben.” Daarom is BlackBerry Balance zo belangrijk. Daarnaast kan Zuliani het werkgedeelte van het toestel direct op afstand wissen – ‘wipen’, in vaktermen. Bijvoorbeeld als een medewerker zijn smartphone kwijtraakt. “Maar het is ook handig bij wisselingen van medewerkers”, licht hij toe. “Je wipet het zakelijke deel van het toestel en alle zakelijke en gevoelige informatie is weg.”

Hét antwoord op BYOD en CYOD

Gevraagd naar het beleid op het gebied van enterprise mobility management, zoals een Bring Your Own Device (BYOD) of een Choose Your Own Device (CYOD) beleid, antwoordt Vermeeren dat hij het liefst heeft dat alle medewerkers met BlackBerry werken - vanwege de veiligheid en de productiviteit. Maar mocht er nou een partner zijn die echt anders wil, dan kan Vermeeren een uitzondering maken. Volgens Zuliani is dat nu mogelijk omdat BlackBerry Enterprise Service 10 het mogelijk maakt om toestellen met Android of iOS toch op een veilige manier te beheren.

Martijn Vermeeren is advocaat en partner bij Buren N.V.

“De keuze voor BlackBerry was voor ons niet moeilijk”, zegt Zuliani als hem gevraagd wordt of hij zich georiënteerd heeft op de markt. “Andere mobile device management-oplossingen zijn duurder en bieden niet het beveiligings-, productiviteits-, en serviceniveau van BlackBerry. Daarnaast konden we gebruikmaken van een interessante inruilregeling met behulp van het BlackBerry Trade Up programma.” Buren N.V. is dan ook klaar voor de bredere uitrol.

Voor meer informatie over BlackBerry 10, de nieuwe toestellen en mobile device management, bezoek www.blackberry.com/blackberry10ready of stuur een e-mail naar BES10NL@BlackBerry.com.

PO-punten halen 2.0

De stijgende aandacht voor de kwaliteit van advocatuurlijke dienstverlening is ook de aanbieders van online onderwijs niet onopgemerkt gebleven. Dit najaar dienen zich drie nieuwe initiatieven aan. Toverwoorden zijn 'gemak', 'prijs' en 'inhoud'.

Mark Maathuis

Online onderwijs is *hot*. Het aanbod stijgt explosief, online colleges worden door tienduizenden studenten wereldwijd gevolgd en de techniek die dat alles mogelijk maakt, verbetert nog bijna dagelijks. Deze ontwikkelingen zijn ook de aanbieders van onderwijs voor professionals niet onopgemerkt gebleven. Maar waar het volgen van online onderwijs voor medisch specialisten, tandartsen en fysiotherapeuten al jaren usance is, blijft de advocatuur achter. Drie initiatieven hopen daar op korte termijn verandering in aan te brengen.

Een belangrijk onderdeel in dat proces is het wegnemen van een aantal vooroordelen, aldus Edgar du Perron, hoogle- raar Privaatrecht aan de Universiteit van Amsterdam (UvA). 'Een van de grootste misverstanden over online onderwijs is dat het in de plaats zou komen van de meer traditionele onderwijsvormen. Maar het is niet of-of. Het is en-en.' Dit is voor de decaan van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid niet de enige reden om zijn medewerking te verlenen aan een initiatief voor het geven van live online jurisprudentiebesprekingen van Hill & Ross Academy. 'Dat studenten vroeger naar de universiteit kwamen – en dan heb ik het over de elfde eeuw – was omdat ze geen boeken hadden. Toen konden ze niet anders dan komen luisteren, maar die traditie hebben we voortgezet. Als je colleges, waarin het vooral gaat om kennisoverdracht, opneemt en iedereen de mogelijkheid geeft die te bekijken wanneer het hen uitkomt, is dat zo veel efficiënter. En het toegankelijk maken van kennis voor een groter publiek sluit zeer goed aan op de maatschappelijke functie die universiteiten hebben.'

Maar denk niet dat het verzorgen van online onderwijs een kwestie is van een camera op de professor of docent richten

en dan alles richting YouTube slingeren; zeker niet als de doelgroep bestaat uit professionals die in hun spaarzame vrije tijd punten voor hun Permanente Opleiding (PO) moeten vergaren. Zo liet het Instituut voor Juridische Opleidingen (IvJO) voorafgaand aan de start van hun webinars dit najaar marktonderzoek verrichten in hoeverre hun (potentiële) cursisten op online onderwijs zitten te wachten, zegt IvJO-directeur Raymond van Rijnsoever. 'Daaruit bleek dat het grootste deel van de markt in beginsel positief staat tegenover webinars. Potentiële cursisten geven bovendien de voorkeur aan webinars van

Van der Steur
**'Er is een
industrie gegroeid
die zich richt op
het passief volgen
van opleidingen'**

korte duur. Die lenen zich uitstekend voor de behandeling van minder omvangrijke leerstukken of capita selecta. Daarnaast is het relevant dat de techniek geen belemmering mag zijn om het onderwijs interactief te kunnen aanbieden. Onze webinars hebben daarom een chatfunctie zodat cursisten de docent vragen kunnen stellen. En vergeet niet, de reistijd vervalt en het is veel goedkoper dan een cursus op locatie. Voor een uur onderwijs, waar je als advocaat één PO-punt voor krijgt, is de deelnemer tussen de zestig en zeventig euro kwijt,' aldus Van Rijnsoever.

Noodzaak

Maar het halen van PO-punten makkelijk en goedkoper maken is niet de enige

reden om deze ontwikkelingen toe te juichen. In het licht van het sluimerende staatstoezicht op de beroepsgroep is het bittere noodzaak. 'De permanente opleiding,' zo schreef VVD Tweede Kamerlid Ard van der Steur en voorstander van de invoering van staatstoezicht vorig jaar in het *Advocatenblad*, 'is een belangrijk onderdeel van het kwaliteitsmanagement binnen de advocatuur'. Maar volgens hem ziet het huidige systeem toe op het volgen van opleidingen en 'niet op het met goed gevolg afleggen van examens naar aanleiding van de gevolgde opleiding'. Ook is er volgens Van der Steur geen aandacht voor het nut van de opleiding. 'Een specialist kan een overbodige basiscursus volgen. Of een advocaat volgt een opleiding buiten zijn specialisatie. Dat kan nuttig zijn, maar daarmee is de kwaliteit van de advocaat op zijn eigen specialisatie niet gewaarborgd. Daarbij is de noodzaak om de opleiding bij een erkend opleidingsinstituut te volgen ook nog eens vervallen.' Dit alles heeft er in Van der Steurs optiek toe geleid dat 'er een industrie is gegroeid die zich met name richt op het meer of minder passief volgen van opleidingen, waarbij aanwezigheid voldoende is om in aanmerking te komen voor de benodigde punten'. Hij pleit dan ook onder andere voor meer examinering bij de permanente opleiding.

De plannen van uitgever E-WISE lijken perfect binnen zijn pleidooi te vallen. Dit najaar start deze grootste online nascholer in de medische sector met PO-Online, een pakket e-learning voor advocaten, zegt manager publishing department Annetta Bits. 'Ons online nascholingsinstituut maakt al ruim tien jaar geaccrediteerde e-learning voor medisch beroepsbeoefenaren, zoals medisch specialisten, tandartsen enzovoort. Dit zijn volledige nascholingen

1 *Advocatenblad* 2012-9, p. 29, 'Kwaliteit en het toezicht daarop.'

Hoogleraar Du Perron 'Dit heeft voor ons – als faculteit, als universiteit – echt toegevoegde waarde'

op basis van sterke onderwijskundige principes, inclusief toetsingselementen – met onmiddellijke feedback – door de cursus heen in plaats van slechts een paar vragen aan het eind.'

Camera wise

Alle technologie ten spijt, goed (online) onderwijs valt of staat met de inhoudelijke en didactische kennis van de docent. Want wat is het voordeel van achter je eigen laptop een goedkope cursus volgen als je er niets van opsteekt? Maar de vertaalslag van de collegezaal naar de webcam maken, vraagt wel de nodige inspanningen, aldus Du Perron. 'Lesgeven zonder publiek is lastig. Anderzijds, de camera is veel indringender: voor professoren die het goed doen, is gigantisch veel belangstelling. Kijk bijvoorbeeld naar de online colleges van de Universiteit Leiden over EU-recht: daar zit 30.000 man publiek, verspreid over de hele wereld.' Om de online jurisprudentiebesprekingen voor 'zijn' UvA-docenten op dat vlak te vergemakkelijken, is er bij het opzetten van Hill & Ross Academy voor gekozen advocaten aanwezig te laten zijn. Du Perron: 'Dat maakt het visueel aantrekkelijker. Daarom is actief cameragebruik ook zo van belang. Op die manier kun je de aandacht afwisselen, net zoals je dat in een collegezaal zou doen. Daar kijk je ook niet alleen naar het gezicht van de professor.' Om de online jurisprudentiebesprekingen te filmen, is daarom een professionele cameraploeg aangetrokken.

Daarnaast wordt gezorgd voor een communicatietrainer die de docenten coacht op het zo effectief en natuurlijk mogelijk lesgeven via een (klein) beeldscherm, wat voor Du Perron weer mede reden was om tot deze samenwerking te besluiten. 'Dit heeft voor ons – als faculteit, als universiteit – echt toegevoegde waarde. Daarnaast, onze docenten houden goed in de gaten wat er op hun terrein speelt, maar advocaten weten het best wat er in de praktijk voor hen belangrijk is. Zo kunnen we van beide kanten het niveau hoog houden.'

Ook het Instituut voor Juridische Opleidingen steekt veel tijd in het *camera wise* maken van hun docenten, zegt directeur Van Rijnsoever. 'Onze webinars worden verzorgd door die gekwalificeerde docenten die nu ook al onze cursussen op locatie geven en die dat ook graag online willen gaan doen. Die goede voorbereiding is nodig zodat zij zich op de inhoud kunnen richten. Daarom doorloopt iedere docent eerst een simulatie zodat ze gewend kunnen raken. Plus, en dat doen wij anders dan de meeste concurrenten, ook onze docenten zitten tijdens het webinar op afstand, op kantoor of waar dan ook, achter hun eigen laptop. Wij verzorgen de introductie

en de afsluiting, de rest is in handen van de docent.'

Het aanleren van technische vaardigheden om online een cursus te kunnen volgen, is echter niet nodig, aldus Bits. 'Het is een kwestie van naar onze site gaan wanneer en waar je wilt, een cursus uitzoeken en inloggen. En dat het vooral jongeren zullen zijn die hiervan gebruik gaan maken, is echt een vooroordeel. Wij zien dat bijvoorbeeld aan onze online cursussen voor medici: we hebben abonnees van alle leeftijden, zelfs veel 50-plussers.'

Voor het samenstellen van hun advocatuurlijke e-learningpakketten werkt E-WISE samen met hun advies- en redactieraad, zegt Bits. 'Wij werken met experts op hun eigen rechtsgebied: zowel hoogleraren als praktijkadvocaten, zodat én de academische kwaliteit én de praktijkervaring gewaarborgd zijn.'

Identiteit cursisten

Wie het over online heeft, kan niet om de risico's heen die daarmee gepaard gaan. Volgens Du Perron is de grootste uitdaging dan ook: vaststellen dat degene die het onderwijs volgt en de toets aflegt, ook daadwerkelijk degene is die hij of zij zegt

te zijn. 'Dat zou bijvoorbeeld door middel van *keystroke dynamics* kunnen. Men kan dan bij de notaris typedrag laten vastleggen en als dat overeenkomt met hoe het examen is getypt, dan weet je dat dat klopt. Blijft natuurlijk het probleem over, als iemand zijn vinger tussen de deur heeft gekregen. Zoiets heeft natuurlijk invloed op de manier waarop iemand typt.' Volgens Bits bestaat het gevaar van frauderen 'natuurlijk altijd. Bij een congres kan iemand ook de hele dag sms'en, of iemand anders sturen als hij dat wil. Maar frauderen kost bij ons meer tijd dan de e-learning gewoon goed doen. Bovendien, fraude plegen vind ik nogal een besluit voor een advocaat.'

Een andere zorg is dat internet een eeuwig geheugen heeft. Zo bezien zou men tot in het oneindige *on demand* webcolleges kunnen volgen om zo aan de benodigde

Manager Bits 'Frauderen is nogal een besluit voor een advocaat'

Foto: Ronald Brokke

Directeur Van Rijnsoever 'De reistijd vervalt en het is veel goedkoper dan een cursus op locatie'

Foto: Ronald Brokke

punten te komen, terwijl het cursusmateriaal allang achterhaald is. En dat zou weer haaks staan op de verplichting uit de Verordening op de vakbekwaamheid dat advocaten 'jaarlijks aantoonbaar hun professionele kennis en kunde onderhouden respectievelijk ontwikkelen'.

Webcolleges die de UvA voor studenten verzorgt staan mede daarom maar een beperkte tijd online, zegt Du Perron. 'Dat helpt ook om mensen eerder te laten kijken.' Voor advocaten die via de Hill & Ross Academy PO-punten willen krijgen, zal daarom de voorwaarde gelden dat ze de *on demand* webcolleges binnen drie maanden

na de live-uitzending moeten volgen. Het materiaal blijft daarna 'uiteraard beschikbaar', aldus Du Perron, maar slechts als naslagwerk. E-WISE zal eventueel achterhaalde cursussen uit het cursusaanbod verwijderen, aldus Bits, dan wel een totale update publiceren. Van Rijnsoever: 'Onze webinars blijven "on demand" beschikbaar voor cursisten. Zij kunnen het dan later als naslagwerk nog eens bekijken.'

Ondanks het razende tempo waarin online onderwijs zich ontwikkelt, zal het op fysieke wijze bijspijkeren van kennis nooit verdwijnen. Zo zullen er genoeg advocaten blijven die daar de voorkeur aan geven, zegt Van Rijnsoever. 'Die gaan graag een dagje naar buiten; ook zien we soms een bepaalde schroom om onderwijs via de computer te volgen. Daarom bieden we ook oefenwebinars aan die men een paar dagen van tevoren kan doorlopen. En hoe goed een digitale cursus ook is, sommige onderwerpen lenen zich er simpelweg niet voor. Die vergen een langer durende bespreking en dat moet je niet op je laptop gaan bekijken.' Ook Du Perron is die mening toegedaan. 'Dat is mijn overweging als didacticus: verspreid de grote dingen in de vorm van opgenomen materiaal zodat er tijd en ruimte overblijven voor persoonlijk maatwerk. Ik vind die mogelijkheid een enorme verrijking, vergelijkbaar met de uitvinding van de boekdrukkunst. Wat dat betreft is onderwijs net als eten. Een mix is altijd goed.' Ook Bits verwacht dat een combinatie van online en op locatie gegeven cursussen – het zogeheten *blended learning* – de toekomst heeft. 'Binnen drie tot vijf jaar zal het gros van de advocatuur op deze manier onderwijs volgen.' <<

LSA

NVJSA

VAAN

vFAS

VHA

VIA

B THE BEST
Laat
het
zien!
@ADVOCATEN

BtheBest@advocaten, laat het zien!

Meld u nu aan via www.jaarcongres.advocatenorde.nl
Ruim 400 vakgenoten gingen u voor!

Programma:

- 12.00 Ontvangst met lunch
- 13.00 Dekenrede
- 13.45 1e sessieronde
- 14.45 Pauze
- 15.30 2e sessieronde
- 16.45 Slotdebat
- 17.45 Informele borrel
- walking dinner style -
met muziek

Naast de sessie van specialisatieverenigingen worden ook sessies verzorgd:

SJBN

- Voor stagiaires - een interactieve gedragsquiz o.l.v. Hein Karskens en Eline Schiebroek over gedragsrechtelijke dilemma's in de advocatuur. Het beste team wint een prijs!

BA

- Voor patroons en praktijkbegeleiders - Woutschoten nieuwe stijl!, een workshop op niveau over gedragsrecht in de nieuwe beroepsopleiding advocaten door de uitvoeringsorganisatie van de beroepsopleiding advocaten.

L4L

- Door Lawyers 4 Lawyers - een sessie met de advocaat Magamed Abubakarov uit Rusland over mensenrechten, het vasthouden aan onafhankelijkheid en het doorwerken onder moeilijke omstandigheden.

KEI

- Nieuwe (digitale) procesvoering: KEI - een sessie die u informeert over het programma Kwaliteit en Innovatie rechtspraak (KEI) van het ministerie van VenJ en de gevolgen daarvan voor de wijze van procederen in de advocatuur.

Kom naar het slotdebat met:

Frank de Grave,
Wim Anker en
Margo Trappenburg
onder leiding van
Paul van Liempt.

Kosten: € 175 (excl. btw), Combitarief 'advocaat + stagiaire' € 200 (excl. btw)

Winstoptimalisatie-abc

Wie de ontwikkelingen op het gebied van strategie, communicatie en innovatie mist, zal zijn winst de komende jaren zien slinken. Maar: met een beetje inzicht en veel aandacht is de financiële structuur van een advocatenkantoor niet moeilijk te verbeteren.

Foto: Shutterstock

Verlossing van veel financiële zorgen schuilt in technologische mogelijkheden

Annemarie van de Weert

‘Ondanks de crisis is de omzet binnen de advocatuur in vijf jaar nog altijd gestegen met 0,3 procent. Hoera!’ twittert @H_Schuurman. Maar in zijn volgende bericht nuanceert deze financieel manager zijn optimisme: ‘Als je dat afzet tegen de inflatie die met 7 procent omhoog is geschoten, dan is de conclusie eigenlijk dat een aanzienlijk deel van je winst is weggeslagen.’

Hans Schuurman is als interim-professional de nichemarkt van de advocatuur ingedoken en geeft masterclasses Winstverbetering voor Balieplus, specialist in producten en diensten voor (advocaten)-kantoren. ‘Ik hoor advocaten vaak zeggen: “Tijdens de opleiding krijgen we een toga aan en op kantoor krijgen we dossiers in handen. Maar van de financiële afhandeling, daar hebben we geen kaas van gegeten.” Toch neemt iedere advocaat elk moment van de dag met het schrijven van uren beslissingen over de omzet. Besef goed, de financiële afdeling, dat ben je voor een deel zelf.’

In een notendop legt Schuurman deelnemende advocaten uit waar het geld de organisatie in- en uitloopt. ‘Ik start bij de winst want dat is voor partners het belangrijkste onderdeel. Immers, als zij investeren in zaken dan gebeurt dat ook echt letterlijk uit de eigen portemonnee. Vervolgens loop ik langs de componenten van de winst en start ik bij de keten van uren schrijven tot en met betaalde omzet. Hier laat ik zien waar lekkage kan worden voorkomen. Bij het onderdeel “Kosten” laat ik zien hoe deze zich verhouden tot de omzet en in hoeverre deze beïnvloedbaar zijn. Omzetdruk leidt in dat plaatje bij lastig te beïnvloeden kosten direct tot druk op de winst. Sturen op je resultaat is een kwestie van inzicht en aandacht. Daarom is er in de training veel aandacht voor de manier waarop de cijfers gepresenteerd worden.’

Kostbare uren

‘Vanuit financieel oogpunt ligt mijn focus op de betaalde omzet. Ofwel, het bedrag dat letterlijk op je rekening staat. Pas als er geld binnen is, kun je reke-

ningen betalen en jezelf feitelijk gaan uitbetalen, dat is hoe iedere ondernemer werkt. Maar veel kantoren sturen op geschreven uren en daarop worden medewerkers beloond. Maar waarom zou je niet de groep die gaat declareren zelf verantwoordelijk maken en *fee earners* pas belonen op betaalde omzet? Hiermee breng je het belang van de organisatie en de beloning op één lijn. Onder druk van marktontwikkelingen zijn prijsdruk en een verminderde betalingsmoraal zichtbaar. Door hier onvoldoende aandacht aan te besteden, volgt al snel een dalende winstgevendheid.’

Behalve een mooi ambacht, is advocaat zijn ook ondernemen. Birgit Le Haen-de Croon (Croon Advocaten te Den Haag), die onlangs Schuurmans workshop volgde, deelt die visie. ‘Het belangrijkste wat ik geleerd heb, is het besef dat als de winst stagneert, je moet concluderen dat je zelf iets niet goed doet. Er lekken bijvoorbeeld nog altijd kostbare uren weg door het niet-schrijven van waardevol werk. Houd uren daarom dagelijks bij en declareer tussentijds, want doe je dat

pas aan het einde, dan kan de cliënt zich wild schrikken, met als risico dat hij niet wil betalen.'

Outsourcen

Gezien het zware economische weer waar Nederland en dus ook de advocatuur zich in bevindt, mag duidelijk zijn dat een *mindshift* noodzakelijk is. Dat werd afgelopen juli op het congres *Reinvent Law* in Londen nog eens duidelijk gemaakt door Daniel Martin Katz. In zijn verhaal waarschuwde deze professor van de Amerikaanse Michigan State University dat de opkomst van diverse innovatieve concurrenten een bedreiging vormt voor de gevestigde kantoren. 'Advocaten zijn bang om tijdelijk in te moeten leveren op hun inkomen. En als investeren ook nog eens móét omdat het winstdeel onder druk staat, dan wordt het wel heel persoonlijk. Maar doorschuiven naar de volgende generatie zal de doodsteek worden voor veel kantoren.'

Verlossing van veel financiële zorgen, aldus Martin Katz, ligt in technologische mogelijkheden. 'Waar het werk procesmatig wordt, is het te automatiseren.' Als voorbeeld hoe snel die investering loont, noemt Martin Katz het Engelse bedrijf Road Traffic Representation; hier heeft men het basisuitzoekwerk gestandaardiseerd en is er in feite een basisdossier voorhanden. Ook een goed voorbeeld, aldus Schuurman, die het Londense congres bijwoonde, is het Amerikaanse bedrijf Clearspire, een door een 'echte ondernemer' en goede ICT'er opgezet advocatenkantoor. Zij hebben het partnersysteem losgelaten. 'Advocaten werken daar voor vaste tarieven en de helft van de prijs.'

Een ander *hot topic* in de media, aldus Schuurman, is *Legal Process Outsourcing*. 'Vooral in Angelsaksische landen zie je dat al veel: dure Engelse arbeid wordt vervangen door goedkopere arbeid uit India. En check eens de websites *axiomlaw.com* en *yusonirvine.com*. De propositie van deze advocatenkantoren ligt volledig op efficiency.' Schuurman raadt Nederlandse advocaten aan te leren van deze businessmodellen. 'Want waarom zou je bepaalde dingen niet kunnen laten uitvoeren in Suriname?'

Column

Vakantielessen voor de praktijk

Dolph Stuyling de Lange

De vakantie is voorbij – wat blijft daarvan over: alleen wat foto's en een uitgerust gevoel? Of zorgt de vakantie ook voor inspiratie? Ik legde die vraag eens voor aan een aantal mensen.

De eerste zei: 'Ik wilde naar Sicilië, het liefst met de auto. Maar de afstand was zo groot dat ik bleef twijfelen. Uiteindelijk ben ik maar gewoon gaan rijden: de eerste dag een paar honderd kilometer – leuk hotelletje. De volgende dag nog een stuk. Toen ben ik daar een paar dagen gebleven en weer verder gereden. Na nog een stop was het opeens vrij dichtbij.' Zo gaat het soms ook met een groot dossier. Het is zoveel dat je er maar liever omheen loopt. Een goede oplossing is er gewoon aan te beginnen, zonder de intentie dat het dan ook meteen 'af' moet zijn. Regelmatig een stukje eraan werken maakt de grootste klussen overzichtelijk.

De tweede vertelde hoe ze steeds op hetzelfde terrasje onder de platanen was beland, hoewel er wel meer waren. Maar bij dit terras had de eigenaar haar na haar tweede bezoek herkend en een hand gegeven. Dat maakte dat ze zich welkom en gezien voelde. Voor cliënten is dat niet anders. Als die zich niet alleen als leverancier van 'zaken', maar ook als mens gezien en gewaardeerd voelen, komen ze sneller en met meer plezier. Dus zorg dat je weet wat er bij die cliënt speelt – zakelijk maar ook privé – en kom daar bij een volgend bezoek van de cliënt op terug.

De derde constateerde dat je bij een bezoek aan een marktje, terwijl je denkt alleen maar kaas en olijven

te gaan kopen, toch vaak met veel meer naar huis komt. En al helemaal als je ter plekke wijn kunt proeven. Ook dit fenomeen – van het 'sampler' (gratis proeven) en het zien van onverwachte mogelijkheden – is in een advocatenkantoor goed toepasbaar. Als je een cliënt hebt met een bedrijf of organisatie, komt die vaak met een bepaald probleem. Maar als je met hem/haar meedenkt, zijn er vaak veel meer specialismen waarmee jouw kantoor die cliënt kan helpen. Dus laat eens – geheel gratis – een kantoorgenoot met een ander specialisme met die cliënt spreken. Of bied de cliënt een apk aan: een toets waarin alle belangrijke gebieden worden gescand.

Een vierde vertelde dat hij met zijn puberkinderen een mooie ontwikkeling had doorgemaakt. Eerst zaten ze alleen met hun mobieltjes als ballast aan boord maar op een gegeven moment had hij ze nieuwe verantwoordelijkheden gegeven. De een werd verantwoordelijk voor de tent, de ander voor het inpakken van de auto en de derde wilde 's ochtends wel naar de bakker lopen. Zo werd de vakantie een gezamenlijk project. Ook dit is goed mogelijk in een kantoorsetting: verantwoordelijkheden delen, medewerkers taken geven op het gebied van marketing, knowhow management, begeleiding van jongeren. Vertrouwen en verantwoordelijkheden kunnen zo zorgen voor meer plezier in het werk en meer loyaliteit.

Ik ben benieuwd welke lessen jij hebt meegenomen van je vakantie. In elk geval: veel plezier weer met het werk!

UITVAARTCOMPACT.NL

Als financieel beheerder adviseert en helpt u cliënten bij het regelen van een uitvaart.

Dan is het goed om te weten dat er Uitvaart Compact is. Een online dienstverlening die een kwalitatieve uitvaart biedt voor een vaste lage prijs. Mogelijk de oplossing wanneer u een financiële regeling moet treffen bij overlijden van een cliënt. Dit kan nu, later of juist vooraf bij leven geregeld worden. Voor relaties die Uitvaart Compact 'nu' of 'vooraf' voor hun cliënten willen regelen, kan bij herhaald gebruik in overleg worden gekeken naar een passende boekings- en afhandelingsregeling.

- Juist voor cliënten die het geld niet hebben en geen (verdere) schulden willen en kunnen aangaan
- Kwalitatieve uitvaart voor een vaste, lage prijs. Ook bij leven vooraf vast te leggen
- Goede (financiële) regeling of advies voor uw cliënten
- Uitvaart Compact is geheel via internet, **uitvaartcompact.nl**, of telefonisch via 0800 5080 te regelen

UITVAART COMPACT, VASTE LAGE PRIJS, GEEN VERRASSINGEN ACHTERAF

Uitvaart Compact

GOEDKOOPSTE UITVAART ONLINE

Kijk hoe →
Uitvaart Compact werkt

HAAFKES NIJKAMP & VAN GURP
ADVOCATEN

Haafkes Nijkamp & Van Gorp Advocaten is een modern advocatenkantoor waar 6 advocaten werkzaam zijn, gesitueerd in het centrum van Hengelo. Ons werkgebied bestaat uit juridische advisering en procesvoering t.b.v. het bedrijfsleven, de non-profitsector en particulieren.

Wij zijn op zoek naar een (parttime)

ADVOCAAT-MEDEWERKER ARBEIDSRECHT

met ten minste 3 jaar relevante ervaring
op het genoemde rechtsgebied.

Wanneer u hierin geïnteresseerd bent wordt u uitgenodigd binnen 10 dagen uw schriftelijke sollicitatie te richten aan:

Haafkes Nijkamp & Van Gorp Advocaten
t.a.v. mr. A.J.C. van Gorp,
Postbus 171, 7550 AD Hengelo (O)
Email: a.van.gorp@hngv.nl

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

Procederen in Duitsland?

**Duitse advocaten, vloeiend tweetalig,
gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken**

Blankestijn & Oortman Advocaten en Rechtsanwälte L.L.P.
Postbus 619, 7550 AP HENGELO
Telefoon 074 - 259 38 67
Fax 074 - 259 38 68
www.blankestijnoortman.nl

Discriminatie in de postkamer?

Hoe werkt mediation? Paula Boshouwers, mediationadvocaat bij ReulingSchutte in Amsterdam, licht maandelijks een praktijkvoorbeeld door. Aflevering 3: 'Uiteindelijk bleek het gat te groot.'

Paula Boshouwers

Mohammed¹ werkte acht jaar bij de facilitaire dienst van Klevering en Klein Advocaten. Hij was samen met Jos en Mike verantwoordelijk voor de kopieer- en postkamer. De mannen hielden wel van een dolletje. Onder elkaar werden over en weer de nodige grappen gemaakt. Als Mohammed's ochtends binnenkwam, werd stevast gezegd: 'Hé Mo, waar heb je je kameel gelaten?' Andersom maakte Mohammed grappen over de 'kaaskoppen' van Jos en Mike. Ogenscheinlijk waren er tussen de mannen geen problemen. Op een dag sloeg de vlam echter in de pan. Manager Sjaak had Mohammed aangesproken op het niet-dragen van zijn werkkleding en het gebruik van zijn privémobielje onder werktijd. Mohammed vond dat Sjaak onderscheid maakte door hem wél en niet ook Jos en Mike aan te spreken, die volgens hem net zo over de schreef waren gegaan. Discriminatie volgens Mohammed. Sjaak vond dat niet terecht en hield voet bij stuk: Mohammed moest zich aan de regels houden. De zaak escaleerde, Mohammed meldde zich ziek en diende een klacht in. Nadat deze interne klacht was afgewezen, startte Mohammed een procedure bij de Commissie Gelijke Behandeling. Daar klaagde hij niet alleen over de behandeling door zijn manager maar ook over de bejegening door zijn directe collega's. Zijn klacht werd gedeeltelijk gegrond verklaard. Onderwerp van de daaropvolgende mediation was de verdere samenwerking tussen Mohammed, Jos, Mike en Sjaak. De mediator besloot, na overleg met de HR-manager en Mohammed, tot het voeren van aparte en vertrouwelijke intakege-

sprekken. Daaruit bleek dat Mohammed graag in gesprek wilde met zijn collega's. Hij wilde zijn leuke baan terug; ook was het voor Mohammed belangrijk dat er een 'rechtvaardige oplossing' zou komen. Jos en Mike gaven in de intake aan dat zij niet meer met Mohammed aan tafel wilden: Mohammed had hen 'een mes in de rug gestoken' door ze *out of the blue* te beschuldigen van discriminatie. De mediator ondernam diverse interventies om de angel eruit te halen: 'Wat maakt het zo bedreigend voor jullie? Stel dat jullie wel

in gesprek zou gaan, wat zou er dan kunnen gebeuren? Wat zouden de voordelen kunnen zijn van een gezamenlijk gesprek, wat de nadelen?

Jos en Mike bleven onvermurwbaar. Omdat mediation uitgaat van vrijwilligheid werd het traject voortgezet met Mohammed en Sjaak. Bij de eerste gezamenlijke bijeenkomst waren ook beide advocaten van hen aanwezig. Al gauw kwam ter tafel dat Jos en Mike een gesprek met Mohammed niet zagen zitten. Vanwege de vertrouwelijkheid van de intakegesprekken kon in de mediation echter niet worden besproken wat daarvoor precies de reden was. Mohammed was daarover zeer teleurgesteld. Wat hiermee wel duidelijk werd, was dat de

kans op een succesvolle terugkeer van Mohammed bij Klevering en Klein zeer klein was; dat zag Mohammed zelf ook wel. Vervolgens inventariseerde de mediator samen met partijen de verschillende belangen: streep eronder, op een goede manier uit elkaar, snel duidelijkheid, inkomen en gezondheid van Mohammed, zorgvuldigheid en rechtvaardigheid. Op de volgende bijeenkomst zouden partijen verder spreken over een vertrekregeling op basis van wederzijdse belangen. In die volgende bijeenkomst legde de advocaat van Klevering en Klein meteen een eindbod op tafel. Mohammed kon met dit voorstel niet leven. Het deed geen recht aan zijn gevoel van rechtvaardigheid en zijn voorstel lag in waarde aanzienlijk hoger. Er was sprake van een impasse. De mediator nam vervolgens met beide partijen apart hun BAZO door ('Beste Alternatief Zonder (door)Onderhandelen'), door te vragen: wat gebeurt er als jullie er niet uitkomen? En probeerde partijen, op basis van de achterliggende belangen, na te laten denken over andere mogelijke oplossingen. Klevering en Klein bleef bij het voorstel: *take it or leave it*. Mohammed wilde wel bewegen maar alleen als Klevering en Klein dat ook deed. De mediator kreeg partijen toch dicht bij elkaar door hen, in afzonderlijke gesprekken, 'stel dat'-scenario's te schetsen, maar uiteindelijk bleek het gat te groot. Klevering en Klein wilde dat de mediation stopte en ook Mohammed wilde niet meer verder onderhandelen. Liever dan nog een stap maken, wilde hij een oordeel van een rechter krijgen over de handelwijze van Klevering en Klein, ook als hij daarmee een risico liep op een minder goede vertrekregeling en hoge advocaatkosten. De mediator beëindigde daarop de mediation.

1 Alle namen zijn gefingeerd, tot personen herleidbare feiten zijn veranderd.

Wat behelst het begrip 'belanghebbende' ook alweer?

Belanghebbende zijn of niet, het spreekt niet altijd voor zich en het blijft in beweging.

Guido Schipper¹

Het Nederlandse omgevingsrecht is continu in beweging. Meer flexibiliteit in de besluitvorming, vervanging van vergunningstelsels door algemene regels en een verschuiving van *rechts*bescherming naar *belangen*bescherming. Daarmee worden vragen actueel, zoals: hoe het ook weer zit met het al dan niet zijn van *belanghebbende* in het bestuursrecht en – niet onbelangrijk in het licht van de geschetste tendens – waar gaat het naartoe?

Volgens art. 1:2 lid 1 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) is een belanghebbende 'degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken'. Die korte definitie vormt een *mer à boire* voor literatuur en jurisprudentie: in het bestuursprocesrecht speelt de vraag of een rechtssubject belanghebbend is een centrale rol. Beroepsrecht wordt immers slechts toegekend aan belanghebbenden (art. 8:1 Awb). Eerst als iemand beroepsge-rechtigd is, kan of moet iemand bezwaar maken (art. 7:1 Awb). En omgekeerd: als een belanghebbende verweten kan worden niet tijdig bezwaar gemaakt te hebben, verliest hij het recht beroep in te stellen (art. 6:13 Awb). Belanghebbenden kunnen zijn: rechts- en natuurlijke personen en bestuursorganen zonder rechtspersoonlijkheid. Voor zover zij *herkenbaar* zijn in het rechtsverkeer, kunnen ook andere entiteiten belanghebbende zijn.² Het moet bovendien gaan om een *eigen* belang, dat *rechtstreeks* is betrokken bij het bestreden besluit. Anders is ten hoogste sprake van een *afgeleid* belang en resteert voor klager slechts de burgerlijke rechter.

In het ruimtelijk bestuursrecht heeft

de Afdeling bestuursrechtspraak nooit snel willen toekomen aan de conclusie dat slechts een afgeleid belang aanwezig was. Zo heeft de Afdeling eerder geoordeeld dat het op de voet van de Woningwet niet is vereist dat de aanvrager van een bouwvergunning tevens eigenaar is van het perceel waarop wordt gebouwd³; evenmin acht de Afdeling eigendom van een bouwperceel vereist voor een rechtsgeldige beslissing op een verzoek om vrijstelling ex art. 19 WRO (oud)⁴. Daarnaast kunnen huurders, gebruikers en exploitanten als belanghebbenden bij een bouwvergunning worden aangemerkt, zeker indien de eigenaar/verhuurder met de verwezenlijking van het bouwplan heeft ingestemd⁵.

Maar het heeft zijn grens: een aanvrager om een omgevingsvergunning voor bouwen, die in privaatrechtelijke zin géén aanspraak kan maken op verwezenlijking van het bouwplan is *niet* belanghebbend bij een beslissing op die aanvraag. Althans niet indien vóóraf vaststaat of het wel zeker lijkt te zijn dat het bouwplan nooit kan worden verwezenlijkt. Hoe zit dat?

Een bouwvergunning is een besluit op aanvraag (een beschikking). Een aanvraag is een verzoek van een belanghebbende een besluit te nemen (art. 1:3 lid 3 Awb). Als echter een niet-belanghebbende de aanvraag doet, dan is de beslissing van een bestuursorgaan daarop geen besluit; bezwaar of beroep aantekenen kan dus niet.⁶ Relevant is nog dat een en ander een beoordeling vergt van de situatie ten tijde van die aanvraag (toetsing 'ex tunc'). De situ-

atie ten tijde van het besluit op bezwaar is voor die beoordeling *niet* van belang⁷.

Strakkere grens

En die grens is sinds 1 januari 2013 door de wetgever strakker getrokken: toen trad het nieuwe art. 8:69a Awb in werking en is het *relativiteitsvereiste* tot het gehele terrein van het bestuursrecht gaan behoren (die eis gold al voor zaken waarop de Crisis- en herstelwet (Chw) van toepassing was). Het komt erop neer dat moet worden beoordeeld of de ingeroepen rechtsregels wel strekken tot bescherming van het belang waarin klagers feitelijk dreigen te worden geschaad. Het zal het ene deel van het bestuursrecht meer belemmeren dan het andere: als er weinig belangen van derden spelen, is er weinig aan de hand – denk aan sociaal zekerheidsrecht, ambtenarenrecht en/of belastingrecht.

In het ruimtelijk bestuursrecht ligt dat anders: daar spelen bij uitstek belangen van derden. Een omwonende zal meestal belanghebbende zijn bij een besluit tot vaststelling van een bestemmingsplan, als dat besluit het bouwen van woningen mogelijk maakt waar de omwonende zicht op heeft. Maar diezelfde omwonende kan zich door de relativiteitseis niet beroepen op schending van normen over de geluidsbelasting van die nieuw te bouwen woningen: die zien op de bescherming van bewoners van die nieuwe woningen en niet op reeds aanwezige omwonenden⁸.

We zullen ongetwijfeld gaan zien hoe deze verschuiving uitkristalliseert in de jurisprudentie.

¹ Advocaat bij Kingfisher Advocaten in Amsterdam.
² Zie de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS), 22 oktober 2008, JB 2009, 4 (Recycling Netwerk).

³ ABRvS 26 september 2007, AB 2007, 354.

⁴ ABRvS 17 oktober 2007, AB 200701415/1.

⁵ Bijvoorbeeld ABRvS 5 november 2003, AB 2003, 4601 2004, 143 en ABRvS 26 september 2007, AB 2007, 354.

⁶ Bijvoorbeeld ABRvS 22 november 2005, AB 2006, 18, ABRvS 8 maart 2006, 200504481/1 en ABRvS 22 maart 2006, 200508107/1.

⁷ Zie ABRvS 9 januari 2008, 200703736/1 en ABRvS 26 september 2007, AB 2007, 354.

⁸ ABRvS 19 januari 2011, 2011/47, m.nt. A.A.J. de Gier (Elzenbos Brummen).

Wie, wat, waar?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u zelf onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenorde.nl.

Uit de praktijk

Biemans, mr. J.W.A. Amsterdam 01-08-2013
Brounts, mr. S.M. Amsterdam 16-07-2013
Caspers, mr. R. Amsterdam 01-08-2013
Chan, mw. mr. J.J.L. Rotterdam 01-08-2013
Eijberts - Ligtermoet, mw. mr. E. Amsterdam 01-08-2013
Gerritsen - Bosselaar, mw. mr. A. Utrecht 01-08-2013
Groenewoud, mr. B.E. Amsterdam 01-08-2013
Gomez Espinosa, mw. mr. S. Oirschot 01-08-2013
Heide, mr. S. van der Amsterdam 18-07-2013
Hofmann, mr. A. Den Helder 23-07-2013
Ibis - Giffti, mw. mr. N. Leidschendam 10-07-2013
Jager, mr. B.E. Hoogeveen 22-07-2013
Kaya - Yildiz, mw. mr. G. Den Haag 03-07-2013
Koeten - van Erp, mw. mr. M.J.E.H. Breda 01-08-2013
Levitus, mr. N. Amsterdam 01-08-2013
Luttikhuisen, mr. R.C. Den Haag 12-07-2013
Nispen, mr. B.J.E.V. van Rotterdam 22-07-2013
Palmboom, mw. mr. A.C. Den Haag 01-08-2013
Poortinga, mr. J.W. Noordhorn 10-07-2013

Praag, mr. E.J. van Amsterdam 31-07-2013
Riechelmann, mw. mr. C. Venray 29-07-2013
Ruiten, mw. mr. I.C.M. van Den Haag 19-07-2013
Schippers - Jansen, mw. mr. S.E.J. Amsterdam 01-08-2013
Schouwenaar, mw. mr. G.J.M. Amsterdam 01-08-2013
Schuman, mr. J.A. Utrecht 03-07-2013
Stelt, mw. mr. P. van der Rotterdam 01-08-2013
Stergiou, mw. mr. H.M. Den Haag 01-08-2013
Vaziri, mw. mr. S. Amsterdam 12-06-2013
Versteeg, mr. W.C. Almelo 17-07-2013
Wesseling, mr. H.M.G. Raalte 15-07-2013
Wiersma, mr. S. Groningen 22-07-2013
Zandbergen, mw. mr. M.J. Amsterdam 01-08-2013

Al-Ani, mw. mr. drs. N.: Philips International B.V. te Amsterdam
Amstel, mw. mr. E.N.: Bellius Advocaten B.V. te Bussum
Arnold, mr. M.: Slinkman De Graaf advocaten te Winschoten
Baan, mr. A.G.P. van der: De Haan Advocaten en Notarissen B.V. te Almere
Beijneveld, mr. M.: Pels Rijcken & Droogelever Fortuijn te Den Haag
Broers, mw. mr. S.H.: Holla Advocaten te Eindhoven
Bron-Slis, mw. mr. R.J.A.: Hill & Ross te Amsterdam
Brugman, mw. mr. E.A.M.: Maton Advocaten te Den Bosch
Burgers, mr. W.G.L.: Burgers & Ran te Utrecht
Dam, mw. mr. F.G.: Ozinga Advocaten te Den Haag
Eising, mr. M.J.: Wieringa Advocaten te Amsterdam
Fritschy, mw. mr. H.M.: De Neree, Tuinman & Van Woensel te Amsterdam
Gregoor, mw. mr. M.A.: KBS Advocaten N.V. te Utrecht
Haije, mw. mr. T.M.L. de la Haije: Salvador-Ingelse Advocatenpraktijk te Maastricht
Hanegraaf, mr. C.E.J.M.: Legal Experience Advocaten N.V. te Den Bosch

Hendriks, mw. mr. M.H.W.J.: Berkhout De Lange Advocaten te Vlaardingen
Huijben, mr. M.: Van Odijk Advocaten B.V. te Utrecht
Jong, mw. mr. A.A.T.M. de: Pels Rijcken & Droogelever Fortuijn te Den Haag
Joustra, mr. R.J.: Benthem Gratama Advocaten te Zwolle
Kaa, mr. E.I. van der: Clifford Chance LLP te Amsterdam
Karatas, mr. U.: Pels Rijcken & Droogelever Fortuijn te Den Haag
Könemann, mw. mr. S.: Gijs Heutink Advocaten te Amsterdam
Koops, mr. K.J.: Loyens & Loeff (USA) B.V. te New York
Kruiders, mw. mr. I.: Damsté advocaten - notarissen te Enschede
Molenaar, mr. M.C.: Helderecht Advocaten te Apeldoorn
Moorman van Kappen, mr. O.F.J.: De Mul Zegger Advocaten te Malden
Muller, mr. F.B.: Clifford Chance LLP te Amsterdam
Nie-van Wijnen, mw. mr. F.S. van: NN Advocaten te Den Haag
Noot, mr. J.W.F.: advocatenkantoor De Praktijk te Den Bosch
Paardekooper, mr. M.R.: Brink Attorneys te Amsterdam
Pierik, mr. F.L.: Jones Day te Amsterdam

Overleden

Grauss, mr. J.P. Rotterdam 17-07-2013
Flipse, mr. J.W. Assen 09-06-2013
Muller, mr. K. Bloemendaal 18-01-2013

Naar ander kantoor

Ahlers, mw. mr. L.: Arie Brink Advocaten te Heerenveen

Geen dag hetzelfde

Sinds zijn beëdiging in 2006 houdt **Remco Joustra** (31) zich bezig met insolventierecht. Per augustus doet hij dat bij het Zwolse kantoor Benthem Gratama Advocaten. 'Ik woon al drieën-half jaar in Zwolle, maar werkte tot voor kort in Enschede. Nu kan ik gewoon op de fiets naar kantoor - een mooi grachtenpand in de binnenstad. Het opbouwen van een bloeiende praktijk gaat makkelijker als je in diezelfde plaats woont. De afwisseling van mijn werk spreekt me vooral aan: je komt bij diverse bedrijven over de vloer en elke dag verloopt anders.'

Nieuwe werken

Vanuit de behoefte aan juridische diepgang trad **Irene Scholten** (43) recent toe als partner tot Legaltree. 'Het is geen advocatenkantoor in de traditionele zin: we kennen geen hiërarchische piramidestructuur. Alle 21 advocaten hebben minstens tien jaar ervaring en zijn ondernemende partners die willen uitmunten. Ik verwacht mijn bestuursrechtpraktijk goed te kunnen ontwikkelen in deze enthousiaste cultuur, waar kwaliteit, persoonlijke aandacht en flexibiliteit centraal staan. Inspirerend is ook Het Nieuwe Werken. Ik hoef nu niet dagelijks naar het "centrale kantoor" te gaan om cliënten van dienst te zijn.'

Persoonlijk en juridisch betrokken

Het opstarten van Van de Kraats Advocatuur in Enter, betekende voor **Joost van de Kraats** (29) een drukke, maar leuke tijd. 'Vooral het ontwerpen van een huisstijl en website was een mooi proces. Nu ben ik druk met het opbouwen en onderhouden van een cliëntenkring.

Letselschade is een interessant rechtsgebied: juridische, medische en financiële vragen komen gelijktijdig aan de orde. Daarnaast heb je intensief contact met cliënten: inlevingsvermogen bij persoonlijke problematiek die het letsel veroorzaakte, is noodzakelijk. De waardering die ik tijdens of na een schaderegelingstraject ontvang, geeft me voldoening.'

Terug naar de basis

Kwaliteit voor een eerlijk tarief, geen poespas. Dat is het uitgangspunt van het kersverse Zon Advocaten te Utrecht, de arbeidsrechtpraktijk van **Liesbeth Hetterscheidt** (33) en **Maarten van Opijnen** (36). 'De samenwerking bevalt goed, want onze persoonlijkheden vullen elkaar goed aan en het is fijn om inhoudelijk te kunnen overleggen. Wat we nog willen leren? Acquireren. Of snowboarden – gelukkig is er een "Masterclass arbeidsrecht in de sneeuw", haha.'

Rhijn, mr. B.H.J. van: Moszkowicz Advocaten Utrecht te Utrecht
Sinnema, mw. mr. J.: advocatenkantoor Fischer – Fuhler te Emmen
Sleurink, mw. mr. C.J.A.: Achmea B.V. te Zeist
Span, mr. R.A.J.: Kneppelhout & Korthals N.V. te Rotterdam
Swinkels, mr. S.C.: Palthe Oberman Advocaten te Amsterdam
Tuinman, mr. J.A.: Höcker Advocaten te Amsterdam
Tuyll van Serooskerken, mw. mr. I.I. van: Van Benthem & Keulen N.V. te Utrecht
Velde, mr. J.A.R. van de: Van der Biezen Advocaten te Den Bosch
Verbrugge, mr. A.M.: Van Diepen Van der Kroef Advocaten te Haarlem
Versteeg, mr. A.J.H.W.M.: Macro & Versteeg Advocaten te Amsterdam

Vijftigschild, mr. G.T.A.J.: Lawyers Alliance te Amsterdam
Westermann, mr. J.C.: Rutgers Posch Visée Endedijk te Amsterdam
Wielen, mr. A. van der: Dommerholt Advocaten te Assen
Winthagen, mw. mr. M.B.: Schlicher Advocaten te Den Haag
Zwemmer, mr. dr. J.P.H.: Stibbe N.V. te Amsterdam

Naar nieuw(e) kantoor of associatie

Advocatenkantoor Bayrak (mw. mr. C. Bayrak te Bergen op Zoom)
Advocatenkantoor Starmans (mr. M.M.F. Starmans te Heerlen)

Advocatenkantoor Van der Kruk (mr. N. van der Kruk te Zwaag)
Advocatenkantoor Vos (mr. J.J.W. Vos te Amsterdam)
Allen & Overy LLP (mr. A.W.F. Schoorl te Abu Dhabi)
Bureau Brandeis (mr. Chr.A. Alberdingk Thijm, mr. D.M. Linders en mw. mr. C.F.M. de Vries te Amsterdam)
Brisdet (mw. mr. F.M.P. Brisdet en mw. mr. A-C.S.M. van Emde Boas te Amsterdam)
Colonia BV / Sarah Köller, advocaat en mediator (mw. mr. S. Köller te Oostkapelle)
Cura Advocaten (mr. F.H. Gart en mr. G.J. van Kammen te Leeuwarden)
DoS Advocaten (mw. mr. R.T.K. Davidse en mw. mr. E. Sijnesael te Middelburg)
Eva Nieuwenhuizen Advocatuur (mw. mr. E. Nieuwenhuizen te De Bilt)

Gerk Oberman advocaat (mr. G.P. Oberman te Eindhoven)
Koster Maat & Van den Bos Advocaten (mw. mr. E.K.A. van den Bos en mw. mr. S. Koster te Amsterdam)
Krikke Hermens Dikkerboom van Spanje Advocaten (mw. mr. G.J.M. van Spanje te Amsterdam)
Legaltree ISV (mw. mr. I.E.M. Scholten te Amsterdam)
Med. Legal Advocaten (mr. B. van der Kamp te Zwanenburg)
MLJ Advocatuur en Juridische Dienstverlening (mw. mr. M.L. Joha te Diemen)
NMH Advocatuur (mw. mr. N.D.Z.R. Mohamed Hoesin te Rotterdam)
Van de Kraats Advocatuur (mr. J.D.H. van de Kraats te Enter)
Zon Advocaten (mw. mr. E.M. Hetterscheidt en mr. M.L. van Opijnen te Utrecht)

(advertenties)

Hier had uw advertentie kunnen staan

Meer informatie over adverteren in dit blad? Kijk op www.sduadverteren.nl of neem contact op met de afdeling **Advertentie Juridisch** (sdu.adverteren@sdu.nl of 070 - 37 805 62)

Sdu UITGEVERS

TOGA
atelier
 S c h o u t

Kwaliteit met oog voor detail

www.toga-atelierschout.nl

info@toga-atelierschout.nl

Industrieweg 51
 3044 AS Rotterdam
 Tel.: 010 245 07 66
 di t/m vr 9:00 - 17:30

Van de Geschillencommissie

Onderstaande uitspraken van de Geschillencommissie Advocatuur zijn bewerkt door Luuk Hamer, advocaat te Amsterdam.

Incasso declaratie na intrekking toevoeging

- Arbitraal vonnis d.d. 13 april 2012/
Adv11-0073B
(Mrs. Van der Groen, Broers en
Van der Meulen)

Algemene voorwaarden advocaat onredelijk bezwarend.

Het advocatenkantoor vordert betaling van openstaande declaraties ten bedrage van 10.000 euro vanwege verleende rechtsbijstand bij letselschade. Voor verweerder (de cliënt) is een toevoeging aangevraagd, die ook is verleend, maar vervolgens ingetrokken, nadat door de verzekeraar van verweerders tegenpartij de aansprakelijkheid werd erkend. Overeengekomen was dat bij erkenning 235 euro per uur exclusief btw en kantoorkosten in rekening zou worden gebracht, als schadepost te verhalen op de verzekeraar. De verzekeraar betwist echter een deel van de declaraties, en de cliënt heeft de verzekeraar daaromtrent niet in rechte willen betrekken. De cliënt meent dat hij kwalificeert voor gefinancierde rechtsbijstand, zodat de declaraties niet op hem kunnen worden verhaald. De declaraties worden deels betwist door de verzekeraar, en de cliënt acht het niet zijn taak om te zorgen dat de verzekeraar betaalt. Dat is het risico van de advocaat.

De commissie oordeelt dat ingevolge de algemene voorwaarden van de advocaat na erkenning van de aansprakelijkheid door de verzekeraar de toevoeging is ingetrokken en de advocaat op uurtarief heeft gedeclareerd. De lijn volgend van de algemene voorwaarden is deze opvatting strikt genomen juist, edoch in casu is deze regeling voor de cliënt onredelijk

bezwarend. Het kan niet zo zijn dat waar de cliënt in beginsel op basis van toevoeging kosteloos kan procederen, hij thans op grond van de algemene voorwaarden van de advocaat op commercieel tarief wordt afgerekend. Het verweer van de cliënt is gegrond en de vordering tot incasso wordt afgewezen.

De commissie overweegt ten overvloede dat de ter zitting besproken mogelijkheid om namens de cliënt de verzekeraar aan te spreken in dit geval de meest passende oplossing is. De cliënt is bereid daaraan mee te werken, onder vrijwaring van kosten.

Uitvoering door waarnemer

- Arbitraal vonnis d.d. 3 oktober 2012/
Adv11-0139B
(Mrs. Schaar en Hilhorst)

Van advocaat die optreedt als online mediator mag wel enige sturing worden verwacht.

De advocaat heeft twee onbetaalde declaraties ter incasso voorgelegd ten bedrage van 1.771,18 euro. De inzet betrof online mediation. De advocaat zou na het tijdstip van de intake een maand afwezig zijn in verband met een reeds geplande vakantie; in die periode heeft een waarnemend advocaat de mediation online voortgezet. De declaraties betreffen de werkzaamheden van beide advocaten. De cliënte klaagt dat de online mediation pas weken na de intake beschikbaar was; vervolgens bestond deze louter en alleen uit het doorsturen van berichten, van enige sturing van de waarnemend advocaat was geen sprake. De cliënte heeft daarop het online mediationstraject beëindigd. Bovendien zou vijftig procent van de kosten ten laste komen van

de toenmalige partner van cliënte, die daarvoor een toevoeging had ontvangen. De arbiters oordelen dat de declaratie van de advocaat ad 735,09 euro niet is betwist, zodat deze moet worden voldaan. Anders is het met de declaratie van de waarnemend advocaat ad 1.036,09 euro. De commissie stelt vast dat deze geen danwel onvoldoende sturing heeft gegeven aan het conflict. Door de advocaat is niet weersproken dat vijftig procent van de bestede tijd ten laste van de partner zou worden gebracht via de toevoeging. De cliënte zal dan ook de declaratie van de waarnemend advocaat niet hoeven te voldoen.

Negatief procesadvies, wanprestatie?

- Bindend advies d.d. 27 februari 2012/59217
(Mrs. Schaar, Zuur en Jonker)

Nog geen opdracht voor procedures; eerst advies.

De advocaat heeft de cliënt bijgestaan bij een geschil met een opleidingsinstelling. De advocaat zou eerst advies uitbrengen. Hij heeft de instelling op voorhand aansprakelijk gesteld. Op basis van de reactie van de wederpartij heeft de advocaat geconcludeerd dat de vordering niet kanselijk was, en gematigd gedeclareerd. De cliënt klaagt dat:

- de door de advocaat gehanteerde algemene voorwaarden de cliënt beperken in zijn mogelijkheid zich tot de civiele rechter te wenden;
- de advocaat door een negatief procesadvies te geven en vervolgens de dienstverlening te beëindigen tekortschiet in de nakoming van de overeenkomst van opdracht;

- de advocaat niet voldoende bewijs heeft verzameld om aan te tonen dat de cliënt tijdig over het tekortschieten van de opleidingsinstelling heeft geklaagd.

De matiging van de declaratie vindt de cliënt onvoldoende compensatie voor het geleden nadeel. Hij vordert een schadevergoeding van 10.000 euro. Ter zitting handhaaft klager zijn verzoek om behandeling door de commissie, zodat hij daarin ontvankelijk is.

De geschillencommissie oordeelt dat een negatief procesadvies niet als wanprestatie kan worden aangemerkt. Van de advocaat kan niet worden verlangd dat hij een zaak aan de rechter voorlegt, als hij tot een negatief advies is gekomen. De eventuele verjaring is tijdig gestuit, zodat geen rechten verloren zijn gegaan. De advocaat heeft met betrekking tot het verkrijgen van de noodzakelijke gegevens ter onderbouwing van de zaak van de cliënt aan zijn inspanningsverplichting voldaan.

De advocaat heeft gehandeld zoals verwacht mag worden van een redelijk bekwaam en redelijk handelend advocaat. Evenmin is gebleken dat door zijn handelwijze schade is ontstaan. De klacht is in alle onderdelen ongegrond.

Evident geen toevoeging

- *Bindend advies d.d. 19 april 2012/62595 (Mrs. Van der Groen, Hoogeveen-de Klerk en Thunnissen)*

Advocaat moet wel behoorlijk informeren.

De cliënt heeft de advocaat benaderd in verband met schade vanwege medisch handelen. Na schriftelijk advies wilde zij zich beraden over eventuele vervolgstappen, waaronder aansprakelijk-

stelling. De advocaat heeft de gemaakte afspraken bevestigd. Met de echtgenoot van de cliënt is vervolgens afgesproken dat alvast een conceptbrief aan de huisarts zou worden opgesteld. Vervolgens belde de echtgenoot met de mededeling dat het dossier kon worden gesloten, en de advocaat kon overgaan tot financiële afwikkeling. De advocaat declareerde 857,75 euro. De cliënt wenst niet te betalen, omdat het gesprek slechts oriënterend was, en zij eerst wilde weten of zij in aanmerking kwam voor toevoeging. De advocaat heeft haar telefonisch meegedeeld dat zij daarvoor niet in aanmerking kwam, en het uurtarief 198 euro zou zijn. De cliënt verwijt de advocaat dat hij niet duidelijk met haar heeft gecommuniceerd. Na ontvangst van de declaratie heeft zij geschrokken opgebeld; na toelichting van de advocaat begreep zij de declaratie en zou zij betalen. Het eerste halfuur is in de regel gratis, maar in dit geval niet nu de cliënt direct opdracht heeft gegeven voor onderzoek en advies.

Ter zitting heeft de advocaat desgevraagd nog verklaard dat hij tijdens het eerste gesprek niet heeft gevraagd wat (bij benadering) het gezamenlijk gezinsinkomen was, hetgeen voor de hand had gelegen, nu het inkomen van de echtgenoot zo hoog was dat het aanvragen van een toevoeging zinloos was.

De commissie oordeelt dat de afspraken tussen partijen duidelijk op papier zijn gezet. De cliënt heeft verzuimd te reageren op het haars inziens ontbrekende element, dat zij eerst wilde weten of zij in aanmerking zou komen voor een toevoeging. Voorts oordeelt de commissie dat de advocaat ook bij het eerste gesprek direct had kunnen informeren naar het gezinsinkomen. Dat had van meet af aan duidelijkheid gegeven. De klacht is daarom deels gegrond, en de commissie stelt de betalingsverplichting van de cliënt vast op 650 euro.

Resultaat of inspanning

- *Bindend advies d.d. 19 april 2012/65075 (Mrs. Van den Groen, Hoogeveen-de Klerk en Thunnissen)*

Ook negatief advies is correcte inspanning.

Twee voertuigen van de cliënt zijn in beslag genomen. De advocaat is ingeschakeld om deze terug te krijgen. De cliënt klaagt dat de advocaat zich daartoe onvoldoende heeft ingespannen: hij had de politie moeten sommen tot teruggave, bij weigering of uitblijven bezwaar moeten maken, zonodig gevolgd door beroep. De cliënt vordert compensatie van tevergeefs gemaakte (reis)kosten en vertragingsschade over anderhalf jaar ten bedrage van 10.000 euro omdat de advocaat niets heeft bereikt. De advocaat voert aan dat de inbeslagname geschiedde door de fiscus, de politie heeft alleen geassisteerd. De cliënt is weliswaar vrijgesproken vanwege wederspannigheid bij de inbeslagname, maar dit raakt de fiscale inbeslagname niet. De voertuigen zijn door de fiscus executoriaal verkocht. Er was geen juridische grondslag voor actie tegen politie en/of Belastingdienst. De cliënt is daarvan meermalen schriftelijk op de hoogte gesteld.

De geschillencommissie oordeelt dat de advocaat terecht heeft geadviseerd om van juridische actie tegen de politie af te zien, nu gebleken is dat het een fiscaal beslag betreft, waaromtrent de advocaat zich terdege heeft vergewist. De van de advocaat te verwachten prestatie bestond niet uit het behalen van een bepaald resultaat, maar in de inspanning daartoe. Met de gevolgde werkwijze is de advocaat de inspanningsverplichting correct nagekomen. De klacht is ongegrond.

medisch en tandheelkundig advies

Medisch en tandheelkundig inhoudelijk bent u doorgaans op anderen aangewezen.

Het is geruststellend te weten waar u voor duidelijk en transparant advies terecht kunt.

lechnerconsult
medische advisering

Schiekade 458
3032 AX Rotterdam
telefoon: 010 4762870
fax: 010 4772075
e-mail: info@lechnerconsult.nl

Stationsweg 70 b
7941 HG Meppel
telefoon: 0522 820210
fax: 0522 244433
e-mail: info@lechnerconsult.nl

Lechnerconsult maakt schade inzichtelijk.

Bel naar 010 4762870 en vraag naar Coen Hoogenkamp voor een vrijblijvende kennismaking.

Meer informatie vindt u op www.lechnerconsult.nl.

de specialist in gezondheidsschade

Start najaar 2013

De Registeropleiding Financieel Recht

Met onder andere

- **Financieel recht: overzicht, samenhang en handhaving**
- **Integraal Productontwikkeling- en Reviewproces (PARP)**
- **Toegang tot financiële markten en integriteitwetgeving**
- **Goed Bestuur**

En wilt u good practices?
Dan is de postacademische registeropleiding iets voor u!

Kijk op www.eggens.uva.nl
of bel ons op 020 - 525 3407

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
Eggens Instituut

NIBE
HET KENNISINSTITUUT
Voor het
FINANCIËLE WERELD
SVV

verschijnt
2x per jaar

*Bereik rechtenstudenten
en young professionals op
HBO en Universitair niveau!*

Kijk voor meer informatie op www.sduadverteren.nl

of neem direct contact op met Martine Aspeslagh op 070-3780562 of m.aspeslagh@sdu.nl

Van de tuchtrechter

De Commissie Disciplinaire Rechtspraak selecteert opmerkelijke, leerzame en vernieuwende uitspraken van de tuchtrechter. De commissie licht de interessante aspecten eruit en geeft waar nodig uitleg en commentaar. De letterlijke tekst van de uitspraken is te vinden op tuchtrecht.nl.

Overname strafzaak: tussenkomst deken

- Hof van Discipline, 12 maart 2012, LJN: YA2574/YA1687. Wat een behoorlijk advocaat betaamt tegenover zijn medeadvocaten.

Ontbreken toestemming mag niet worden genegeerd

Mr. X wordt verweten een strafzaak van klaagster te hebben 'afgetrosgeld'. Indien de toegevoegde advocaat meedeelt geen toestemming voor een bezoek aan de gedetineerde cliënt te verlenen, mag die mededeling niet zonder meer worden genegeerd, maar behoort in overleg tussen de advocaten naar een oplossing te worden gezocht. Als dat overleg niet tot overeenstemming leidt, kan de tussenkomst van de deken worden ingeroepen.

Het hof acht de door de raad opgelegde maatregel van berisping zonder meer op zijn plaats.

Overname strafzaak: overleg

- Raad van discipline Amsterdam, 23 mei 2012, LJN: YA2746. Wat een behoorlijk advocaat betaamt tegenover zijn medeadvocaten.

Een advocaat die de behandeling van een zaak van een andere advocaat wil overnemen moet overleg voeren voordat hij de cliënt bezoekt.

Mrs. X en Y zijn kantoorgenoten die een toegevoegde strafzaak willen overnemen van klager. Mr. X wordt verweten dat hij de gedetineerde cliënt van klager zonder toestemming van klager heeft bezocht

en dat hij zich in het huis van bewaring gepresenteerd heeft als raadsman van de cliënt. Mr. Y wordt verweten dat hij daaraan heeft meegewerkt door een fax aan klager te sturen waarin hij om overname van de zaak verzoekt.

De raad overweegt dat een advocaat die de behandeling van een zaak van een andere advocaat wenst over te nemen, daarbij op een zorgvuldige wijze moet handelen. In dit verband geldt dat de advocaat aan wie wordt gevraagd de zaak over te nemen en die de verdachte wenst te bezoeken, de toegevoegde advocaat tijdig, voorafgaand aan het bezoek, daarvan in kennis moet stellen. De verplichting om vooraf overleg te voeren met de reeds toegevoegde advocaat vervalt niet als diens naam en adresgegevens niet aanstonds zijn te achterhalen.

Mrs. X en Y krijgen een waarschuwing.

Overname strafzaak en vrije advocaatkeuze

- Hof van Discipline, 17 december, 2012, LJN: YA4469/YA2359. Wat een behoorlijk advocaat betaamt tegenover zijn medeadvocaten.

Overlegverplichting bij overname strafzaak is niet strijdig met het beginsel van vrije advocaatkeuze.

Mr. X betoogt dat het recht van vrije advocaatkeuze van de gedetineerde cliënt meebrengt dat de beoogde opvolgend advocaat niet verplicht kan worden vooraf contact op te nemen met de piket-, toegevoegde of gekozen raadsman. Het hof ziet vooralsnog geen aanleiding terug te komen op zijn eerdere jurisprudentie. De aanleiding voor de klachtza-

ken die tot deze jurisprudentie hebben geleid, was dat derden – zoals familieleden, medege-detineerden, bewakers maar vermoedelijk ook raadsliden – een verdachte (of een ingesloten asielzoeker) hadden bewogen om van raadsman te veranderen. De beweegredenen daarvoor en de wijze waarop invloed werd aangewend om de verdachte tot die keuze te bewegen, waren niet altijd even oorbaar.

De opvolgend raadsman die zonder medeweten van de oorspronkelijke raadsman de verdachte gaat bezoeken, kan – onbewust maar ook opzettelijk – de verdachte bewegen hem als opvolgend raadsman te nemen. Hij kan zichzelf aanprijzen en een andere raadsman als een niet vakbekwaam collega duiden. Het gevolg van deze praktijk is dat de oorspronkelijk raadsman zich op onbehoorlijke wijze gepasseerd zal voelen en zich van verdiensten beroofd ziet zonder dat hij de zuiverheid van wisseling van raadsman kon verifiëren of beïnvloeden.

Meer nog dan de oorspronkelijke raadsman die bescherming behoeft tegen zulke onwenselijke praktijken, is het de (rechts)verhouding tussen de cliënt en de (oorspronkelijk) raadsman die bescherming behoeft tegen (ongeoordloofde) inmenging van derden, in het bijzonder van advocaten. Daarin wordt niet voorzien als een advocaat, die dan alleen nog is aangezocht raadsman te worden, enkel met een beroep op de vrije advocaatkeuze, naar eigen goeddunken, dus zonder vooroverleg met de al ingeschakelde raadsman, contact zou kunnen zoeken met een verdachte en op die manier zou kunnen bewerkstelligen dat hij opvolgend raadsman wordt. Het staat een advocaat in beginsel niet vrij zich te mengen in de relatie tussen een verdachte en zijn raadsman.

De regels voor een vrije advocaatkeuze strekken er niet toe inbreuken op een

bestaande rechtsverhouding tussen een advocaat en zijn cliënt te faciliteren. De Gedragsregels bepalen niet anders. Het hof is van oordeel dat vanwege het principiële karakter van het verweer volstaan kan worden met een enkele waarschuwing.

Zakelijke afstand

- *Raad van discipline Leeuwarden, 9 augustus 2012, LJN: YA4001. Wat een behoorlijk advocaat betaamt.*

Mr. X had geen geld van zijn cliënte mogen lenen en heeft onvoldoende zakelijke afstand gehouden, onder andere door met cliënte naar Luxemburg te reizen en door zichzelf tot erfgenaam te laten benoemen.

Klaagsters vader heeft een rekening voor haar geopend in Luxemburg. Hij had daar ook zelf een rekening. Toen haar vader overleed heeft klaagster zich tot mr. X gewend. Samen zijn zij naar Luxemburg gereisd. Voor die reis heeft mr. X zeventien declarabele uren in rekening gebracht. Verder is geld van de rekening opgenomen. In het voorjaar van 2009 heeft klaagster met haar man een week vakantie bij mr. X in zijn vakantiehuis doorgebracht. Vervolgens heeft klaagster mr. X ingeschakeld voor rechtsbijstand bij haar echtscheiding. Daarna is mr. X opnieuw met klaagster naar Luxemburg gegaan om geld op te nemen en heeft hij opnieuw zeventien uur in rekening gebracht. Korte tijd later heeft klaagster mr. X en zijn vrouw en kinderen tot erfgenaam benoemd.

Op de dag dat het verzoek tot echtscheiding bij de rechtbank is ingediend, is mr. X met klaagster naar de bank gegaan om te voorkomen dat haar echtgenoot over de rekening kon beschikken. Vervolgens heeft klaagster aan mr. X 65.000 euro geleend. Mr. X heeft het gehele bedrag inmiddels terugbetaald. Klaagster heeft uiteindelijk het echtscheidingsverzoek weer ingetrokken.

Mr. X heeft klachtwaardig gehandeld door geld van klaagster te lenen. Dit

klemte temeer nu onduidelijk is op welke voorwaarden die lening werd verstrekt. Mr. X heeft bovendien te weinig zakelijke afstand gehouden. Dat geldt zowel voor de reizen naar Luxemburg en de vakantie als voor het feit dat hij zichzelf en zijn familie tot erfgenaam heeft laten benoemen.

De raad legt mr. X een voorwaardelijke schorsing op van zes maanden met een proeftijd van twee jaar.

Talmen

- *Hof van Discipline, 19 maart 2012, LJN: YA3327/YA1665. Zorg voor de cliënt.*

Zeven maanden talmen met het nemen van rechtsmaatregelen nadat de uitspraak onherroepelijk is geworden, is klachtwaardig.

De wederpartij van klaagster overlijdt voordat mr. X rechtsmaatregelen treft. Volgens klaagster – die de wederpartij van seksueel misbruik betichtte – heeft zij als gevolg hiervan onder meer de kans gemist een vordering tot schadevergoeding in te stellen. Mr. X verweert zich met de stelling dat hij een onherroepelijke uitspraak van de strafrechter wilde afwachten.

Volgens het hof mag het enkele feit dat mr. X in zijn oorspronkelijke aansprakelijkstelling van de wederpartij een termijn heeft gesteld niet worden aangemerkt als een afspraak met klaagster om binnen een bepaalde periode een procedure te beginnen. Zeven maanden talmen nadat de uitspraak onherroepelijk is geworden, is echter klachtwaardig. Verder heeft mr. X verzuimd een brief aan de wederpartij van klaagster aangetekend te verzenden. Dit heeft onder meer een beroep op verjaring en een bewijsincident mogelijk gemaakt. Dit had mr. X moeten voorkomen.

Het hof bevestigt nog eens dat geen vaste (verjarings- of verval)termijn voor tuchtklachten bestaat. Bij de vraag of tijdverloop aan ontvankelijkheid in de weg staat, moeten twee belangen tegen elkaar worden afgewogen: enerzijds het

maatschappelijk belang dat de tuchtrechter het optreden van de advocaat kan toetsen en anderzijds het belang van de advocaat bij rechtszekerheid.

Ten slotte oordeelt het hof dat het klachtwaardig is een mogelijke beroepsaansprakelijkheidsclaim niet bij de verzekeraar te melden. Het recht op uitkering kan immers komen te vervallen als een schadegeval niet tijdig wordt gemeld. Het enkele feit dat mr. X vond dat geen sprake was van een beroepsfout of van schade maakt nog niet dat hij melding bij zijn verzekeraar achterwege mocht laten.

Mr. X krijgt een berisping.

Mediation en gedragsrecht

- *Raad van discipline Amsterdam, 3 september 2012, LJN: YA3234. Zorg voor de cliënt.*

Het optreden van een advocaat als mediator kan ook onder de reikwijdte van de Gedragsregels vallen.

Mr. X heeft klaagster en haar man begeleid bij een echtscheidingsprocedure. Zij heeft een bedrag van ruim 3.000 euro in rekening gebracht, terwijl aan klaagster ook een toevoeging is verleend. Klaagster verwijt mr. X misleiding omtrent de financiële gang van zaken. Ook verwijt zij mr. X dat zij niet voortvarend te werk is gegaan en dat zij haar cliënten niet op de hoogte heeft gebracht van belangrijke informatie, feiten en afspraken.

Mr. X voert aan dat zij als mediator is opgetreden, zodat zij niet onder de reikwijdte van het tuchtrecht valt. De raad oordeelt dat het enkele feit dat klachten ook ingediend kunnen worden bij de Vereniging van Familierecht Advocaten Scheidingsmediators niet met zich brengt dat klaagster in de onderhavige procedure niet-ontvankelijk zou zijn. De klacht over de financiële gang van zaken is gegrond. Mr. X had heldere en niet mis te verstane afspraken moeten maken.

De raad legt mr. X de maatregel van berisping op.

boardroom consulting & executive education

Gecertificeerd commissaris worden?

Neem deel aan de 6-daagse Masterclass Professional Governance

“ In deze opleiding worden alle facetten van het toezichthouderschap op gedegen wijze behandeld. De rolverdeling tussen bestuur en toezichthouder, de wettelijke kaders, codes, aansprakelijkheden en de proceskant van besturen. Het heeft mij enorm geholpen mijn rol als toezichthouder bij een woningbouwcorporatie met meer kennis, inzicht en vertrouwen invulling te geven. ”

Mr. Christine van den Berg, advocaat Legaltree

Masterclass Professional Governance

Startdatum: 31 oktober 2013

Locatie: Kasteel Engelenburg te Brummen (nabij Apeldoorn)

PE36

Wagner Group | boardroom consulting & executive education biedt o.m. een volledig portfolio aan masterclasses op het gebied van governance & leadership voor bestuurders, toezichthouders, commissarissen en adviseurs.

www.wagnergroup.nl/adv

PLEIT 2013

DE KENNISDAG
OVER ICT VOOR
DE JURIDISCHE
PRAKTIJK

Programma PLEIT2013

- Juridisch verantwoord omgaan met Social Media
- Cybersecurity 2013
- Op reis door een digitaal kantoor
- Ronde Tafel: De digitale Notaris
- Mobile Trends & Developments
- Hacken
- Cloud overeenkomsten in de praktijk
- What's Next
- Relatiebeheer en marktwerking
- Telecom innovaties
- Rapporteren voor notariaat en advocatuur
- Vogelvlucht NEXTmatters
- Kritische kerncijfers die elke advocaat moet kennen
- Innovatie samenwerking advocaat en gerechtsdeurwaarder
- Tomorrow's Lawyers
- Digitalisering van de Rechterlijke Macht
- Privacyregulering: 'Comply or Die'
- Effectief investeren in 'de nieuwe realiteit'
- Ronde Tafel: IT ontwikkelingen in de advocatuur
- Ronde Tafel: Dagvaarding onder druk

HOOFDSPONSOR:

ICT VOOR DE JURIDISCHE PRAKTIJK

LEXXON
GROEP

8 oktober 2013 - De Fabrique, Utrecht

www.pleit.nl

Ieder juridisch kantoor heeft te maken met ICT. PLEIT is het jaarlijkse evenement voor professionals in de advocatuur, het notariaat en de deurwaarderij die op zoek zijn naar praktische richtlijnen om de ICT dienstverlening te optimaliseren. Het PLEIT programma biedt informatie voor geïnteresseerden in, gebruikers van en verantwoordelijken voor ICT binnen de juridische praktijk. Automatiseren in een digitale wereld is in deze tijd één van de cruciale thema's voor juristen. Daarnaast hebben beveiliging en regelgeving, cloud computing, kostenbeheersing en document- en kennismanagement voortdurend de aandacht. Thema's die tijdens PLEIT2013 aan de orde komen. Voor alle advocaten, notarissen en deurwaarders als ook medewerkers van juridische kantoren is de toegang gratis.

T 088 002 84 99 - info@pleit.nl

Schrijf nu in via
www.pleit.nl

MET MEDEWERKING VAN:

